

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

BANČNI NADZOR

Napotki bankam v zvezi s slabimi posojili

BANKENTOEZICHT

Marec 2017

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHLAD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

BANKENAUF SICHT

SUPERVISÃO BANCÁRIA

Kazalo

1	Uvod	4
1.1	Okoliščine, v katerih so nastali ti napotki	4
1.2	Veljavnost napotkov	5
1.3	Področje uporabe napotkov	6
1.4	Struktura	7
2	Strategija slabih posojil	8
2.1	Namen in kratek pregled	8
2.2	Ocena operativnega okolja	8
2.3	Oblikovanje strategije slabih posojil	12
2.4	Izvedba operativnega načrta	16
2.5	Vključitev strategije slabih posojil	16
2.6	Nadzorniško poročanje	18
3	Upravljanje slabih posojil in transakcije z njimi	19
3.1	Namen in kratek pregled	19
3.2	Usmerjanje dejavnosti in sprejemanje odločitev	19
3.3	Operativni model slabih posojil	20
3.4	Kontrolni okvir	28
3.5	Spremljanje slabih posojil in dejavnosti izterjave slabih posojil	31
3.6	Mehanizmi zgodnjega opozarjanja/opazovalni sezname	38
3.7	Nadzorniško poročanje	41
4	Restrukturiranje	42
4.1	Namen in kratek pregled	42
4.2	Možnosti restrukturiranja in njihova izvedljivost	42
4.3	Učinkoviti postopki restrukturiranja	47
4.4	Ocena dostopnosti restrukturiranja	48
4.5	Nadzorniško poročanje in javna razkritja	49

5	Pripoznanje slabih posojil	50
5.1	Namen in kratek pregled	50
5.2	Uporaba opredelitve nedonosne izpostavljenosti	52
5.3	Povezava med nedonosnimi izpostavljenostmi in restrukturiranjem	58
5.4	Dodatni vidiki opredelitve nedonosne izpostavljenosti	63
5.5	Povezave med regulativnimi in računovodskimi opredelitvami	65
5.6	Nadzorniško poročanje in javna razkritja	68
6	Oslabitev in odpis slabih posojil	69
6.1	Namen in kratek pregled	69
6.2	Posamično ocenjevanje rezervacij	71
6.3	Skupinsko ocenjevanje rezervacij	78
6.4	Drugi vidiki, povezani z merjenjem oslabitve slabih posojil	82
6.5	Odpisi slabih posojil	84
6.6	Pravočasnost oblikovanja rezervacij in odpisov	85
6.7	Oblikovanje rezervacij in postopki odpisa	86
6.8	Nadzorniško poročanje in javna razkritja	90
7	Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin	91
7.1	Namen in kratek pregled	91
7.2	Upravljanje, postopki in kontrole	92
7.3	Pogostost vrednotenj	95
7.4	Metodologija vrednotenja	96
7.5	Vrednotenje zaseženega premoženja	101
7.6	Nadzorniško poročanje in javna razkritja	102
	Priloga 1 Glosar	103
	Priloga 2 Primeri kriterijev za segmentacijo slabih posojil malih posojilojemalcev	106
	Priloga 3 Referenčne vrednosti meril za spremljanje slabih posojil	109
	Priloga 4 Primeri kazalnikov za zgodnje opozarjanje	111

Priloga 5 Splošne politike v zvezi s slabimi posojili	113
Priloga 6 Ocena dostopnosti za posojilojemalce iz segmentov prebivalstva in gospodarskih družb	120
Priloga 7 Povzetek nadzorniškega poročanja in razkritij v zvezi s slabimi posojili	125
Priloga 8 Prenos tveganja slabih posojil	136

1 Uvod

1.1 Okoliščine, v katerih so nastali ti napotki

Trenutno se več bank iz držav članic v euroobmočju srečuje z visoko ravniyo slabih posojil, kar je razvidno iz slike 1.

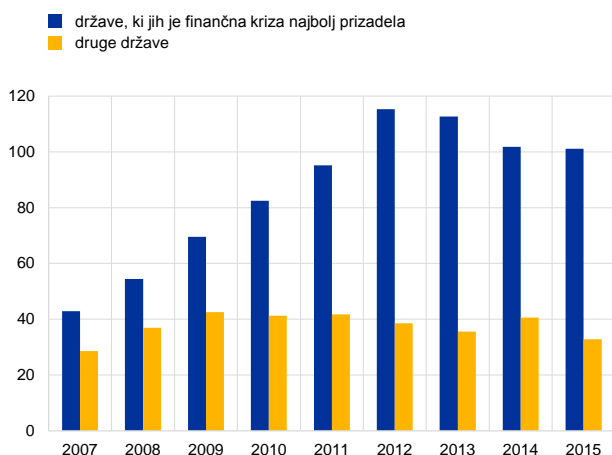
Prevladuje mnenje, da visoka raven slabih posojil v končni fazi negativno vpliva tudi na bančna posojila gospodarstvu,¹ kar je posledica bilančnih, profitnih in kapitalskih omejitev, s katerimi se spoprijemajo banke z visoko ravniyo slabih posojil.

Slika 1

Gibanje t. i. teksaškega kazalnika (Texas ratio) in stopnje oslabljenih posojil v euroobmočju

Razmerje med slabimi posojili na eni strani ter opredmetenim kapitalom in rezervami za izgube iz posojil na drugi za pomembne bančne skupine v euroobmočju

(2007–2015; odstotki; mediane)

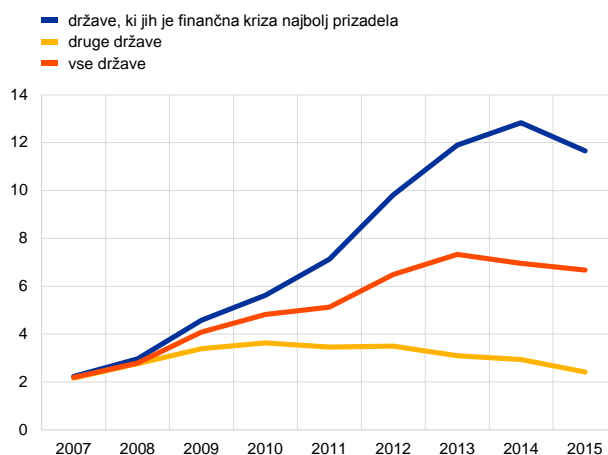

Vir: SNL Financial.

Opombe: Na podlagi javno dostopnih podatkov za vzorec pomembnih bančnih skupin. Države, ki jih je finančna kriza najbolj prizadela, so Ciper, Grčija, Irska, Italija, Portugalska, Slovenija in Španija.

Stopnje oslabljenih posojil za pomembne bančne skupine v euroobmočju

(2007–2015; odstotki posojil; mediane)

Vir: SNL Financial.

Opombe: Na podlagi javno dostopnih podatkov za vzorec 55 pomembnih bančnih skupin. Med državami, ki jih je kriza najbolj prizadela, so Ciper, Grčija, Irska, Italija, Portugalska, Slovenija in Španija.

Načrtno in vzdržno zmanjševanje slabih posojil v bančnih bilancah je za gospodarstvo koristno tako z mikrobonitetnega kot tudi z makrobonitetnega vidika. Obenem pa gospodarsko okrevanje v pomembnem obsegu podpira tudi odpravljanje slabih posojil.

Spoprijemanje s kakovostjo sredstev je ena ključnih prednostnih nalog bančnega nadzora v Evropski centralni banki (ECB). Ta se je omenjenemu vprašanju prvič posvetila v okviru celovite ocene, ki je potekala leta 2014 in je zajemala dva glavna stebra, in sicer pregled kakovosti sredstev in stresni test. Po opravljeni celoviti oceni je bančni nadzor v ECB še okreпил nadzorniško delo v zvezi s slabimi posojili. Ker so

¹ Glej raziskave ECB in druge mednarodne raziskave, npr. razpravo Mednarodnega denarnega sklada (MDS) »Strategy for Resolving Europe's Problem Loans«.

skupne nadzorniške skupine pri tekočem nadzorniškem delu opazile, da banke pri ugotavljanju, merjenju, upravljanju in odpisovanju slabih posojil uporabljajo različne pristope, je Nadzorni odbor ECB julija 2015 pooblastil skupino na visoki ravni za slaba posojila (sestavljeno iz zaposlenih v ECB in pristojnih nacionalnih organih), da razvije poenoten nadzorniški pristop glede slabih posojil.

Poleg tega je bančni nadzor v ECB med svojimi prednostnimi nalogami izpostavil kreditno tveganje in povišano raven slabih posojil kot ključni tveganji, s katerima se srečujejo banke v euroobmočju.

Na podlagi dela skupine na visoki ravni je bančni nadzor v ECB izluščil več najboljših praks, za katere meni, da bi jih bilo dobro opredeliti v teh javnih napotkih. Te prakse bodo od zdaj naprej predstavljale tudi pričakovanja bančnega nadzora v ECB.

Napotki vsebujejo predvsem kvalitativne elemente. Obseg napotkov se bo širil na podlagi stalnega spremljanja dogajanja na področju slabih posojil. Kot naslednji korak v tej smeri bo ECB namenjala več pozornosti pravočasnosti rezervacij in odpisov.

Čeprav ni dvoma, da bo spoprijemanje s slabimi posojili dolgotrajno in bo terjalo srednjeročna prizadevanja, bodo ugotovljena načela služila tudi kot osnovni okvir za opravljanje nadzorniškega ovrednotenja bank na tem specifičnem področju. Skupne nadzorniške skupine bodo pri izvajanju teh napotkov sodelovale z bankami v okviru tekočega nadzorniškega dela. Od bank se pričakuje, da bodo napotke uporabljale z upoštevanjem sorazmernosti in z ustrezno odločnostjo, v skladu z obsegom in resnostjo izzivov slabih posojil, s katerimi se srečujejo.

1.2 Veljavnost napotkov

Napotki so namenjeni kreditnim institucijam v smislu člena 4(1) Uredbe (EU) 575/2013 (CRR),² v nadaljevanju »banke«. Napotki v splošnem veljajo za vse pomembne institucije pod neposrednim nadzorom znotraj enotnega mehanizma nadzora (EMN), vključno s podrejenimi družbami v drugih državah. Ker pa obenem veljata tudi načeli sorazmernosti in pomembnosti, bodo nekateri deli tega dokumenta, tj. poglavji 2 in 3 o strategiji slabih posojil ter o upravljanju in transakcijah s slabimi posojili, morda relevantnejši za banke z visoko ravnijo slabih posojil (»banke z velikim obsegom slabih posojil«), ki bodo morale rešiti to izjemno situacijo. Nekateri deli omenjenih poglavij pa bodo kljub temu koristili tudi pomembnim institucijam z razmeroma nizko skupno ravnijo slabih posojil, denimo pri portfeljih z velikim obsegom slabih posojil. Poglavja 4, 5, 6 in 7 veljajo za vse pomembne institucije.

Bančni nadzor v ECB za namene teh napotkov opredeljuje banke z velikim obsegom slabih posojil kot banke, katerih raven slabih posojil občutno presega povprečno

² Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (UL L 176, 27. 6. 2013, str. 1).

raven v EU.³ Ker pa je ta opredelitev zelo poenostavljena, lahko tudi bankam, ki jih opredelitev ne zajema, koristi, če bodo bodisi na lastno pobudo bodisi na zahtevo nadzornikov uporabile napotke v celoti, zlasti v primeru večjih prilivov slabih posojil, visoke ravni restrukturiranja oziroma zaseženega premoženja, nizkega pokritja z rezervacijami ali zvišanega tekstaškega kazalnika.⁴

Čeprav so napotki zaenkrat neobvezujoči, morajo banke na zahtevo nadzornika pojasniti in utemeljiti vsako odstopanje. Ti napotki se upoštevajo v procesu nadzorniškega pregledovanja in ovrednotenja v okviru EMN, njihovo nespoštovanje pa lahko privede do nadzorniških ukrepov.

Napotki niso namenjeni temu, da bi nadomestili ali zamenjali veljavno regulativno ali računovodsko zahtevo oziroma napotek iz obstoječih uredb in direktiv EU ter njihovih nacionalnih prenosov oziroma enakovrednih predpisov niti smernic, ki jih izdaja Evropski bančni organ (EBA), temveč so nadzorno orodje, s katerim bo mogoče ponazoriti nadzorniška pričakovanja v zvezi z ugotavljanjem, upravljanjem, merjenjem in odpisovanjem slabih posojil na področjih, ki jih obstoječe uredbe, direktive in smernice ne urejajo oziroma niso dovolj specifične. Kadar v zvezi z enako tematiko obstajajo zavezujoči zakoni, računovodska pravila in nacionalni predpisi, jih morajo banke spoštovati. Od bank se prav tako pričakuje, da v luči teh napotkov ne bodo povečevale že obstoječih odstopanj med regulativnimi in računovodskimi vidiki, temveč ravno nasprotno: če je le mogoče, morajo banke spodbujati hitro zblíževanje regulativnih in računovodskih vidikov, kadar se ti med seboj občutneje razlikujejo.

Napotki so veljavni od dneva objave. Pomembne institucije lahko ugotovljene vrzeli kljub temu zapirajo še po tem datumu, in sicer na podlagi ustreznih časovno opredeljenih akcijskih načrtov, o katerih se morajo dogovoriti s skupnimi nadzorniškimi skupinami. Za zagotavljanje konsistentnosti in primerljivosti je treba s pričakovanimi izboljšanimi razkritji začeti z referenčnimi datumi v letu 2018.

1.3 Področje uporabe napotkov

Izraz »slaba posojila« se v teh napotkih uporablja na splošno. Z vidika strokovnih izrazov pa se napotki nanašajo na vse nedonosne izpostavljenosti v skladu z opredelitvijo EBA⁵ in tudi na zaseženo premoženje, hkrati pa omenjajo tudi donosne izpostavljenosti, za katere obstaja veliko tveganje, da bodo postale nedonosne, kot so denimo izpostavljenosti na »opazovalnem seznamu« in donosne restrukturirane izpostavljenosti. Izraza »nedonosne izpostavljenosti« in »slaba posojila« se v teh napotkih uporabljata enakovredno.

³ Povprečno stopnjo slabih posojil v EU in raven kritja je mogoče določiti s pomočjo [portala tveganosti](#), ki ga četrtletno objavlja Evropski bančni organ (EBA).

⁴ Različni koncepti, uporabljeni v teh napotkih, so opredeljeni v glosarju v prilogi 1.

⁵ Podrobnosti so v poglavju 5.

1.4 Struktura

Dokument je po strukturi prilagojen življenjskemu ciklu upravljanja slabih posojil. Začne se s pričakovanji nadzornikov glede strategij slabih posojil v poglavju 2, ki so tesno povezana z upravljanjem in transakcijami s slabimi posojili, o čemer teče beseda v poglavju 3. Nato so v poglavju 4 opisani pomembni vidiki restrukturiranja, v poglavju 5 pa je govor o pripoznanju slabih posojil. Kvalitativni napotki glede oblikovanja rezervacij za slaba posojila in glede odpisov slabih posojil so podani v poglavju 6, vrednotenju zavarovanj s premoženjem pa je posvečeno poglavje 7.

2 Strategija slabih posojil

2.1 Namen in kratek pregled

S strategijo slabih posojil se za banke z velikim obsegom slabih posojil določijo strateški cilji za časovno opredeljeno zmanjševanje slabih posojil v realističnih, a zadosti ambicioznih časovnih rokih (cilji glede zmanjševanja slabih posojil). Strategija mora za vsak relevanten portfelj jasno, kredibilno in izvedljivo opredeliti pristop banke in njene cilje glede učinkovitega upravljanja (tj. maksimiranje poplačil) in dokončnega zmanjšanja obsega slabih posojil.

Osnovni gradniki, povezani s pripravo in z izvajanjem strategije slabih posojil, so naslednji koraki:

1. ocena operativnega okolja, vključno z notranjimi zmogljivostmi glede slabih posojil, zunanjimi razmerami, ki vplivajo na izterjavo slabih posojil, in vplivom na kapital (glej razdelek 2.2);
2. oblikovanje strategije slabih posojil, vključno s cilji, ki zadevajo razvijanje operativnih zmogljivosti (kvalitativni vidik) in načrtovano zmanjševanje slabih posojil (kvantitativni vidik), v kratkoročnem, srednjeročnem in dolgoročnem obdobju (glej razdelek 2.3);
3. izvedba operativnega načrta, vključno s potrebnimi spremembami v organizacijski strukturi banke (glej razdelek 2.4);
4. popolna vključitev strategije slabih posojil v procese upravljanja v banki, vključno z rednimi pregledi in neodvisnim spremljanjem (glej razdelek 2.5).

Vidiki upravljanja, povezani s strategijo slabih posojil, so večinoma obravnavani v poglavju 3.

2.2 Ocena operativnega okolja

Za oblikovanje ambiciozne, a vseeno realistične strategije slabih posojil je ključnega pomena razumevanje širšega konteksta operativnega okolja, tako notranjega kot zunanjega.

V prvi fazi oblikovanja in izvajanja smotrne strategije slabih posojil mora banka opraviti oceno naslednjih elementov:

1. notranje zmogljivosti za učinkovito upravljanje, tj. maksimiranje poplačil, in zmanjševanje slabih posojil v določenem časovnem obdobju;
2. zunanje razmere in operativno okolje;
3. vpliv strategije slabih posojil na kapital.

2.2.1 Notranje zmogljivosti/samoocena

Obstaja več ključnih notranjih aspektov, ki vplivajo na potrebo in sposobnost banke, da optimizira upravljanje slabih posojil in (po potrebi) zaseženega premoženja ter tako zmanjša njihov obseg. Zato je treba izvesti temeljito in realistično samooceno, s katero banka določi resnost situacije in ukrepe, ki jih mora interno sprejeti za njeno reševanje.

Banka mora povsem razumeti in preučiti:

- Obseg slabih posojil in dejavnike, ki stojijo za njim:
 - velikost in gibanje portfeljev slabih posojil na zadosti podrobni ravni, za kar je potrebna ustrezna segmentacija portfelja, opisana v poglavju 3;
 - dejavnike, ki vplivajo na prilive in odlive slabih posojil, po potrebi po portfeljih;
 - druge morebitne korelacije in vzročne povezave.
- Rezultate ukrepov v zvezi s slabimi posojili, sprejetih v preteklosti:
 - vrste in naravo sprejetih ukrepov, vključno z ukrepi restrukturiranja;
 - uspeh pri izvajanju omenjenih dejavnosti in s tem povezane dejavnike, vključno z uspešnostjo restrukturiranja.
- Operativne zmogljivosti (procesi, orodja, kakovost podatkov, IT/avtomatizacija, kadri/strokovnost, odločanje, notranje politike in vsa druga področja, relevantna za izvajanje strategije) za različne korake znotraj posameznih postopkov, med drugim:
 - zgodnje opozarjanje in odkrivanje/pripoznanje slabih posojil;
 - restrukturiranje;
 - oblikovanje rezervacij;
 - vrednotenje zavarovanj s premoženjem;
 - poplačila/sodni postopki/zaseg;
 - upravljanje zaseženega premoženja (po potrebi);
 - poročanje in spremljanje slabih posojil ter uspešnosti rešitev za izterjavo slabih posojil.

Za vsakega od korakov v procesu, vključno z zgoraj naštetimi, morajo banke opraviti temeljito samooceno, s katero določijo prednosti, pomembne vrzeli in morebitna področja, ki jih morajo izboljšati, če želijo doseči cilj glede zmanjšanja slabih posojil. Z notranjim poročilom, ki je rezultat tega procesa, morajo biti seznanjeni tudi upravljalni organ in nadzorniške skupine.

Banke morajo vsaj enkrat na leto ponoviti oziroma posodobiti relevantne vidike samoocene in po potrebi redno pridobivati mnenja neodvisnih strokovnjakov glede teh vidikov.

2.2.2 Zunanje razmere in operativno okolje

Za oblikovanje strategije slabih posojil in ciljev glede zmanjšanja slabih posojil je bistveno poznavanje sedanjih in možnih prihodnjih operativnih razmer oziroma okolja. Banke morajo zato pozorno spremljati s tem povezano dogajanje in po potrebi posodabljeni strategije slabih posojil. Banke morajo pri oblikovanju strategije upoštevati spodnji seznam zunanjih dejavnikov. Seznam ni izčrpen, saj lahko v nekaterih državah oziroma okoliščinah igrajo pomembno vlogo tudi drugi dejavniki, ki spodaj niso naštet.

Makroekonomske razmere

Makroekonomske razmere bodo pri oblikovanju strategije slabih posojil igrale zelo pomembno vlogo in jih je najbolje vključiti kot dinamične dejavnike. Pri tem je mišljena tudi dinamika nepremičninskega trga⁶ in njegovih posameznih relevantnih podsegmentov. Pri bankah, ki imajo v portfeljih slabih posojil specifične sektorske koncentracije (npr. ladijski promet oziroma kmetijstvo), je treba izvesti temeljito in stalno analizo sektorske dinamike, ki vpliva na strategijo slabih posojil.

Zmanjšanje tveganja, ki izhaja iz slabih posojil, je možno doseči in mora biti cilj, in sicer tudi v manj ugodnih makroekonomskih razmerah.⁷

Tržna pričakovanja

S pomočjo ocene pričakovanj, ki jih zunanji deležniki (med njimi bonitetne agencije, tržni analitiki, raziskovalci in komitenti) gojijo v zvezi s sprejemljivo ravnijo slabih posojil in kritja zanje, bo možno oceniti, v kolikšni meri in kako hitro morajo banke z velikim obsegom slabih posojil zmanjšati svoje portfelje. Omenjeni deležniki si bodo največkrat pomagali z nacionalnimi in mednarodnimi primerjalnimi vrednostmi in analizo primerljivih podatkov.

Povpraševanje vlagateljev po slabih posojilih

Banke bodo s poznavanjem trendov in dinamike na domačih in mednarodnih trgih slabih posojil, kjer poteka prodaja portfeljev, lažje sprejemale strateške odločitve v zvezi z napovedmi o verjetnosti prodaje portfeljev in njihovi morebitni ceni. Ker pa

⁶ Razen če izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, v portfeljih slabih posojil niso nerelevantne.

⁷ Primer okvira ciljev, ki ga uporabljajo grške pomembne institucije, je predstavljen v nadaljevanju poglavja.

kupci na koncu določajo cene od primera do primera, je eden od pomembnih dejavnikov pri oblikovanju cene kakovost dokumentacije in podatkov o izpostavljenostih, ki jih banke lahko ponudijo v zvezi s svojimi portfelji slabih posojil.

Najemanje storitev izterjave slabih posojil

Dodatni dejavnik, ki bi lahko vplival na strategijo slabih posojil, je razvitost panoge, ki ponuja storitve izterjave slabih posojil. Specializirani ponudniki storitev izterjave lahko pomembno prispevajo k zmanjševanju stroškov vzdrževanja in izterjave slabih posojil. Vendar morajo banke dobro usmerjati in upravljati tovrstne pogodbe o najemu storitev izterjave slabih posojil.

Regulativni, pravni in sodni okvir

Na strategijo slabih posojil in na sposobnost bank, da zmanjšajo obseg slabih posojil, vplivajo nacionalni in tudi evropski ter mednarodni regulativni, pravni in sodni okviri. Tako na primer pravne ali sodne ovire za unovčenje zavarovanja s premoženjem vplivajo na sposobnost banke, da zoper posojilojemalca sproži sodni postopek oziroma sprejme premoženje v poplačilo dolga, vplivale pa bodo tudi na stroške unovčenja zavarovanja s premoženjem in ocene glede oblikovanja rezervacij za izgube iz posojil. Banke morajo zato dobro poznati podrobnosti sodnih postopkov, povezanih z izterjavo slabih posojil, za različne kategorije terjatev. Poznati morajo tudi različne jurisdikcije, v katerih poslujejo in kjer imajo velik obseg slabih posojil. Oceniti morajo predvsem: povprečno trajanje takšnih postopkov, povprečni finančni rezultat, rang različnih vrst izpostavljenosti in s tem povezan vpliv na izid (na primer v zvezi z zavarovanimi in nezavarovanimi izpostavljenostmi), vpliv vrste in ranga zavarovanj in jamstev na rezultat (na primer v zvezi z zastavno pravico, vpisano na drugo ali tretje mesto, in osebnimi jamstvi), vpliv zadev, povezanih z varstvom potrošnikov, na pravne odločitve (še posebej pri izpostavljenostih hipotekarnim kreditom pri prebivalstvu), in povprečne skupne stroške, povezane s sodnimi postopki. Upoštevati je treba tudi pravno okolje varstva potrošnikov, saj je pomembno tudi pri komuniciranju in sodelovanju s komitenti.

Davčne posledice

Na strategijo slabih posojil bodo vplivale tudi posledice, ki jih imajo oblikovanje rezervacij in odpisi slabih posojil na področju davkov v posamezni državi.

2.2.3 Vpliv strategije slabih posojil na kapital

Za banke, ki opredeljujejo obseg ukrepov za zmanjševanje ravni slabih posojil, so raven kapitala in napovedani trendi pomembni vhodni podatki. Banke morajo biti sposobne z dinamičnimi modeli ponazoriti vpliv, ki bi ga imeli različni elementi

njihove strategije slabih posojil na kapital, še najbolj z upoštevanjem različnih ekonomskih scenarijev. Omenjene posledice bi bilo treba poleg tega presojati tudi z ozirom na okvir nagnjenosti k prevzemanju tveganj in proces ocenjevanja ustreznosti notranjega kapitala (ICAAP).

Kadar so kapitalski blažilniki šibki, dobičkonosnost pa nizka, bi morale banke z velikim obsegom slabih posojil v kapitalsko načrtovanje vključiti primerne ukrepe, s katerimi bodo lahko vzdržno čistile slaba posojila iz bilanc.

2.3 Oblikovanje strategije slabih posojil

Strategija slabih posojil mora vsebovati vsaj časovno opredeljene kvantitativne cilje glede slabih posojil, podprte z ustreznim celovitim operativnim načrtom. Temeljiti mora na samooceni in analizi možnosti za izvajanje. Strategijo slabih posojil mora skupaj z operativnim načrtom odobriti upravljalni organ, poleg tega jo je treba najmanj enkrat na leto preveriti.

2.3.1 Možnosti za izvajanje strategije

Na podlagi zgoraj opisane ocene morajo banke preučiti obseg možnosti za izvajanje strategije slabih posojil in njihove finančne posledice. Med možnosti za izvajanje, ki se medsebojno ne izključujejo, sodijo:

- Strategija držanja v posesti/restrukturiranja: Možnost strategije držanja v posesti je tesno povezana z operativnim modelom, s strokovnim znanjem glede restrukturiranja in ocenjevanja posojilojemalcev, z operativnimi zmogljivostmi glede upravljanja slabih posojil, z najemanjem storitev izterjave slabih posojil in s politikami odpisa.
- Aktivno zmanjševanje portfelja: To lahko poteka bodisi prek prodaje oziroma odpisa izpostavljenosti iz naslova slabih posojil, za katere so bile oblikovane rezervacije in ki veljajo za nepoplačljive. Ta možnost je tesno povezana z ustreznostjo rezervacij, vrednotenjem zavarovanj s premoženjem, kakovostnimi podatki o izpostavljenostih in povpraševanjem vlagateljev po slabih posojilih.
- Sprememba vrste izpostavljenosti: Tu so zajeti zaseg premoženja, zamenjava dolga za lastniški kapital, zamenjava dolga za premoženje oziroma nadomestilo zavarovanja.
- Pravne možnosti: Tu so zajeti insolvenčni postopek in izvensodne rešitve.

Banke morajo zagotoviti, da strategija slabih posojil ne zajema le ene same strateške možnosti, temveč so v njej kombinacije strategij/možnosti, s katerimi bodo dosegle svoje kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje ter ugotovile, katere možnosti so najprimernejše za različne portfelje oziroma segmente (glej razdelek 3.3.2, posvečen segmentaciji portfeljev) in v različnih pogojih.

Banke morajo določiti tudi srednjeročne in dolgoročne strateške možnosti za zmanjševanje slabih posojil, ki jih morda ne bo možno doseči takoj, saj se lahko denimo povpraševanje vlagateljev po slabih posojilih, ki ga trenutno ni, pojavi srednjeročno ali dolgoročno. V operativnih načrtih bo morda treba predvideti tovrstne spremembe. Banke bodo morale npr. izboljšati kakovost podatkov o izpostavljenostih iz naslova slabih posojil, da bodo v prihodnje pripravljene na transakcije z vlagatelji.

Če banke ocenijo, da zgoraj navedene možnosti za izvajanje strategij v srednjeročnem do dolgoročnem obdobju ne zagotavljajo učinkovitega zmanjšanja slabih posojil za določene portfelje, segmente ali posamezne izpostavljenosti, morajo v odgovor na to ustrezno in pravočasno oblikovati rezervacije. Banke morajo pravočasno odpisati posojila, ki veljajo za neizterljiva.

Nazadnje velja omeniti, da transakcije prenosa tveganja slabih posojil in listinjenja lahko bankam koristijo pri financiranju, upravljanju likvidnosti, specializaciji in učinkovitosti. Ker pa so omenjeni postopki kompleksni, jih je treba izvajati previdno. Zato morajo institucije, ki želijo izvajati tovrstne transakcije, opraviti obsežno analizo tveganj, poleg tega pa morajo imeti pripravljen tudi ustrezen postopek obvladovanja tveganj⁸ (za več podrobnosti glej prilogo 8).

2.3.2 Cilji

Preden se banke lotijo postopka oblikovanja kratkoročnih do srednjeročnih ciljev, morajo imeti jasno izoblikovan pogled na to, kaj je razumna dolgoročna raven slabih posojil, in sicer tako na skupni podlagi kot na ravni posameznih portfeljev. Čeprav je okoli časovnice za doseganje omenjenih dolgoročnih ciljev še precej nejasnosti, so vseeno pomembna podlaga za določanje ustreznih kratkoročnih in srednjeročnih ciljev. Banke, ki poslujejo v zaostrenih makroekonomskih razmerah, morajo pri opredeljevanju »razumne« dolgoročne ravni slabih posojil upoštevati tudi mednarodne oziroma pretekle referenčne vrednosti.⁹

Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo v svojo strategijo slabih posojil vključiti vsaj jasno opredeljene kvantitativne cilje (po potrebi tudi vključno z zaseženim premoženjem), ki jih mora odobriti upravljalni organ. Kombinacija omenjenih ciljev bi morala vsaj v srednjeročnem obdobju privedi do konkretnega znižanja – z rezervacijami in brez njih – izpostavljenosti iz naslova slabih posojil. Čeprav pričakovanja glede spremenjenih makroekonomskih pogojev lahko vplivajo na določanje ciljne ravni (kadar temeljijo na konkretnih zunanjih napovedih), pa ne smejo biti edina podlaga za opredeljene cilje zmanjševanja slabih posojil.

Cilje je treba opredeliti vsaj glede na naslednja merila:

⁸ Kot je zahtevano za listinjenja v skladu s členom 82(1) direktive o kapitalskih zahtevah.

⁹ Pri kratkoročnih do srednjeročnih ciljih so mednarodne referenčne vrednosti manj relevantne.

- po obdobjih, tj. kratkoročno (običajno 1 leto), srednjeročno (običajno 3 leta) in po možnosti dolgoročno;
- po glavnih portfeljih (npr. hipotekarni krediti prebivalstvu, potrošniški krediti prebivalstvu, kreditiranje prebivalstva v skupini malih podjetij in samostojnih poklicev, podjetja v skupni malih in srednje velikih podjetij, podjetja v skupini velikih podjetij, poslovne nepremičnine);
- po izbrani možnosti za izvajanje, s katero naj bi dosegli načrtovano zmanjšanje, npr. poplačila v primeru strategije držanja v posesti, zaseg zavarovanj, poplačila v primeru sodnih postopkov, prihodki od prodaje slabih posojil ali odpisi.

Pri bankah z velikim obsegom slabih posojil morajo cilji glede slabih posojil zajemati vsaj predvideno znižanje izpostavljenosti kot absolutno ali odstotno vrednost, in sicer tako z rezervacijami kot brez njih, ne le na skupni podlagi, temveč tudi po glavnih portfeljih slabih posojil. Če je zaseženo premoženje pomembno,¹⁰ je treba opredeliti posebno strategijo zaseženega premoženja ali pa morajo biti v strategijo slabih posojil vključeni vsaj cilji glede zmanjšanja zaseženega premoženja. Omeniti velja, da utegne zmanjšanje nedonosnih izpostavljenosti kratkoročno povzročiti zvišanje zaseženega premoženja, tj. do prodaje tega premoženja. Vendar je treba časovni okvir jasno omejiti, saj so zasegi namenjeni pravočasni prodaji zadevnega premoženja. Pričakovanja nadzornikov glede vrednotenja zaseženega premoženja in pristopa do njih so opredeljena v razdelku 7.5. To se mora odraziti tudi v strategiji slabih posojil.

Opisani cilji morajo biti usklajeni s podrobnejšimi operativnimi cilji. Po potrebi se lahko kot dodatni cilj uresniči tudi kateri koli od kazalnikov za spremljanje, podrobneje obravnavanih v razdelku 3.5.3, ki so denimo povezani s tokovi slabih posojil, kritjem, poplačili, kakovostjo ukrepov restrukturiranja (npr. stopnja povratnikov med neplačniki), statusom sodnih postopkov ali ugotavljanjem neizvedljivih (preklicanih) izpostavljenosti. Zagotoviti je treba, da so pri takih dodatnih ciljih glede slabih posojil ustrezno upoštevane zelo tvegane izpostavljenosti, npr. v sodnih primerih ali pri daljših zamudah v odplačevanju.

Primer 1 ponazarja pomembnejše kvantitativne cilje, ki so jih grške pomembne institucije uresničile v letu 2016. Cilji so bili prvotno opredeljeni za vse glavne portfelje na četrletni podlagi. Vsakega od teh pomembnejših ciljev je spremljal tudi standardni niz bolj podrobnih postavk za spremljanje, npr. delež nedonosnih izpostavljenosti in količnik kritja za cilj 1 ali razčlenitev virov izterjav za cilj 3.

¹⁰ Če je denimo razmerje med zaseženim premoženjem in skupnimi posojili skupaj z zaseženim premoženjem znatno nad povprečjem tistih bank v EU, ki imajo možnost zaseganja premoženja.

Primer 1

Primer pomembnejših ciljev glede slabih posojil, ki so jih grške pomembne institucije uresničile v letu 2016

Na rezultate osredotočeni operativni cilji

- 1 Obseg nedonosnih izpostavljenosti (bruto)
- 2 Obseg slabih terjatev (bruto)
- 3 Poplačila (izterjave, likvidacije in prodaje) iz nedonosnih izpostavljenosti/skupno povprečje nedonosnih izpostavljenosti

Na trajnostne rešitve osredotočen operativni cilj

- 4 Posojila z dolgoročno spremenjenimi pogoji/nedonosne izpostavljenosti plus donosne restrukturirane izpostavljenosti z dolgoročno spremenjenimi pogoji

Na ukrepanje osredotočeni operativni cilji

- 5 Nedonosne izpostavljenosti z zamudo >720 dni, nepreklicane/(nedonosne izpostavljenosti z zamudo >720 dni, nepreklicane + preklicane)
- 6 Preklicana posojila, v zvezi s katerimi je bil sprožen sodni postopek/skupna preklicana posojila
- 7 Nedonosne izpostavljenosti za aktivna mala in srednje velika podjetja,¹¹ pri katerih je bila v zadnjih 12 mesecih opravljena analiza izvedljivosti/nedonosne izpostavljenosti za aktivna mala in srednje velika podjetja
- 8 Skupni posojilojemalci¹² iz sektorja malih in srednje velikih podjetij oz. gospodarskih družb z nedonosnimi izpostavljenostmi, za katere je bila izvedena rešitev skupnega restrukturiranja
- 9 Nedonosne izpostavljenosti podjetij, pri katerih so banke najele strokovnjaka za izvajanje načrta prestrukturiranja družbe

Banke, ki strategijo slabih posojil oblikujejo prvič, bodo verjetno namenjale večji poudarek kvalitativnim ciljem v kratkoročnem obdobju. Gre za to, da se je treba spoprijeti s pomanjkljivostmi, ugotovljenimi med procesom samoocenjevanja, in tako pravočasno vzpostaviti učinkovit okvir za upravljanje slabih posojil, ki bo omogočil uspešno uresničevanje kvantitativnih ciljev glede slabih posojil v srednjeročnem do dolgoročnem obdobju.

2.3.3 Operativni načrt

Strategijo slabih posojil banke z velikim obsegom slabih posojil mora podpirati operativni načrt, ki ga odobri tudi upravljalni organ. V operativnem načrtu je treba jasno opredeliti, kako bo banka v operativnem smislu izvajala strategijo slabih posojil v obdobju najmanj 1 do 3 let (odvisno od vrste zahtevanih operativnih ukrepov).

Operativni načrt slabih posojil mora vsebovati vsaj:

- jasne časovno opredeljene cilje;
- dejavnosti, ki jih je treba izvajati na podlagi segmentiranih portfeljev;
- ureditev upravljanja, vključno z odgovornostmi in mehanizmi poročanja za natančno opredeljene dejavnosti in rezultate;
- standarde kakovosti za zagotavljanje dobrih rezultatov;
- kadrovske potrebe in potrebne vire;

¹¹ Družba/podjetje se šteje za »aktivno«, kadar ni »neaktivno«. Izraz »neaktivno podjetje« izhaja iz grškega prava in se nanaša na podjetja, ki v referenčnem obdobju niso aktivna.

¹² »Skupni« se nanaša na dolžnike, ki imajo izpostavljenosti pri več kot eni banki.

- načrt krepitve zahtevane tehnične infrastrukture;
- podrobne in konsolidirane proračunske zahteve za izvajanje strategije slabih posojil;
- načrt sodelovanja in komuniciranja z notranjimi in zunanji deležniki (npr. za prodajo, najemanje storitev izterjave, pobude za učinkovitost itd.).

V operativnem načrtu je treba poseben poudarek nameniti internim dejavnikom, ki bi lahko ovirali uspešno izvajanje strategije slabih posojil.

2.4 Izvedba operativnega načrta

Izvedba operativnih načrtov slabih posojil mora temeljiti na ustreznih politikah in postopkih, jasnem lastništvu in primernih strukturah upravljanja (vključno s postopki eskalacije).

Vsakršno odstopanje od načrta je treba izpostaviti in o njem pravočasno poročati upravljalnemu organu, sprejeti je treba tudi ustrezne korektivne ukrepe.

Nekatere banke z velikim obsegom slabih posojil bodo morda morale vključiti tudi široko zastavljene ukrepe za upravljanje sprememb, s čimer bodo v svojo organizacijsko kulturo kot ključni element vključile tudi okvir izterjave slabih posojil.

2.5 Vključitev strategije slabih posojil

Ker se izvajanje strategije slabih posojil dotika številnih različnih področij v banki in je od njih tudi odvisno, ga je treba vključiti v procese na vseh ravneh organizacije, vključno s strateško, taktično in operativno.

Informacije

Banke z visoko ravniyo slabih posojil morajo o glavnih sestavinah strategije slabih posojil obvestiti vse zaposlene na način, ki ga uporabljajo pri obveščanju o celotni strategiji in viziji institucije. To je še posebej pomembno, kadar so za implementacijo strategije slabih posojil pomembne korenitejšje spremembe poslovnih procesov.

Lastništvo, spodbude, upravljavski cilji in spremljanje delovne uspešnosti

Vse banke morajo jasno opredeliti in dokumentirati vloge, odgovornosti in formalne linije poročanja za izvajanje strategije slabih posojil, vključno z operativnim načrtom.

Zaposleni in vodstveni delavci, ki so vključeni v dejavnosti izterjave slabih posojil, morajo imeti jasne posamezne (ali skupinske) cilje in spodbude, namenjene

uresničevanju ciljev, določenih v strategiji slabih posojil, vključno z operativnim načrtom. Omenjene spodbude morajo biti učinkovite in jih ne smejo izpodriniti druge, potencialno nasprotno spodbude. Cilje glede slabih posojil je treba ustrezno upoštevati v zadevnih politikah nagrajevanja in v okvirih spremljanja delovne uspešnosti.

Poslovni načrt in proračun

Vse relevantne sestavine strategije slabih posojil morajo biti povsem usklajene s poslovnim načrtom in proračunom ter vključene vanju. To denimo zajema stroške, povezane z izvajanjem operativnega načrta (npr. viri, IT itd.), pa tudi morebitne izgube, ki izhajajo iz dejavnosti izterjave slabih posojil. Nekaterim bankam se bo morda zdelo koristno ustanoviti posebne proračune za izgube iz slabih posojil, s katerimi bodo lažje nadzirale in načrtovale notranje poslovne prakse.

Okvir za obvladovanje tveganj in s tem povezana kultura

Strategijo slabih posojil je treba povsem vključiti v okvir za obvladovanje tveganj. V tej zvezi je treba posebno pozornost namenjati:

- ICAAP:¹³ Vse relevantne sestavine strategije slabih posojil morajo biti povsem usklajene z ICAAP ter vključene vanj. Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo pripraviti kvantitativno in kvalitativno oceno dogajanja v zvezi s slabimi posojili v osnovnih in zaostrenih razmerah, vključno z učinkom na načrtovanje kapitala;
- Okvir nagnjenosti k prevzemanju tveganj:¹⁴ Okvir nagnjenosti k prevzemanju tveganj in strategija slabih posojil sta tesno povezana. V tem pogledu bi morale biti jasno opredeljene mere tveganosti in mejne vrednosti okvira nagnjenosti k prevzemanju tveganj, ki jih odobri upravljalni organ in so usklajene z bistvenimi elementi in cilji iz strategije slabih posojil;
- Sanacijski načrt:¹⁵ Kadar sanacijski načrt vsebuje ravni kazalnikov in ukrepe, povezane s slabimi posojili, morajo banke zagotoviti, da so ti usklajeni tako s cilji strategije slabih posojil kot tudi z operativnim načrtom.

¹³ Kot je opredeljeno v členu 108 Direktive 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij (UL L 176, 27. 6. 2013, str. 338), imenovane direktiva o kapitalskih zahtevah; glej tudi glosar.

¹⁴ Kot je opisano v dokumentu »Principles for An Effective Risk Appetite Framework« Odbora za finančno stabilnost; glej tudi glosar.

¹⁵ Kot zahteva Direktiva 2014/59/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij ter o spremembi Direktive Sveta 82/891/EGS ter direktiv 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU in 2013/36/EU in uredb (EU) št. 1093/2010 ter (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 173, 12. 6. 2014, str. 190), imenovana direktiva o sanaciji in reševanju bank (Direktiva 2014/59/EU); glej tudi glosar.

Zagotoviti je treba tudi intenzivno spremljanja in nadziranja s strani funkcij za obvladovanje tveganj v zvezi z oblikovanjem in izvajanjem strategije slabih posojil (vključno z operativnim načrtom).

2.6 Nadzorniško poročanje

Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo o svoji strategiji slabih posojil, vključno z operativnim načrtom, poročati skupni nadzorniški skupini v prvem četrtnem letu vsakega leta. Banke morajo za lažjo primerjavo oddati tudi standardno predlogo, ki je v prilogi 7 teh napotkov in ki povzema kvantitativne cilje in napredek, dosežen v zadnjih 12 mesecih glede na načrt. Standardno predlogo je treba oddati vsako leto. Omenjene dokumente mora še pred oddajo nadzornim organom potrditi upravljalni organ.

Postopek bo tekel bolj gladko, če se bodo banke že na začetku postopka oblikovanja strategije slabih posojil posvetovale s skupno nadzorniško skupino.

3 Upravljanje slabih posojil in transakcije z njimi

3.1 Namen in kratek pregled

Banke se brez ustrezne strukture upravljanja in operativnega okvira ne bodo mogle učinkovito in vzdržno spoprijemati z vprašanji slabih posojil.

V tem poglavju so opredeljeni glavni elementi upravljanja ter operacij, ki potekajo v okviru izterjave slabih posojil, začenši s ključnimi vidiki na področju usmerjanja dejavnosti in sprejemanja odločitev (razdelek 3.2). Poglavje vsebuje tudi napotke za operativni model slabih posojil (razdelek 3.3), model notranjih kontrol in spremljanje slabih posojil (razdelka 3.4 in 3.5) ter napotke za proces zgodnjega opozarjanja (razdelek 3.6).

3.2 Usmerjanje dejavnosti in sprejemanje odločitev

V skladu z mednarodnimi in nacionalnimi predpisi mora strategijo banke odobriti in spremljati njen upravljalni organ.¹⁶ V bankah z velikim obsegom slabih posojil sta strategija in operativni načrt slabih posojil ključni sestavni del strategije na najvišji ravni, zato ju mora odobriti in usmerjati upravljalni organ. Ta mora opravljati zlasti naslednje naloge:

- vsako leto odobriti in redno preverjati strategijo slabih posojil, vključno z operativnim načrtom;
- nadzirati izvajanje strategije slabih posojil;
- opredeliti upravljalne cilje (vključno z zadostnim številom kvantitativnih ciljev) in spodbude za dejavnosti izterjave slabih posojil;
- občasno (najmanj četrtletno) preveriti napredek glede na cilje in mejnike, opredeljene v strategiji slabih posojil, vključno z operativnim načrtom;
- opredeliti postopke odobravanja odločitev o izterjavi slabih posojil; pri nekaterih večjih izpostavljenostih iz naslova slabih posojil je zahtevana tudi odobritev upravljalnega organa;
- odobriti politike, povezane s slabimi posojili, in zagotoviti, da jih zaposleni povsem razumejo;
- zagotoviti zadostne notranje kontrole nad postopki upravljanja slabih posojil (s posebnim poudarkom na dejavnostih, povezanih z razvrščanjem slabih posojil,

¹⁶ Glej tudi dokument enotnega mehanizma nadzora »Nadzorniška izjava o upravljanju in vodenju ter o nagnjenosti k prevzemanju tveganj« iz junija 2016.

oblikovanjem rezervacij, vrednotenjem zavarovanj in vzdržnostjo rešitev restrukturiranja);

- imeti zadostno strokovno znanje in izkušnje na področju upravljanja slabih posojil.¹⁷

Upravljalni organ in drugi relevantni vodstveni delavci morajo zadevam, povezanim z izterjavo slabih posojil, posvetiti toliko svojega časa, kot je v sorazmerju s tveganji slabih posojil v banki.

Banke morajo še posebej takrat, ko se obseg izterjav slabih posojil poveča, vzpostaviti in dokumentirati jasno opredeljene, učinkovite in enotne postopke odločanja. Pri tem morajo zagotoviti stalno sodelovanje ustrezno zasnovane druge obrambne linije.

3.3 Operativni model slabih posojil

3.3.1 Oddelki za izterjavo

Ločeni oddelki, vzpostavljeni posebej za slaba posojila

Mednarodne izkušnje kažejo, da primeren operativni model slabih posojil temelji na posebnih oddelkih za izterjavo, ločenih od enot, ki odobravajo posojila. Glavna razloga za ločenost sta preprečevanje morebitnega nasprotja interesov in zagotavljanje uporabe posebnega strokovnega znanja o slabih posojilih na vseh ravneh od zaposlenih do vodstvenih delavcev.

Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo zato vzpostaviti posebne oddelke za izterjavo, ki v idealnem primeru začnejo delovati že pri krajših zamudah v odplačevanju,¹⁸ najpozneje pa takrat, ko je izpostavljenost razvrščena kot slabo posojilo. Ločitev nalog mora poleg dejavnosti skrbništva komitentov (npr. dogovarjanje o rešitvah restrukturiranja s komitenti) zajemati tudi proces odločanja. Banke morajo v tej zvezi razmisliti o oblikovanju posebnih organov odločanja za področje izterjave slabih posojil (npr. komisija za slaba posojila). Če se prekrivanjem z organi, vodstvenimi delavci ali strokovnjaki, ki odobravajo posojila, ni mogoče izogniti, je treba z institucionalnim okvirom poskrbeti, da se v zadostni meri prepreči morebitno nasprotje interesov.

Res je, da pri nekaterih poslovnih dejavnostih oziroma izpostavljenostih (npr. tistih, za katere je potrebno posebno znanje) morda ni mogoče oblikovati posebne

¹⁷ Banke v nekaterih državah so začele načrtno pridobivati posebno strokovno znanje, ki ga morajo imeti upravljalni organi v zvezi s slabimi posojili.

¹⁸ Če se s krajšimi zamudami v odplačevanju ne ukvarja posebna organizacijska enota, morajo imeti banke ustrezne politike, kontrole in IT-infrastrukturo, s katerimi preprečijo morebitno nasprotje interesov.

organizacijske enote oziroma je za to potrebno daljše časovno obdobje. V takih primerih je treba z notranjimi kontrolami poskrbeti za to, da se prepreči morebitno nasprotje interesov (npr. z neodvisnim mnenjem o oceni posojilojemalčeve kreditne sposobnosti).

Čeprav morajo biti oddelki za izterjavo ločeni od enot, ki odobravajo posojila, je treba med obema funkcijama vseeno vzpostaviti reden pretok povratnih informacij, npr. za izmenjavo informacij, potrebnih za načrtovanje prilivov slabih posojil, oziroma za izmenjavo informacij, ki so jih pridobili oddelki za izterjavo in so relevantne tudi za odobravanje novih posojil.

Uskladitev z življenjskim ciklom slabih posojil

Pri vzpostavljanju posebnih oddelkov za izterjavo je treba upoštevati celoten življenjski cikel slabih posojil,¹⁹ saj je le tako mogoče zagotoviti, da so dejavnosti izterjave slabih posojil in stiki s posojilojemalci prilagojeni potrebam, da je vsem ustreznim fazam izterjave posvečeno dovolj pozornosti in da so zaposleni primerno specializirani. Relevantne faze življenjskega cikla slabih posojil so naslednje:

- **Krajše zamude (manj kot 90 dni):**²⁰ V tej fazi je poudarek na prvih stikih s posojilojemalcem, namenjenih zgodnjemu poplačilu, in na zbiranju informacij, potrebnih za natančno oceno posojilojemalčevih okoliščin (npr. finančni položaj, status posojilne dokumentacije, status zavarovanja, raven sodelovanja itd.). Pridobljene informacije omogočajo uvrstitev posojilojemalca v ustrezen segment (glej razdelek 3.3.2), tako da je mogoče določiti strategijo izterjave, ki je zanj najprimernejša. Ta faza lahko zajema tudi razpoložljive oblike kratkoročnega restrukturiranja (glej tudi poglavje 4), katerih cilj je, da se posojilojemalčev finančni položaj najprej stabilizira, preden se določi primerna strategija za izterjavo. Banka mora poleg tega iskati možnosti za izboljšanje svojega položaja (na primer s podpisom novih pogodbenih dokumentov, optimiziranjem zavarovanja, zmanjševanjem odtokanja denarja, pridobitvijo dodatnega zavarovanja, če je na voljo);
- **Daljšje zamude/restrukturiranje:**²¹ V tej fazi je poudarek na izvajanju in formaliziranju dogovorov o restrukturiranju, ki se sklepajo s posojilojemalci. Dogovore o restrukturiranju je treba oblikovati šele takrat, ko je bilo z oceno dostopnosti restrukturiranja za posojilojemalca že ugotovljeno, da vzdržne oblike restrukturiranja resnično obstajajo (glej tudi poglavje 4). Po sklenjenem dogovoru o restrukturiranju je treba posojilojemalca v jasno določenem minimalnem časovnem obdobju (priporočljivo je, da se obdobje uskladi z obdobjem ozdravitve iz opredelitve nedonosnih izpostavljenosti EBA, tj. najmanj

¹⁹ Pri tem so zajete tudi terjatve, ki formalno gledano sicer niso razvrščene med nedonosne izpostavljenosti – kot so krajše zamude, restrukturirane izpostavljenosti in zaseženo premoženje – a imajo vseeno ključno vlogo v procesu izterjave slabih posojil.

²⁰ Izpostavljenosti z majhno verjetnostjo plačila lahko obravnavajo bodisi enote, ki se ukvarjajo s krajšimi zamudami, bodisi enote za restrukturiranje, odvisno od zapletenosti primera.

²¹ Glej opombo 20.

eno leto) neprekinjeno spremljati, odvisno od povečanega tveganja, povezanega z njim, nazadnje pa – če sprožilcev ni več – se lahko prenese iz oddelka za izterjavo slabih posojil (glej tudi poglavje 5).

- **Likvidacija/izterjava dolga/sodni primeri/zaseg:** Ta faza je usmerjena na posojilojemalce, pri katerih zaradi njihovega finančnega položaja ali ravni sodelovanja ni možno najti izvedljivih rešitev restrukturiranja. Banke morajo v takih primerih najprej opraviti analizo stroškov in koristi različnih oblik likvidacije, vključno s sodnimi in izvensodnimi postopki. Na podlagi opravljene analize morajo banke nemudoma izvesti izbrano obliko likvidacije. V tej fazi življenjskega cikla slabih posojil je ključnega pomena specifično pravno in poslovno znanje, povezano z likvidacijami. Banke, ki v tej fazi uporabljajo veliko zunanjih strokovnjakov, morajo za uspešen in učinkovit postopek likvidacije zagotoviti ustrezne mehanizme notranjih kontrol. V tej zvezi je treba posebno pozornost nameniti starejšim slabim posojilom. Posebna politika izterjave dolgov mora vsebovati napotke za postopke likvidacije (glej tudi prilogo 5).
- **Upravljanje zaseženega premoženja (ali drugega premoženja, ki izhaja iz slabih posojil)**

Banke morajo za različne faze življenjskega cikla slabih posojil in po potrebi tudi za različne portfelje vzpostaviti različne oddelke za izterjavo. Bistveno je oblikovati jasno formalno opredelitev sprožilca za »predajo«, ki pove, kdaj mora redni skrbnik komitentov predati neko izpostavljenost oddelku za izterjavo slabih posojil in kdaj upravljavska odgovornost preide iz enega oddelka za izterjavo v drugega. Raven sprožilcev je treba jasno opredeliti, uporabo presoje vodstvenih delavcev pa omejiti na natanko določene okoliščine in pogoje.

Primer 2

Primer strukture oddelka za izterjavo in sprožilcev v srednje veliki banki

	Komitenti iz segmenta prebivalstva	Komitenti iz komercialnega segmenta	
Oddelki za izterjavo	Intenzivno upravljanje posojil		Skrbnik komitentov
	<ul style="list-style-type: none">Izpostavljenost > 10.000 EURVsaj dve opozorili zaradi zamude plačila	<ul style="list-style-type: none">Nezavarovana izpostavljenost > 50.000 EURKriterij tveganja na seznamu za zgodnje opozarjanjeUvrščenost na seznam tveganja	
	Restrukturiranje		
<ul style="list-style-type: none">Kompleksne izpostavljenosti do komitentov iz segmenta prebivalstva	<ul style="list-style-type: none">Nezavarovana izpostavljenost > 250.000 EUR in ocena verjetnosti neplačila > 13Specifična rezervacija > 250.000 EURDrugo, npr. usmerjevalne seje upnikov		
Likvidacija			
<ul style="list-style-type: none">Stečaj ali neuspešen ukrepIzpostavljenosti < 100 EUR neposredno odpisane	<ul style="list-style-type: none">Stečaj ali neuspešen ukrep		

V nekaterih oddelkih za izterjavo slabih posojil je pogosto koristna podrobnejša specializacija za različne pristope k izterjavi slabih posojil za dani segment posojilojemalcev (glej razdelek 3.3.2). Tem podstrukturam morajo biti dovolj prilagojeni tudi postopki spremljanja in zagotavljanja kakovosti.

Posebna politika upravljanja zamud mora vsebovati napotke za splošne postopke in odgovornosti, povezane z izterjavo slabih posojil, vključno s sprožilci za predajo drugemu oddelku (glej tudi prilogo 5).

Primer 2 prikazuje strukturo oddelka za izterjavo v pomembni instituciji srednje velikosti, vključno s sprožilci, ki določajo, kateri oddelek za izterjavo je primeren za posameznega posojilojemalca. Kot je razvidno iz primera, je ta banka ocenila, da je krajše zamude bolje obdržati v komercialnem portfelju pod nadzorom rednih skrbnikov komitentov, posojilojemalce iz vseh drugih izpostavljenosti iz naslova slabih posojil pa upravljajo posebni oddelki za izterjavo. S komercialnim restrukturiranjem in zapletenim restrukturiranjem posojil prebivalstvu se ukvarja isti oddelek.

Prilagajanje posebnostim portfeljev

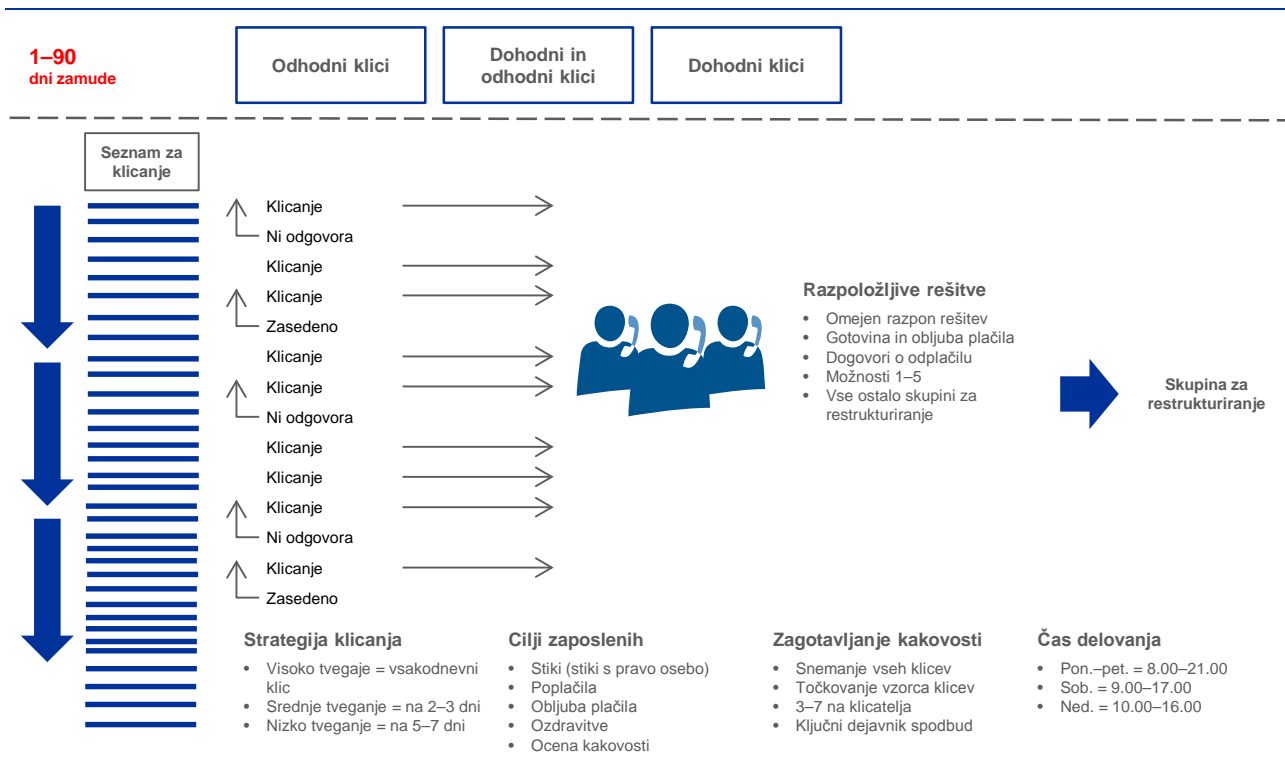
Banke, ki želijo vzpostaviti ustrezno strukturo oddelkov za izterjavo, morajo upoštevati posebnosti svojih glavnih portfeljev slabih posojil, kot kaže tudi primer 2.

Za pomembnejše portfelje slabih posojil prebivalstvu bi se dalo uporabiti nekoliko bolj »serijski« postopek. Tako bi bilo mogoče že v fazi krajših zamud uporabiti

kontaktni center, ki bi bil odgovoren za kar najuspešnejšo izterjavo pri krajših zamudah (glej primer 3). Kljub temu je pomembno, da imajo zaposleni v oddelkih za izterjavo celo pri serijskem pristopu po potrebi dostop do specialistov, na primer pri zapletenejših komitentih ali produktih.

Primer 3

Primer kontaktnega centra za prebivalstvo v fazi krajših zamud

Za portfelje slabih posojil podjetjem se namesto serijskega pristopa uporablja pristop skrbništva komitentov, pri čemer morajo biti zaposleni v oddelku za izterjavo zelo sektorsko specializirani. Za samostojne podjetnike in mikro podjetja je pogosto potrebna kombinacija elementov serijskega pristopa in elementov pristopa skrbništva komitentov.

3.3.2 Segmentacija portfeljev

Primeren operativni model temelji na analizi portfelja slabih posojil, opravljeni z visoko stopnjo podrobnosti, s katero banka oblikuje jasno opredeljene segmente posojilojemalcev. Predpogoj za tako analizo (segmentacijo portfeljev) sta vzpostavitev ustreznih upravljalnih informacijskih sistemov in dovolj visoka kakovost podatkov.

Na podlagi segmentacije portfeljev lahko banka oblikuje skupine posojilojemalcev, ki imajo podobne značilnosti in jih je zato treba obravnavati podobno, npr. pri rešitvah restrukturiranja oziroma likvidacijskih pristopih. Nato se za vsak segment oblikujejo

posebej prilagojeni postopki, posebne strokovne skupine pa prevzamejo lastništvo nad segmenti.

Glede na načelo sorazmernosti in naravo bančnega portfelja je mogoče segmentacijo opraviti ob upoštevanju značilnosti več posojilojemalcev. Segmentacija mora biti praktične narave, kar pomeni, da različni segmenti načeloma sprožijo različno obravnavo v oddelku za izterjavo ali v posebnih skupinah znotraj tega oddelka.

Tako se bo npr. specializacija oddelkov za izterjavo pri portfeljih slabih posojil podjetjem verjetno ravnala po segmentaciji po kategorijah terjatev ali po sektorjih, npr. poslovne nepremičnine, zemljišča in gradnja, ladijski promet, trgovalna podjetja itd. Te portfelje je treba nato nadalje segmentirati glede na predlagano strategijo reševanja slabih posojil in raven finančnih težav, saj bodo dejavnosti izterjave le tako lahko v zadostni meri osredotočene. Ker je verjetno, da bodo imeli posojilojemalci, ki poslujejo v istem sektorju, podobne kredite, bodo lahko institucije razvile produkte restrukturiranja, ki so povsem prilagojeni posameznemu sektorskemu segmentu.

Seznam možnih kriterijev za segmentacijo portfeljev slabih posojil pri prebivalstvu je v prilogi 2.

3.3.3 Kadrovske viri

Sorazmernost organizacije slabih posojil

Vse banke morajo poskrbeti za ustrezno in sorazmerno organizacijo, ki je odvisna od njihovega poslovnega modela in od tveganj, ki so jim izpostavljene, vključno s tveganji iz slabih posojil. Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo zato nameniti izterjavi slabih posojil in notranjim kontrolam nad procesi sorazmerno veliko upravljalvske pozornosti in virov. Opozoriti velja, da si je upravljanje in vire sicer mogoče do določene mere deliti z drugimi deli vrednostne verige (npr. odobravanje posojil), vendar je treba o tovrstnih prekrivanjih skrbno razmisliti z vidika nasprotja interesov in zadostne specializacije, kot je obravnavano že zgoraj.

Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo na podlagi kriterijev sorazmernosti in ugotovitev, do katerih so prišle s samooceno zmogljivosti glede slabih posojil, opisano v poglavju 2, redno preverjati ustreznost notranjih in zunanjih virov, ki jih namenjajo izterjavi slabih posojil, in določati potrebne zmogljivosti. V tem okviru je mogoče določiti in spremljati nekatere referenčne vrednosti (npr. delež aktivnosti izterjave na zaposlenega v ekvivalentu polnega delovnega časa). Če se pojavi kadrovske primanjkljaj, ga je treba nemudoma odpraviti. Glede na specifičnost dejavnosti izterjave slabih posojil lahko banke na tem področju izbirajo med pogodbami za določen čas, oddajanjem del zunanjim/notranjim izvajalcem ali skupnimi podjetji za izterjavo slabih posojil. Če se banka odloči za oddajanje del

zunanjim izvajalcem, mora imeti posebne strokovnjake, ki natančno nadzirajo in spremljajo uspešnost in učinkovitost tako oddanih del.²²

Strokovno znanje in izkušnje

Banke si morajo pridobivati strokovno znanje, potrebno za opredeljeni operativni model slabih posojil, pri čemer so zajeti tudi posebni oddelki za izterjavo in kontrolne funkcije. Če je le mogoče, je treba za ključne naloge izterjave slabih posojil najemati ljudi s posebnim strokovnim znanjem in izkušnjami na področju slabih posojil. Če to ni mogoče, morajo banke še toliko več pozornosti nameniti ustreznemu usposabljanju o slabih posojilih in načrtom razvoja zaposlenih, tako da bodo čim prej razvile svoje hišne strokovnjake z ustreznim znanjem.²³

Če pridobivanje strokovnega znanja in vzpostavljanje infrastrukture v banki sami ni možno oziroma je neučinkovito, je treba oddelkom za izterjavo omogočiti dostop do usposobljenih neodvisnih zunanjih virov (kot so cenilci nepremičnin, pravni svetovalci, poslovni načrtovalci, panožni strokovnjaki) oziroma do tistih delov dejavnosti izterjave slabih posojil, ki se oddajajo v izvajanje posebnim podjetjem, specializiranim za storitve izterjave.

Upravljanje delovne uspešnosti

Pri zaposlenih v oddelkih za izterjavo je treba redno spremljati in meriti posamezno (če je primerno) in skupinsko delovno uspešnost. V ta namen je treba vzpostaviti sistem ocenjevanja delovne uspešnosti, ki je prilagojen potrebam oddelkov za izterjavo ter usklajen tako s celotno strategijo slabih posojil kot z operativnim načrtom. Kar zadeva kvantitativne elemente, povezane s cilji in mejniki bank glede slabih posojil (najverjetneje z močnim poudarkom na uspešnosti dejavnosti izterjave), lahko sistem ocenjevanja delovne uspešnosti vsebuje kvalitativna merila, kot so raven pogajalskih sposobnosti, tehnične sposobnosti na področju analize prejetih finančnih podatkov, oblikovanje predlogov, kakovost priporočil ali spremljanje restrukturiranih primerov.

Poskrbeti je treba tudi za to, da se bo večja angažiranost (npr. zunaj rednega delovnega časa), ki bo potrebna na strani zaposlenih v oddelkih za izterjavo,

²² Oddajanje del zunanjim izvajalcem na področju slabih posojil mora biti v skladu s splošnimi zahtevami in smericami Evropskega bančnega organa (EBA) o dejavnostih, ki jih banke oddajajo zunanjim izvajalcem.

²³ Usposabljanje o slabih posojilih in načrti razvoja zaposlenih morajo po možnosti zajemati naslednje vidike: pogajalske sposobnosti, delo s težavnimi posojilodajalci, napotke o internih politikah in postopkih slabih posojil, različne pristope k restrukturiranju, poznavanje lokalnega pravnega okvira, pridobivanje osebnih in finančnih podatkov od komitentov, opravljanje ocene dostopnosti restrukturiranja za posojilodajalca (prilagojeno različnim segmentom posojilodajalcev) in vse druge vidike, ki so nujni za zagotavljanje pravičnega izvajanja strategije slabih posojil in z njo povezanih operativnih načrtov. V okviru usposabljanja je treba upoštevati glavne razlike v vlogi in zahtevani usposobljenosti za skrbnika komitentov v oddelku za izterjavo in skrbnika komitentov v okviru portfelja donosnih posojil.

ustrezno odrazila v dogovorjenih delovnih pogojih, politikah nagrajevanja, spodbudah in okviru upravljanja delovne uspešnosti.

Okvir merjenja delovne uspešnosti upravljalnih organov in relevantnih vodstvenih delavcev pri bankah z velikim obsegom slabih posojil mora zajemati specifične kazalnike, povezane s cilji, opredeljenimi v strategiji slabih posojil in v operativnem načrtu. Teža vsakokratne uteži, ki jo ti kazalniki dobijo v celotnem okviru merjenja delovne uspešnosti, mora biti sorazmerna s težo problemov slabih posojil, s katerimi se spoprijema banka.

Ker je priliv slabih posojil najlaže zmanjševati z učinkovitim odzivanjem na prve znake, da bi komitent lahko začel zamujati s plačili, je treba angažiranost zaposlenih na tem področju spodbuditi tudi s politiko nagrajevanja in sistemom spodbud.

3.3.4 Tehnični viri

Eden ključnih dejavnikov za uspešnost katere koli strategije slabih posojil je ustrezna tehnična infrastruktura. Pomembno je, da se vsi podatki, povezani s slabimi posojili, centralno hranijo v zanesljivih in dobro zaščitenih IT-sistemih. Podatki morajo biti v celotnem postopku izterjave slabih posojil popolni in ažurni.

Tehnična infrastruktura mora oddelkom za izterjavo omogočiti naslednje:

- Enostaven dostop do vseh relevantnih podatkov in dokumentacije, kot so:
 - podatki o obstoječih slabih posojilih in posojilojemalcih s krajšimi zamudami ter avtomatizirana obvestila o posodobitvah podatkov;
 - podatki o izpostavljenosti in zavarovanju/jamstvu v povezavi s posojilojemalcem in povezanimi komitenti;
 - orodja za spremljanje/dokumentiranje z možnostjo računalniško podprtega spremljanja uspešnosti in učinkovitosti restrukturiranja;
 - status dejavnosti izterjave in sodelovanja s posojilojemalcem ter podrobnosti o dogovorjenih ukrepih restrukturiranja itd.;
 - zaseženo premoženje (če je relevantno);
 - spremljan denarni tok posojila in zavarovanja;
 - viri izhodiščnih informacij in popolna temeljna dokumentacija;
 - dostop do centralnih kreditnih registrov, zemljiških registrov in drugih zunanjih virov podatkov, kadar je to tehnično izvedljivo.
- Učinkovito izvajanje in spremljanje dejavnosti izterjave slabih posojil, kar obsega:
 - avtomatiziran potek dela v celotnem življenjskem ciklu slabih posojil;

- avtomatiziran postopek spremljanja (»sledilni sistem«) za status posojila, ki zagotavlja pravilno označevanje nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti;
 - serijski pristop h komuniciranju s posojilojemalci, npr. prek klicnih centrov (vključno s programsko opremo za sistem plačevanja s kartico na namiznih računalnikih vseh zaposlenih) ali prek interneta (npr. sistemi za souporabo datotek);
 - vgrajene signale za zgodnje opozarjanje (glej tudi razdelek 3.5);
 - avtomatizirano poročanje v vseh fazah izterjave slabih posojil, namenjeno vodstvu oddelka za izterjavo, upravljalnemu organu in drugim vodstvenim delavcem kot tudi regulatorju;
 - analizo delovne uspešnosti oddelkov za izterjavo, podskupin in strokovnjakov (npr. stopnja ozdravitve/uspešnosti, informacije o obnavljanju posojil, uspešnost ponujenih možnosti restrukturiranja, stopnja poplačil, analiza stopenj ozdravitve glede na predhodno trajanje nedonosnega statusa, stopnja izpolnjenih obljub v klicnem centru itd.);
 - spremljanje razvoja portfeljev/podportfeljev/skupin/posameznih posojilojemalcev.
- Opredelitev, analiza in merjenje slabih posojil in z njimi povezanih posojilojemalcev:
 - pripoznanje slabih posojil in merjenje oslabitev;
 - analiza ustreznosti segmentacije slabih posojil in hranjenje rezultatov za vsakega posojilojemalca;
 - podpora za oceno posojilojemalčevih osebnih podatkov, finančnega položaja in sposobnosti odplačevanja (ocena dostopnosti restrukturiranja za posojilojemalca), in sicer vsaj za nezapletene posojilojemalce;
 - izračunavanje (i) neto sedanje vrednosti in (ii) vpliva na kapitalsko pozicijo banke za vsako obliko restrukturiranja oziroma vsak načrt restrukturiranja, ki je verjeten po relevantni zakonodaji (npr. zakonodaja o zasegih, insolvenčno pravo) za vsakega posojilojemalca.

Primernost tehnične infrastrukture, vključno s kakovostjo podatkov, mora redno ocenjevati neodvisna funkcija (na primer notranja ali zunanja revizija).

3.4 Kontrolni okvir

Banke, še posebej tiste z velikim obsegom slabih posojil, morajo pri okviru izterjave slabih posojil izvajati uspešne in učinkovite kontrolne procese, ki zagotavljajo, da sta strategija slabih posojil in operativni načrt v celoti skladna s splošno poslovno

strategijo banke (vključno s strategijo slabih posojil in operativnim načrtom) ter z nagnjenostjo k prevzemanju tveganj. Če te kontrole odkrijejo šibke točke, morajo imeti banke postopke, s katerimi jih bodo pravočasno in učinkovito odpravile.

Kontrolni okvir mora zajemati vse tri linije obrambe. Vloga različnih funkcij mora biti jasno opredeljena in dokumentirana, da se preprečijo slepe pege in prekrivanja. O glavnih rezultatih dejavnosti na drugi in tretji obrambni liniji, sprejetih ukrepih za zmanjševanje tveganj in o napredku, doseženem pri tem, je treba redno poročati upravljalnemu organu.

3.4.1 Kontrole na prvi obrambni liniji

Prva obrambna linija zajema kontrolne mehanizme znotraj operativnih enot, ki dejansko upravljajo tveganja banke v specifičnem kontekstu izterjave slabih posojil in so odgovorne zanje, torej zlasti oddelke za izterjavo (glede na operativni model slabih posojil). Za kontrole prve obrambne linije so odgovorni vodstveni delavci v operativnih enotah.

Najpomembnejše orodje kontrol na prvi obrambni liniji so ustrezne notranje politike v okviru izterjave slabih posojil in tesna vpetost teh politik v vsakodnevne procese. Politike morajo biti zato vsebinsko vključene v IT-postopke, po možnosti vse do ravni, na kateri se odvijajo transakcije. Glavni elementi politik v zvezi s slabimi posojili, ki jih morajo izvajati banke z velikim obsegom slabih posojil, so predstavljeni v prilogi 5.

3.4.2 Kontrole na drugi obrambni liniji

Funkcije druge obrambne linije neprekinjeno zagotavljajo, da prva obrambna linija deluje tako, kot je zamišljeno, in navadno zajemajo funkcijo obvladovanja tveganj, funkcijo spremljanja skladnosti in druge funkcije za zagotavljanje kakovosti. Da bi lahko ustrezno opravljale svoje nadzorne naloge, morajo biti te kar najbolj neodvisne od funkcij, ki opravljajo poslovne dejavnosti, vključno z oddelki za izterjavo.

V kolikšni meri druga obrambna linija nadzoruje okvir izterjave slabih posojil, mora biti sorazmerno s tveganjem, ki ga predstavljajo slaba posojila, pri čemer je treba posebno pozornost posvetiti naslednjim dejavnostim:

1. spremljanje in kvantificiranje tveganj, povezanih s slabimi posojili, na podrobni in agregatni ravni, vključno s povezavo z ustreznostjo notranjega/regulatornega kapitala;
2. preverjanje uspešnosti celotnega operativnega modela slabih posojil in njegovih posameznih elementov (npr. vodstvo/zaposleni v oddelkih za izterjavo, ureditve glede oddajanja zunanjim izvajalcem/najemanja storitev izterjave, mehanizmi zgodnjega opozarjanja);

3. zagotavljanje kakovosti skozi celoten postopek obravnave slabega posojila, poročanje/spremljanje (notranje in zunanje), restrukturiranje, oblikovanje rezervacij, vrednotenje zavarovanj in poročanje o slabih posojilih; za izvajanje te vloge mora imeti funkcija druge obrambne linije dovolj pooblastil, da lahko že vnaprej poseže v izvajanje posameznih rešitev izterjave (vključno z restrukturiranjem) ali oblikovanja rezervacij;
4. preverjanje usklajenosti procesov za slaba posojila z notranjo politiko in javnimi napotki, kar zajema predvsem razvrščanje slabih posojil, oblikovanje rezervacij, vrednotenje zavarovanj, restrukturiranje in mehanizme zgodnjega opozarjanja.

Funkciji za obvladovanje tveganj in za spremljanje skladnosti morata zagotoviti tudi natančne napotke za oblikovanje in preverjanje politik, povezanih s slabimi posojili, še posebej zato, da se najboljše prakse reševanja problemov, ugotovljenih v preteklosti, vključijo v politike. Kot absolutni minimum je treba zagotoviti, da ti dve funkciji pregledata politike, še preden jih odobri upravljalni organ.

Kot že omenjeno, morajo kontrole druge obrambne linije delovati neprekinjeno. Kar zadeva mehanizme zgodnjega opozarjanja, morajo banke z velikim obsegom slabih posojil vsaj enkrat na četrletje izvajati naslednje dejavnosti:

- preveriti status kazalnikov za zgodnje opozarjanje in ukrepe, sprejete na podlagi kazalnikov;
- zagotoviti, da so sprejeti ukrepi – kar zadeva časovni okvir in vrsto ukrepov – v skladu z notranjimi politikami;
- preveriti ustreznost in točnost poročanja v okviru zgodnjega opozarjanja;
- preveriti, ali so kazalniki za zgodnje opozarjanje učinkoviti, tj. obseg zgodaj odkritih (oz. neodkritih) slabih posojil; povratne informacije je treba posredovati neposredno funkciji, ki je odgovorna za proces zgodnjega opozarjanja/vključevanja na opazovalni seznam; naknadno (vsaj dvakrat letno) je treba spremljati tudi napredek pri izboljševanju metodologije.

3.4.3 Kontrole na tretji obrambni liniji

Tretja obrambna linija navadno obsega funkcijo notranje revizije. Biti mora povsem neodvisna od funkcij, ki opravljajo poslovne dejavnosti. Pri bankah z velikim obsegom slabih posojil mora imeti zadostno strokovno znanje in izkušnje na področju izterjave slabih posojil, da lahko izvaja svoje periodične kontrole učinkovitosti in uspešnosti okvira izterjave slabih posojil (vključno s kontrolami prve in druge obrambne linije).

Kar zadeva okvir izterjave slabih posojil, mora funkcija notranje revizije izvajati vsaj redne ocene, s katerimi potrdi skladnost z notranjimi politikami, ki se nanašajo na slaba posojila (glej prilogo 5), in z napotki v tem dokumentu. Tu je treba vključiti tudi naključne in nenapovedane inšpekcijske preglede in preglede evidenc.

Pri določanju pogostnosti, obsega in velikosti kontrol, ki jih je treba opraviti, je treba upoštevati pristop sorazmernosti. Pri bankah z velikim obsegom slabih posojil je treba večino preverjanj skladnosti s politiko/napotki opraviti vsaj enkrat letno oziroma tudi pogosteje, če so nedavne revizije razkrile pomembnejše nepravilnosti in slabosti.

Funkcija notranje revizije mora na podlagi rezultatov svojih kontrol podati priporočila upravljalnemu organu, da ga opozori na možne izboljšave.

3.5 Spremljanje slabih posojil in dejavnosti izterjave slabih posojil

Sistemi spremljanja morajo temeljiti na ciljih glede slabih posojil, opredeljenih v strategiji slabih posojil in v ustreznih operativnih načrtih, ki so nato preneseni navzdol vse do operativnih ciljev oddelkov za izterjavo. Oblikovati je treba s tem povezan okvir ključnih kazalnikov uspešnosti, na podlagi katerega bodo lahko upravljalni organ in drugi pristojni vodstveni delavci merili napredek.

Vzpostaviti je treba jasne postopke, s katerimi je mogoče rezultate spremljanja kazalnikov slabih posojil ustrezno in pravočasno povezati z zadevnimi poslovnimi dejavnostmi, kot sta vrednotenje kreditnega tveganja in oblikovanje rezervacij.

Ključne kazalnike uspešnosti, povezane s slabimi posojili, je mogoče razvrstiti v več osnovnih kategorij, kot so naslednje (možne so tudi druge kategorije):

1. osnovna merila za slaba posojila;
2. stiki s komitenti in poplačila;
3. dejavnosti restrukturiranja;
4. dejavnosti likvidacije;
5. drugo (npr. s slabimi posojili povezane postavke izkaza poslovnega izida, zaseženo premoženje, kazalniki za zgodnje opozarjanje, oddajanje del zunanjim izvajalcem).

Te kategorije so podrobneje obravnavane v nadaljevanju. Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo opredeliti ustrezne kazalnike, ki so primerljivi s spodaj naštetimi (glej tudi povzetek referenčnih vrednosti v prilogi 3) in se periodično spremljajo.

3.5.1 Osnovna merila za slaba posojila

Delež slabih posojil in kritje

Banke morajo pazljivo spremljati relativno in absolutno raven slabih posojil in krajših zamud, ki jih imajo v svojih knjigah, in sicer ob zadostni stopnji podrobnosti portfeljev. Spremljati morajo tudi absolutno in relativno raven zaseženega premoženja (ali drugega premoženja iz dejavnosti izterjave slabih posojil) ter raven donosnih restrukturiranih izpostavljenosti.

Drugi ključni element spremljanja je raven oslabitev/rezervacij in zavarovanj/jamstev v celoti in za različne skupine slabih posojil. Omenjene skupine je treba opredeliti z uporabo kriterijev, relevantnih za raven kritja, tako da bodo imeli upravljalni organ in drugi pristojni vodstveni delavci na voljo koristne informacije (npr. po številu let od klasifikacije slabih posojil, vrsti produkta/posojila, vključno z zavarovanimi/nezavarovanimi, po vrsti zavarovanja in garancije, po državi in regiji izpostavljenosti, po času do poplačila in uporabi pristopa delujočega in nedelujočega podjetja). Spremljati je treba tudi gibanje kritja ter morebitno znižanje pojasniti v poročilih o spremljanju. Teksaški kazalnik kaže povezavo med izpostavljenostjo iz naslova slabih posojil ter stopnjo kapitala in je torej še en ključni kazalnik uspešnosti.

Če je mogoče, je treba kazalnike glede stopnje/ravni slabih posojil in kritja ustrezno primerjati z referenčnimi vrednostmi primerljivih institucij, saj si bo upravljalni organ le tako lahko ustvaril jasno sliko o konkurenčnem položaju in morebitnih večjih pomanjkljivostih.

Banke morajo spremljati tudi svoj proračun za izgube iz slabih posojil in ga primerjati z dejanskimi izgubami. Spremljanje mora potekati na dovolj podrobni ravni, da upravljalni organ in drugi relevantni vodstveni delavci razumejo vzroke za večja odstopanja od načrta.

Tokovi slabih posojil, stopnje neplačila, stopnje prehodov in verjetnost neplačila

V periodičnem poročanju upravljalnemu organu morajo biti zajeti ključni podatki o prilivih in odlivih slabih posojil, vključno s prehodi v slaba posojila ali iz njih, slabimi posojili na poskusni dobi, donosnimi posojili, donosnimi restrukturiranimi posojili in krajšimi zamudami (≤ 90 dni).

Prehod iz statusa donosnega posojila v status nedonosnega posojila lahko poteka postopoma (npr. zamuda od 0 do 30 dni, 30 do 60 dni, 60 do 90 dni itd.), lahko pa se zgodi tudi nenadoma (če ga npr. povzroči določen dogodek). Koristno orodje na tem področju so prehodne matrike, s katerimi je mogoče spremljati, kako izpostavljenosti prehajajo v skupino nedonosnih izpostavljenosti in iz nje.

Banke morajo iz meseca v mesec ocenjevati stopnjo prehodov in kakovost evidence donosnih izpostavljenosti, tako da se lahko ukrepi sprejmejo nemudoma (tj.

razvrščanje ukrepov po pomembnosti), s tem pa se prepreči slabšanje kakovosti portfelja. Prehodne matrike je mogoče še nadalje razdelati po vrstah posojila (stanovanjsko, potrošniško, nepremičninsko), po poslovnih enotah ali po drugih pomembnih segmentih portfelja (glej razdelek 3.3.2) in tako ugotoviti, ali je določen dejavnik, ki povzroča tokove, možno pripisati določenemu segmentu posojil.²⁴

3.5.2 Stiki s komitenti in poplačila

Ko so oddelki za izterjavo vzpostavljeni, je treba določiti ključna merila operativne uspešnosti, s katerimi se ocenjuje učinkovitost enote ali zaposlenih (po potrebi) glede na povprečno uspešnost oziroma standardne referenčne kazalnike (če obstajajo). Ključna operativna merila morajo zajemati merila za dejavnosti in merila za učinkovitost. Na spodnjem seznamu, ki ni izčrpen, so navedene vrste meril:

- načrtovani stiki s posojilojemalci v primerjavi z dejansko izvedenimi;
- odstotek stikov, ki so privedli do plačila ali obljube plačila;
- poplačila absolutno in v primerjavi s pogodbeno obveznostjo poplačila, razčlenjeno na:
 - poplačila iz plačil komitentov;
 - poplačila iz drugih virov (npr. prodaja zavarovanja, administrativna prepoved, stečajni postopek);
- obljube plačila z dodatnim zavarovanjem in izpolnjene obljube plačila v primerjavi z zapadlimi obljubami plačila;
- rešitve skupnega in dolgoročnega restrukturiranja, dogovorjene s posojilojemalcem (število in obseg).

3.5.3 Dejavnosti restrukturiranja

Ob ustrezni uporabi je restrukturiranje eno glavnih orodij, s katerim banke lahko odpravijo ali omejijo učinek slabih posojil.²⁵ Dejavnosti restrukturiranja morajo banke spremljati na dva načina: učinkovitost in uspešnost. Učinkovitost se nanaša predvsem na obseg kreditov, za katere je ponujeno restrukturiranje, in na čas, potreben za pogajanja s posojilojemalcem. Uspešnost pa se nanaša na to, kako uspešno je restrukturiranje v celoti (tj. ali posojilojemalec izpolnjuje spremenjene/prilagojene pogodbene obveznosti).

²⁴ Z oblikovanjem ustreznih časovnih serij stopnje prehodov v preteklosti je možno izračunati letne stopnje neplačil. Te lahko kot vhodne podatke za različne modele uporabljajo oddelki za obvladovanje tveganj, ki ocenjujejo verjetnost neplačil, na podlagi katere se opravljajo pregledi oslabeitev in stresni testi.

²⁵ Za opredelitev restrukturiranja glej razdelek 5.3.1.

Poleg tega je treba poskrbeti za ustrezno spremljanje kakovosti restrukturiranja, s čimer se zagotovi, da je končni rezultat ukrepov restrukturiranja vračilo dolgovanega zneska, ne pa odlaganje ugotovitve, da izpostavljenosti ni več mogoče izterjati. V tej zvezi je treba spremljati posamezne vrste dogovorjenih rešitev, pri čemer morajo biti dolgoročne (vzdržne strukturne) rešitve²⁶ ločene od kratkoročnih (začasnih) rešitev.

Ker se lahko pogoji izpostavljenosti oziroma refinanciranja spremenijo v vseh fazah življenjskega cikla kredita, morajo banke zagotoviti, da spremljajo dejavnost restrukturiranja tako pri donosnih kot tudi pri nedonosnih izpostavljenostih.

Učinkovitost dejavnosti restrukturiranja

Glede na možne cilje, ki si jih zastavi banka, in na segmentacijo portfelja bi lahko bila ključna merila za merjenje učinkovitosti naslednja:

- obseg zaključenih vrednotenj (tako po številu kot po vrednosti), predloženih pooblaščenemu internemu organu, ki odloča o restrukturiranju, v določenem časovnem obdobju;
- obseg dogovorjenih spremenjenih rešitev (tako po številu kot po vrednosti), doseženih pri posojilojemalcu v določenem časovnem obdobju;
- vrednost in število pozicij, odplačanih v določenem časovnem obdobju (izraženo kot absolutna vrednost in kot odstotek začetnega obsega).

Morda bi bilo koristno spremljati tudi učinkovitost drugih posameznih korakov v procesu izterjave slabih posojil, npr. dolžino postopka sprejemanja odločitev oziroma odobravanja.

Uspešnost dejavnosti restrukturiranja

Najpomembnejši cilj spreminjanja pogojev posojil je zagotoviti, da so spremenjene pogodbene obveznosti posojilojemalca izpolnjene in da je najdena rešitev tudi izvedljiva (glej tudi poglavje 4). V tej zvezi je treba posamezne vrste dogovorjenih rešitev za portfelje s podobnimi značilnostmi obravnavati ločeno od drugih, stopnjo uspešnosti za vsako pa je treba spremljati v določenem časovnem obdobju.

Med glavnimi merili za spremljanje stopnje uspešnosti posamezne rešitve restrukturiranja so:

- **Stopnja ozdravitve in stopnja povratnikov med neplačniki pri restrukturiranju:** Glede na to, da pri večini posojil takoj po spreminjanju ne bo videti finančnih težav, je potrebno obdobje ozdravitve, v katerem se ugotovi, ali je bilo posojilo učinkovito ozdravljeno.²⁷ Minimalno obdobje ozdravitve, ki se

²⁶ Glede izvedljivih rešitev restrukturiranja glej tudi poglavje 4.

²⁷ Kriteriji za ozdravitev so navedeni v razdelku 5.3.3.

uporablja za določanje stopnje ozdravitve, mora biti 12 mesecev, kar je usklajeno z minimalnim obdobjem ozdravitve, opredeljenim v Izvedbenih tehničnih standardih EBA o nadzorniškem poročanju.²⁸ Banke morajo torej opravljati analizo posojil glede na leto nastanka in spremljati vedenje restrukturiranih kreditov po 12 mesecih od datuma spremembe in tako določiti stopnjo ozdravitve. To analizo je treba izvajati po segmentih posojil (posojilojemalci s podobnimi značilnostmi) in morda tudi po obsegu finančnih težav pred restrukturiranjem.

Odpravljanje zamud pri kreditih, katerih odplačevanje je v zamudi, lahko poteka bodisi prek ukrepov restrukturiranja kredita (restrukturirana ozdravitev) bodisi naravno brez spreminjanja pogojev kredita (naravna ozdravitev). Banke morajo imeti mehanizem, s katerim spremljajo stopnjo in tudi obseg neplačanih kreditov, ki so bili ozdravljeni po naravni poti. Stopnja povratnikov med neplačniki je še en ključni kazalnik uspešnosti, ki ga je treba vključiti v poročila o notranjem spremljanju slabih posojil, namenjena upravljalnemu organu in drugim relevantnim vodstvenim delavcem.

- **Vrsta ukrepa restrukturiranja:** Banke morajo jasno opredeliti, katere vrste ukrepov restrukturiranja veljajo za kratkoročne rešitve in katere za dolgoročne rešitve. Posamezne značilnosti pogodb o restrukturiranju je treba ustrezno označiti in jih shraniti v IT-sisteme, s periodičnim spremljanjem pa je treba zagotoviti, da imajo upravljalni organ in drugi pristojni vodstveni delavci jasno sliko o tem, kolikšen delež dogovorjenih rešitev restrukturiranja (1) je kratkoročnih in kolikšen dolgoročnih; ter (2) ima določene značilnosti (npr. odlog odplačila \geq 12 mesecev, zvišanje glavnice, dodatno zavarovanje itd.). (Glej tudi poglavje 4).
- **Stopnja poplačil:** Drugo ključno merilo dejavnosti restrukturiranja so poplačila iz restrukturiranih kreditov. Poplačila je mogoče spremljati glede na spremenjeni pogodbeni denarni tok, tj. dejanska stopnja denarnega toka v primerjavi s pogodbeno, in kot absolutno vrednost. S tema dvema meriloma lahko banke pridobijo informacije za namene načrtovanja likvidnosti in ocenijo relativno uspešnost vsakega posameznega ukrepa restrukturiranja.
- **Odpisi slabih posojil:** V nekaterih primerih lahko banke v okviru rešitve restrukturiranja izberejo možnost restrukturiranja, ki zajema tudi odpis slabega posojila, in sicer v celoti ali deloma. Vse odpise, povezane z odobritvijo teh vrst restrukturiranj, je treba zabeležiti in jih spremljati glede na odobreni proračun za izgube. Poleg tega je treba izgubo neto sedanje vrednosti, povezano z odločitvijo glede odpisa nepoplačljivih posojil, spremljati glede na stopnjo ozdravitve po segmentih posojil in po rešitvah restrukturiranja, na podlagi česar bodo lahko institucije bolj informirano oblikovale strategije in politike restrukturiranja.

²⁸ Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 680/2014 z dne 16. aprila 2014 o določitvi izvedbenih tehničnih standardov v zvezi z nadzorniškimi poročanji institucij v skladu z Uredbo (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 191, 28.6.2014, str. 1).

Poročani kazalniki v zvezi z dejavnostmi restrukturiranja morajo biti smiselno razčlenjeni, denimo po vrsti in dolžini zamude, vrsti izpostavljenosti, verjetnosti poplačila, velikosti izpostavljenosti ali skupnem znesku izpostavljenosti istega posojilojemalca oziroma povezanih komitentov ali po številu že uporabljenih rešitev restrukturiranja.

3.5.4 Dejavnosti likvidacije

Od banke se tudi v primerih, ko vzdržna rešitev restrukturiranja ni dosežena, pričakuje, da bo razrešila nedonosno izpostavljenost. V ta namen lahko sproži sodni postopek, zaseže sredstva, se odloči za zamenjavo dolga za sredstva/lastniški kapital oziroma za odprodajo kredita/prenos na družbo za upravljanje/listinjenje. Zaradi tega mora to dejavnost spremljati, da bi lahko informirano oblikovala strategijo in politike ter lažje razporejala vire.

Sodni postopki in zaseg

Banke morajo spremljati obseg in stopnjo poplačil iz sodnih postopkov in postopkov zasega. Meriti jo morajo glede na zastavljene cilje, in sicer po številu mesecev/let in po izgubi, ki jo utrpi institucija. Pri spremljanju dejanske stopnje izgube morajo oblikovati časovne serije za pretekla obdobja po segmentih posojil, da bi podkrepile predpostavke, ki se uporabljajo v pregledih oslabitev in stresnih testih.

Pri kreditih, kritih z zavarovanjem ali drugo obliko jamstva, morajo banke spremljati dolžino časovnega obdobja, potrebnega za likvidacijo zavarovanja, morebitne odbitke pri prisilni prodaji ob likvidaciji in dogajanja na določenih trgih (npr. nepremičninski trg), da bi lahko ocenile, kakšni so obeti za stopnjo poplačila.

Poleg tega bodo banke s spremljanjem stopnje poplačila iz zasegov in drugih sodnih postopkov lažje zanesljivo ocenile, ali bo odločitev za zaseg privedla do višje neto sedanje vrednosti kot odločitev za možnost restrukturiranja. Podatke glede stopnje poplačila iz zasegov je treba stalno spremljati, ugotovitve pa uporabiti kot vhodne podatke pri prilagajanju strategije za obravnavo portfeljev dolgov, izterjanih po sodni poti.

Banke morajo spremljati tudi povprečno trajanje nedavno zaključenih sodnih postopkov in povprečne zneske poplačil (vključno s stroški izterjave) iz teh zaključenih postopkov.

Zamenjava dolga za sredstva/lastniški kapital

Banke morajo skrbno spremljati primere, kjer se dolg zamenja za sredstvo ali lastniški kapital posojilojemalca. Pri tem morajo uporabljati vsaj kazalnike obsega za različne vrste sredstev. Spoštovati morajo tudi vse omejitve glede imetja sredstev, določene v nacionalni zakonodaji. Ta pristop kot ukrep restrukturiranja mora biti

podprt z ustreznim poslovnim načrtom in omejen na sredstva, za katera ima institucija dovolj strokovnega znanja in pri katerih trg dejansko omogoča, da se opredeljena vrednost iz sredstva pridobi v kratkoročnem do srednjeročnem obdobju. Institucija mora prav tako zagotoviti, da vrednotenje sredstev opravijo usposobljeni in izkušeni cenilci.²⁹

3.5.5 Druge postavke spremljanja

Postavke iz izkaza poslovnega izida

Banke morajo spremljati tudi zneske obresti iz naslova slabih posojil, upoštevane v izkazu poslovnega izida, in z njimi seznaniti upravljalni organ. Poleg tega morajo razlikovati med plačili obresti na slaba posojila, ki so jih dejansko prejele, in tistimi, ki jih niso prejele. Spremljati je treba tudi gibanje rezervacij za slaba posojila in dejavnike, ki vplivajo nanje.

Zaseženo premoženje

Če je zaseg sestavni del strategije slabih posojil, mora banka spremljati tudi obseg, staranje, kritje in tokove v portfeljih zaseženega premoženja (oziroma drugega premoženja, ki izhaja iz slabih posojil). Pri pomembnejših vrstah premoženja mora to potekati na dovolj podrobni ravni. Nadalje je treba v ustrezni obliki spremljati uspešnost zaseženega premoženja glede na predhodno opredeljen poslovni načrt ter o tem na agregirani ravni poročati upravljalnemu organu in relevantnim vodstvenim delavcem.

Kazalniki za zgodnje opozarjanje

Upravljalni organ, relevantni odbori in drugi relevantni vodilni delavci morajo za segmente, pri katerih je pričakovati poslabšanje, prejemati periodična poročila o statusu zgodnjega opozarjanja (oziroma »opazovalnega seznama«), za velike izpostavljenosti pa tudi status opazovalnega seznama na ravni izpostavljenosti/posojilojemalca. Pri poročanju je treba upoštevati tudi gibanje portfelja v določenem časovnem obdobju, npr. učinki mesečnega prehajanja z ene na drugo raven zamud (zamuda 0 dni, >0–30 dni, >30–60 dni, >60–90 dni, >90 dni). Upoštevati je treba tudi uspešnost kazalnikov za zgodnje opozarjanje.

²⁹ Glej tudi razdelek 7.2.4.

Razno

Med drugimi vidiki, ki so lahko relevantni za poročanje o slabih posojilih, velja omeniti učinkovitost in uspešnost dogovorov glede oddajanja storitev izterjave zunanjim izvajalcem oz. najemanja specializiranih služb. Kazalniki, ki se pri tem uporabljajo, bodo najverjetneje zelo podobni kazalnikom, s katerimi se merita učinkovitost in uspešnost notranjih oddelkov za izterjavo, a bodo morda manj podrobni.

Na splošno velja, da je v primerih, ko pri ključnih kazalnikih uspešnosti za slaba posojila obstajajo razlike z regulatornega in računovodskega vidika ali vidika notranjega poročanja, treba o razlikah jasno poročati upravljalnemu odboru in jih pojasniti.

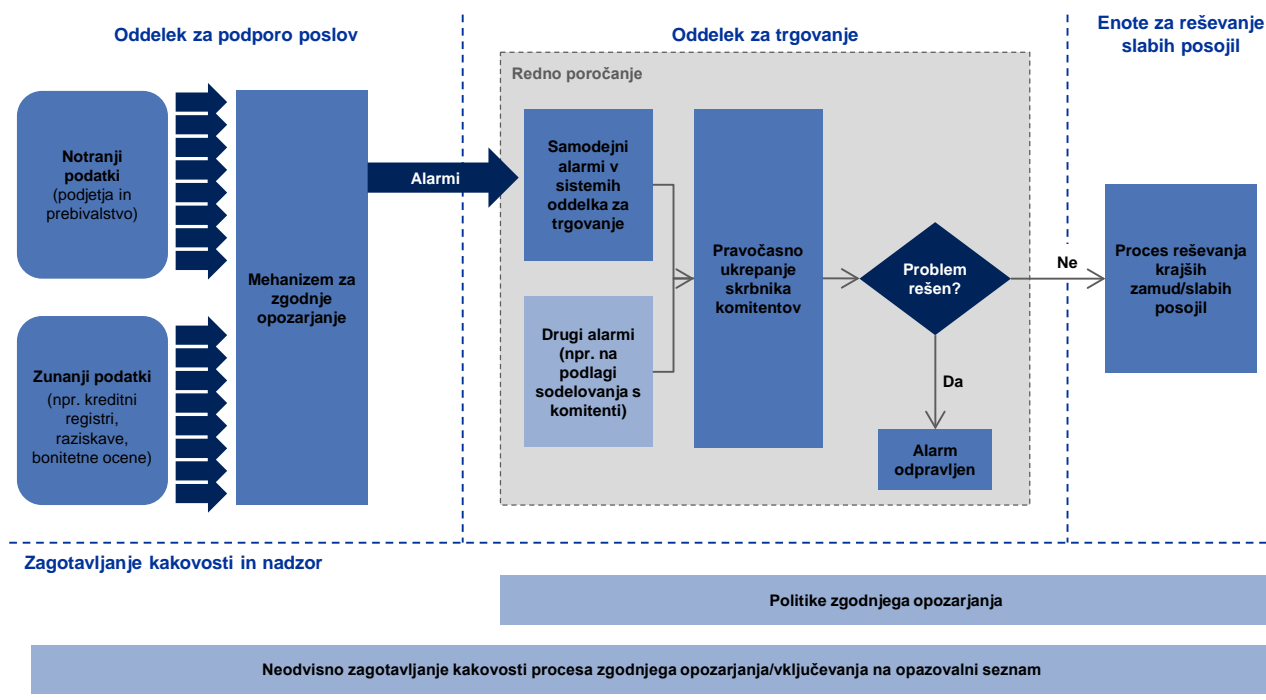
3.6 Mehanizmi zgodnjega opozarjanja/opazovalni sezname

3.6.1 Postopek zgodnjega opozarjanja

Za spremljanje donosnih posojil in preprečevanje slabšanja kreditne kvalitete morajo vse banke vzpostaviti ustrezne notranje postopke in poročanje, s katerimi bodo že zelo zgodaj prepoznale in upravljale morebitne nedonosne komitente.

Primer 4

Primer pristopa z zgodnjim opozarjanjem

V zgornjem primeru je prikazan splošen proces zgodnjega opozarjanja, v katerem so vključeni različni koraki in udeleženci:

- mehanizem za zgodnje opozarjanje upravlja oddelek za podporo poslov;
- alarme v sistemu zgodnjega opozarjanja sproža oddelek za trgovanje;
- morebitna predaja enotam za reševanje slabih posojil v primeru upadanja kreditne kvalitete;
- zagotavljanje kakovosti in nadzor kakovosti prek druge in tretje obrambne linije.

V spodnjih razdelkih so podrobneje opisani posamezni koraki v postopku. Treba je poudariti, da mora biti za vsak korak v postopku zgodnjega opozarjanja (oziroma opazovalnega seznama) jasno določeno, kdo je zanj odgovoren. Nadalje je treba vzpostaviti ustrezne postopke poročanja in eskalacije, postopek sam pa mora biti združljiv s postopki, ki se uporabljajo pri poročanju o slabih posojilih in predajanju posojilojemalcev, ki postanejo nedonosni, oddelku za izterjavo.

3.6.2 Mehanizmi/kazalniki za zgodnje opozarjanje

Banke morajo za vsak portfelj razviti ustrezen sklop kazalnikov za zgodnje opozarjanje.

Ključne kazalnike za zgodnje opozarjanje je treba izračunati najmanj enkrat mesečno. Za nekatere specifične kazalnike (npr. raziskave na ravni panoge/segmenta/portfelja ali posojilojemalca) so posodobitve včasih na voljo manj pogosto.

Za prepoznavanje zgodnjih znakov slabšanja stanja pri donosnih komitentih mora imeti banka dvojno perspektivo: raven portfelja in raven transakcije/posojilojemalca.

Kazalniki za zgodnje opozarjanje na ravni transakcije/posojilojemalca

Na ravni transakcije/posojilojemalca se morajo kazalniki za zgodnje opozarjanje uporabljati v procesu spremljanja kreditov, da se dovolj zgodaj sprožijo postopki izterjave, pa tudi v sistemu poslovnega poročanja kot kazalnik kakovosti donosnih posojil.

Kazalniki za zgodnje opozarjanje, ki jih je treba opredeliti na podlagi notranjih ali zunanjih vhodnih podatkov/informacij, morajo veljati za določeno točko v času ali za določeno časovno obdobje. Primeri kazalnikov za zgodnje opozarjanje so notranji sistemi točkovanja (vključno z vedenjskimi) ali zunanji podatki, ki jih izdajajo bonitetne agencije, specializirane sektorske raziskave ali makroekonomski poslovni kazalniki s poudarkom na posameznih geografskih območjih.

Mehanizem za zgodnje opozarjanje mora analizirati različne vhodne podatke in ustvariti jasne izhodne podatke v obliki sprožilcev, ki sprožijo različne alarme in ukrepe.

V prilogi 4 je nekaj primerov kazalnikov za zgodnje opozarjanje, ki jih različne banke uporabljajo kot vhodne podatke pri mehanizmih za zgodnje opozarjanje.

Kazalniki za zgodnje opozarjanje na ravni portfelja

Banke morajo poleg kazalnikov na ravni posojilojemalcev določiti tudi kazalnike na ravni portfelja. Najprej morajo portfelj kreditnega tveganja segmentirati v različne razrede, npr. po poslovnih področjih/segmentih komitentov, geografskih območjih, produktih, tveganju koncentracije, ravni zavarovanja in vrstah zavarovanja oziroma sposobnosti servisiranja dolga.

Banka mora nato za vsako podkategorijo izvesti specifično analizo občutljivosti, ki temelji na notranjih in zunanjih informacijah (npr. pregled trga, ki ga za specifične sektorje ali področja pripravijo zunanji ponudniki storitev), da bi odkrila tiste dele portfelja, na katere bi lahko vplivali morebitni šoki. Tovrstna analiza mora omogočiti vsaj razporeditev skupin po tveganosti. Politike morajo zagotoviti sklop ukrepov, ki so tem bolj poglobljeni, čim večje je pričakovano tveganje.

Nato morajo banke za vsako posamezno kategorijo tveganja opredeliti specifične kazalnike za zgodnje opozarjanje, s katerimi morebitno poslabšanje kredita zaznajo še preden se dogodki zgodijo na ravni transakcij.

Potem ko banke ugotovijo morebitni sprožilni dogodek na ravni portfelja, segmenta ali skupine komitentov, morajo opraviti pregled zadevnega portfelja, opredeliti ukrepe in v dejavnosti reševanja vključiti tudi prvo in drugo obrambno linijo.

3.6.3 Avtomatizirani alarmi in ukrepi

Oddelek za trgovanje mora imeti na voljo učinkovita orodja in instrumente za operativno poročanje, ki so prilagojeni vsakokratnemu portfelju/posojilojemalcu, s pomočjo katerih bodo lahko hitro prepoznali prve znake poslabšanja pri komitentu. Pri tem so zajeti avtomatizirani alarmi na ravni posojilojemalca, s katerimi so povezani jasen potek dela in pokazatelji potrebnih ukrepov, pa tudi pravočasnost, vse to pa je treba uskladiti s politikami zgodnjega opozarjanja. Vse sprejete ukrepe je treba natančno spremljati v sistemih, tako da lahko temu sledijo procesi zagotavljanja kakovosti.

Alarme za skrbnike komitentov ter z njimi povezano operativno poročanje in poročanje vodstvu je treba izvajati vsaj enkrat mesečno.

V primeru kršitve sklopa kazalnikov za zgodnje opozarjanje oziroma jasno ovrednotenih in opredeljenih posamičnih kazalnikov (npr. zamuda 30 dni), se mora aktivirati nedvoumen sprožilec, ki mu sledi natančno določen postopek eskalacije.

Predvideti je treba sodelovanje posebnih služb, ki bodo ocenile finančno stanje komitenta in se z nasprotno stranko pogovorile o možnih rešitvah.

Nazadnje velja omeniti, da lahko v okviru pristopa zgodnjega opozarjanja poleg avtomatiziranih alarmov igrajo določeno vlogo tudi alarmi, ki izhajajo npr. iz stikov s posojilojemalcem – skrbniki komitentov morajo biti zato vselej pozorni na vsako posojilojemalčevo informacijo, ki bi lahko vplivala na njegovo kreditno sposobnost.

3.7 Nadzorniško poročanje

Pomembne in strukturne spremembe v operativnem modelu ali kontrolnem okviru slabih posojil je treba pravočasno sporočiti ustreznim nadzorniškim skupinam. Banke z velikim obsegom slabih posojil morajo poleg tega za nadzornika proaktivno pripravljati periodična poročila o spremljanju slabih posojil.

4 Restrukturiranje

4.1 Namen in kratek pregled

Glavni cilj ukrepov restrukturiranja³⁰ je omogočiti posojilojemalcem, ki so v stanju neplačila, da zapustijo to stanje, oziroma preprečiti, da bi posojilojemalci, ki niso v stanju neplačila, prišli vanj. Ukrepi restrukturiranja morajo biti vselej usmerjeni k temu, da se izpostavljenost povrne v stanje vzdržnega odplačevanja.

Nadzorniške izkušnje vseeno kažejo, da rešitve restrukturiranja, ki jih banke odobrijo posojilojemalcem v finančnih težavah, marsikdaj niso povsem v skladu z omenjenim ciljem, zato včasih zgolj odlagajo nujne ukrepe, ki so potrebni za reševanje problemov kakovosti sredstev, obenem pa izkrivljajo sliko o kakovosti sredstev v bilanci stanja. To se zgodi denimo takrat, ko ukrepi restrukturiranja obsegajo samo več zaporednih moratorijev, ne rešujejo pa temeljnega vprašanja posojilojemalčeve prezadolženosti v odnosu na njegovo sposobnost odplačevanja.

Zaradi tega je v tem poglavju poseben poudarek prav na izvedljivih rešitvah restrukturiranja. Nadzorniki pričakujejo, da bodo banke izvajale natančno opredeljene politike restrukturiranja, usklajene s konceptom vzdržne zadolženosti, in pravočasno prepoznavale posojilojemalce, ki odstopajo od tega koncepta.

To poglavje se začne s pregledom možnosti restrukturiranja in podaja napotke o tem, kako razlikovati med izvedljivimi in neizvedljivimi ukrepi restrukturiranja (razdelek 4.2). Zatem obširneje obravnava pomembne vidike procesov restrukturiranja, s posebnim poudarkom na oceni dostopnosti restrukturiranja za posojilojemalce (razdelka 4.3 in 4.4) ter na nadzorniškem poročanju in javnih razkritjih (razdelek 4.5).

Napotki glede kriterijev za razvrščanje restrukturiranih izpostavljenosti med donosna ali nedonosna so predstavljeni tudi v poglavju 5.

4.2 Možnosti restrukturiranja in njihova izvedljivost

Pri preučevanju različnih rešitev restrukturiranja je koristno razlikovati med kratkoročnimi in dolgoročnimi ukrepi, ki se izvajajo z restrukturiranjem. Večina rešitev zajema kombinacijo različnih ukrepov restrukturiranja, ki se včasih nanašajo na drugačno časovno obdobje s kombinacijo kratkoročnih in dolgoročnih možnosti.

³⁰ Napotki iz tega poglavja se nanašajo na restrukturiranje, kot ga opredeljuje EBA in kot je podrobneje opisano v razdelku 5.3. Glej izvedbene tehnične standarde Evropskega bančnega organa o nadzorniškem poročanju o restrukturiranju in nedonosnih izpostavljenostih po členu 99(5) Uredbe (EU) št. 575/2013. Na podlagi izvedbene uredbe Komisije (EU) 2015/227 z dne 9. januarja 2015 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 680/2014 o določitvi izvedbenih tehničnih standardov v zvezi z nadzorniškimi poročanjem institucij v skladu z Uredbo (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 48, 20. 2. 2015, str. 1).

Ukrepi kratkoročnega restrukturiranja so opredeljeni kot restrukturirani pogoji odplačevanja začasne narave, namenjeni spoprijemanju s finančnimi težavami na kratki rok, ki pa ne pomenijo reševanja zapadle glavnice, razen če so v kombinaciji z ustreznimi dolgoročnimi ukrepi. Tovrstni kratkoročni ukrepi praviloma ne smejo trajati več kot dve leti, v primeru projektnega financiranja in gradnje poslovnih nepremičnin pa ne več kot eno leto.

O ukrepih kratkoročnega restrukturiranja je treba razmišljati in jih ponuditi, kadar posojilojemalec izpolnjuje spodnja dva kriterija.

- Posojilojemalca je prizadel preverljiv dogodek, ki mu je povzročil začasne likvidnostne težave. Tak dogodek je treba dokazati v formalni obliki (ne kot domnevo), tj. s pisnimi dokumenti, v katerih natančno opredeljeni dokazi kažejo, da se bodo posojilojemalčevi prihodki kratkoročno popravili, ali na podlagi ugotovitve banke, da dolgoročna rešitev restrukturiranja ni bila možna zaradi začasne finančne negotovosti, ki je bodisi splošne narave bodisi specifična za posojilojemalca.
- Posojilojemalec je nesporno dokazal, da ima z banko dobre finančne odnose (vključno s tem, da je pred dogodkom odplačal že pomemben delež glavnice) in izkazuje nedvomno pripravljenost za sodelovanje.

Pogodbeni pogoji, ki se nanašajo na katero koli rešitev restrukturiranja, morajo banki zagotavljati pravico, da spremeni dogovorjene ukrepe restrukturiranja, če se posojilojemalčev položaj izboljša in je zato možno uveljaviti za banko ugodnejše pogoje (vse od restrukturiranja do prvotnih pogodbenih pogojev). Banka mora razmisliti tudi o tem, da bi v primerih, ko se posojilojemalec ne drži dogovora o restrukturiranju, med pogodbene pogoje vključila stroge posledice (npr. dodatno jamstvo).

Izvedljivo ali neizvedljivo restrukturiranje

Banke in nadzorniki morajo nujno razlikovati med rešitvami »izvedljivega restrukturiranja«, tj. rešitvami, ki resnično prispevajo k zmanjšanju posojilojemalčevega stanja kreditov, in rešitvami »neizvedljivega« restrukturiranja.

Na spodnjem seznamu so splošni nadzorniški napotki za kategorizacijo izvedljivega restrukturiranja (nadaljnji napotki glede posameznih možnosti restrukturiranja so v spodnji tabeli):

- Rešitev restrukturiranja, ki vsebuje ukrepe dolgoročnega restrukturiranja, se praviloma šteje za izvedljivo v naslednjih primerih:
 - Institucija lahko dokaže (na podlagi primerno dokumentiranih finančnih podatkov), da je rešitev restrukturiranja za posojilojemalca resnično dostopna.

- Reševanje zapadle glavnice je v polnem teku, tako da je pričakovati bistveno zmanjšanje posojilojemalčevega stanja kreditov v srednjeročnem do dolgoročnem obdobju.
- V primerih, ko so bile za izpostavljenost v preteklosti že odobrene rešitve restrukturiranja, vključno z morebitnimi ukrepi dolgoročnega restrukturiranja, mora banka poskrbeti za dodatne notranje kontrole, s katerimi zagotovi, da tako naknadno restrukturiranje izpolnjuje kriterije izvedljivosti, opredeljene v nadaljevanju. Z omenjenimi kontrolami je treba doseči vsaj to, da je na take primere predhodno opozorjena funkcija obvladovanja tveganj. Poleg tega je treba pridobiti tudi izrecno odobritev relevantnega višjega odločevalskega organa (npr. komisije za slaba posojila).
- Rešitev restrukturiranja, ki vsebuje ukrepe kratkoročnega restrukturiranja, se praviloma šteje za izvedljivo v naslednjih primerih:
 - Institucija lahko dokaže (na podlagi primerno dokumentiranih finančnih podatkov), da je rešitev restrukturiranja za posojilojemalca dostopna.
 - Kratkoročni ukrepi se resnično uporabljajo začasno, institucija pa je nesporno ugotovila in lahko s primernimi finančnimi podatki dokaže, da posojilojemalec izkazuje sposobnost odplačevanja prvotnega ali sporazumno spremenjenega zneska celotne glavnice in obresti, začenši z iztekom roka kratkoročnega začasnega dogovora.
 - Rešitev ne privede do odobritev več zaporednih ukrepov restrukturiranja za isto izpostavljenost.

Kot je razvidno iz naštetih kriterijev, mora vsaka ocena izvedljivosti temeljiti na finančnih lastnostih dolžnika in ukrepa restrukturiranja, ki se odobrava v določenem trenutku. Opozoriti velja, da mora ocena izvedljivosti potekati ne glede na vir restrukturiranja (na primer dolžnik, ki se sklicuje na klavzule o restrukturiranju iz pogodbe, bilateralna pogajanja o restrukturiranju med dolžnikom in banko, javna shema restrukturiranja, ki velja za vse dolžnike v določenem položaju).

Seznam najpogostejših ukrepov restrukturiranja

Kot je navedeno zgoraj, večina rešitev restrukturiranja zajema kombinacijo različnih ukrepov. Najpogostejši kratkoročni in dolgoročni ukrepi restrukturiranja ter glavni dejavniki izvedljivosti zanje so strnjeno predstavljeni v spodnji tabeli. Omeniti velja, da sveženj dolgoročnih ukrepov lahko vključuje tudi kratkoročne ukrepe, kot so plačevanje samo obresti, nižji obroki, odlog odplačevanja ali kapitalizacija zapadle glavnice, v omejenem časovnem obdobju, kot je omenjeno že zgoraj.

Seznam najpogostejših ukrepov restrukturiranja

Ukrep restrukturiranja	Opis	Izvedljivost in drugi pomembnejši vidiki
Kratkoročni ukrepi		
1. Plačevanje samo obresti	V določenem kratkoročnem obdobju se za kredit plačujejo samo obresti, glavnica pa se ne odplačuje. Glavnica se torej ne spreminja, pogoji strukture odplačevanja pa se ob koncu obdobja, v katerem se plačujejo samo obresti, ponovno opredelijo glede na ocenjeno sposobnost odplačevanja.	<p>Ta ukrep se lahko odobri/šteje za izvedljivega samo takrat, ko institucija lahko dokaže (na podlagi primerno dokumentiranih finančnih podatkov), da so finančne težave, ki jih ima posojiljemalec, začasne narave in da bo posojiljemalec po določenem obdobju, v katerem plačuje samo obresti, lahko servisiral posojilo vsaj v skladu s prejšnjim načrtom odplačevanja.</p> <p>Ukrep praviloma ne sme trajati več kot 24 mesecev, v primeru gradnje poslovnih nepremičnin in projektnega financiranja pa ne več kot 12 mesecev.</p> <p>Ob koncu obdobja tega ukrepa restrukturiranja mora institucija ponovno oceniti posojiljemalčevo sposobnost servisiranja dolga, da bi nadaljevala s spremenjenim načrtom odplačevanja, v katerem je mogoče upoštevati tudi element glavnice, ki se v obdobju plačevanja samo obresti ni odplačeval.</p> <p>Ta ukrep bo v večini primerov sprejet v kombinaciji z drugimi ukrepi dolgoročne narave, ki bodo izravnali začasno nižja odplačila (npr. podaljšanje zapadlosti).</p>
2. Nižja plačila	Višina obroka odplačila se za določeno kratkoročno obdobje zniža v skladu z zmanjšanjem posojilnega toka posojiljemalca, nato pa se nadaljuje z odplačili na podlagi predvidene sposobnosti odplačevanja. Obresti je treba v celoti odplačati pozneje.	<p>Glej »1. Plačevanje samo obresti«</p> <p>Če je znižanje plačil zmerno in so vsi drugi zgoraj navedeni pogoji izpolnjeni, se sme ta ukrep uporabljati več kot 24 mesecev.</p>
3. Odlog plačila/moratorij na plačilo	Dogovor, s katerim se posojiljemalcu dovoli določen odlog v izpolnjevanju obveznosti odplačevanja, ki se navadno nanaša na glavnico in obresti.	Glej »1. Plačevanje samo obresti«
4. Kapitalizacija zapadle glavnice/obresti	Restrukturiranje zapadle glavnice oziroma natečenih obresti s prištevanjem neplačanih zneskov stanju zapadle glavnice za odplačilo v skladu z vzdržnim reprogramiranim načrtom.	<p>Ukrep se lahko odobri/šteje za izvedljivega, če je institucija ocenila, da preverjena raven posojiljemalčevih prihodkov/odhodkov (na podlagi primerno dokumentiranih finančnih podatkov) in predlagana spremenjena odplačila zadostujejo za to, da bo posojiljemalec lahko servisiral spremenjena odplačila posojila na podlagi glavnice in obresti v celotnem trajanju spremenjenega načrta odplačevanja; in če je institucija formalno zahtevala potrdilo, da komitent razume in sprejema pogoje kapitalizacije.</p> <p>Kapitalizacija zapadle glavnice se opravi le v izbranih primerih, ko poplačilo zamud iz preteklosti oziroma plačil po pogodbi ni možno in je kapitalizacija edina realistično razpoložljiva možnost.</p> <p>Institucija praviloma ne sme ponuditi posojiljemalcu tega ukrepa več kot enkrat. Ukrep se lahko uporabi samo za zapadlo glavnico, ki ne presega vnaprej določene velikosti glede na celotno glavnico (ki jo je treba opredeliti v politiki banke glede restrukturiranja).</p> <p>Institucija mora poskrbeti, da je odstotek zapadle glavnice, ki se kapitalizira, glede na odplačila glavnice in obresti za posojiljemalca primeren.</p>
Dolgoročni ukrepi		
5. Nižja obrestna mera	Trajno (ali začasno) znižanje obrestne mere (fiksne ali spremenljive) na upravičeno in vzdržno stopnjo.	<p>Kreditni z visoko obrestno mero so eden od pogostih vzrokov za finančne težave. Finančne težave posojiljemalca so lahko delno posledica dejstva, da je obrestna mera glede na posojiljemalčeve prihodke previsoka, ali dejstva, da je gibanje obrestnih mer, za razliko od fiksne obrestne mere, privedlo do situacije, ko posojiljemalec glede na prevladujoče razmere na trgu plačuje nesorazmerno visoko ceno za financiranje. V takih primerih je upravičeno razmisliti o znižanju obrestne mere.</p> <p>Banka mora kljub temu poskrbeti, da z obrestno mero, ki jo ponudi posojiljemalcu, ustrezno pokrije relevantno kreditno tveganje.</p> <p>Jasno je treba označiti vse primere, pri katerih rešitev postane dostopna samo z obrestno mero, ki ne pokriva tveganja oziroma stroškov.</p>
6. Podaljšanje zapadlosti/trajanja	Podaljšanje zapadlosti posojila (npr. datuma zadnjega obroka posojila po pogodbi), s čimer se obrok zmanjša, ker se odplačila razporedijo na daljše obdobje.	Če se mora posojiljemalec pri določeni starosti obvezno upokojiti, velja podaljšanje zapadlosti za izvedljivo samo v primerih, ko je institucija ocenila in lahko tudi dokaže, da bo posojiljemalec zmožen odplačevati spremenjene obroke s pokojnino ali drugimi preverjenimi viri prihodkov.
7. Dodatno zavarovanje	Kadar banka kot dodatno zavarovanje od posojiljemalca pridobi nove zastavne pravice ali neobremenjena sredstva, ki odtehtajo višjo izpostavljenost tveganju oziroma so sestavni del procesa restrukturiranja. ³¹	<p>Ta možnost ni izvedljiv samostojen ukrep restrukturiranja, saj sama po sebi ne odpravi zamud v odplačevanju posojila, in je največkrat namenjena temu, da se izboljša pogodbeno zaveza glede razmerja med posojilom in vrednostjo zavarovanja.</p> <p>Dodatno zavarovanje je lahko v različnih oblikah, denimo zastava bančne vloge, odstop terjatev ali nova/dodatna hipoteka na nepremičnino.</p>

³¹ Če je pridobljeno dodatno zavarovanje, to samo po sebi še ne pomeni, da se zadevna izpostavljenost oziroma komitent razvrstita kot »restrukturirana«, čeprav to v večini primerov sovpada s sprejetimi ukrepi restrukturiranja.

		Institucije morajo pazljivo vrednotiti tako zastavne pravice na premoženje, vpisane na drugo ali tretje mesto, kot tudi osebna jamstva.
8. Sporazumna prodaja/prodaja s pomočjo	Kadar se banka in posojilojemalec dogovorita, da bosta prostovoljno odprodala zavarovano sredstvo oziroma sredstva in tako delno ali v celoti poplačala dolg.	Institucija mora morebitni dolg, ki je ostal po prodaji s pomočjo, restrukturirati z ustreznim načrtom odplačevanja, ki je v skladu s posojilojemalecovo ponovno ocenjeno sposobnostjo odplačevanja. Pri rešitvah restrukturiranja, ki bi ob koncu trajanja zahtevale prodajo premoženja, morajo banke konservativno razmisliti o bodočem pristopu k morebitnemu primanjkljaju, ki bi utegnil ostati po prodaji premoženja, in ga čim prej odpraviti. Pri posojilih, ki se odplačajo z zasegom zavarovanja na vnaprej določen datum, zaseg ne pomeni ukrepa restrukturiranja, razen če se zaradi finančnih težav ne izvrši pred vnaprej določenim datumom.
9. Spremenjen načrt odplačevanja	Obstoječi pogodbeni načrt odplačevanja se prilagodi novemu vzdržnemu programu odplačevanja, ki temelji na realni, trenutni in napovedani oceni posojilojemalecve denarnih tokov	Med različnimi možnostmi odplačevanja so: i. Delno odplačilo: kadar se opravi delno poplačilo kredita, npr. iz izkupička od prodaje premoženja, ki je nižji od neodplačanega zneska. Ta možnost se uporablja za znatno zmanjšanje tvegane izpostavljenosti in za to, da se omogoči vzdržen načrt odplačevanja preostalega neodplačanega zneska. Tej možnosti je treba dati prednost pred enkratnim odplačilom oziroma odplačilom z naraščajočimi obroki, ki sta opisana v nadaljevanju. ii. Enkratno odplačilo: kadar spremenjeni načrt odplačevanja omogoča večje plačilo glavnice na poznejši datum pred zapadlostjo posojila. Ta možnost se lahko uporabi/se šteje za izvedljivo samo v izjemnih okoliščinah in kadar lahko institucija ustrezno dokaže, da bo imel posojilojemalec v prihodnosti na voljo zadosten denarni tok, da bo lahko opravil enkratno odplačilo. iii. Odplačilo z naraščajočimi obroki: Institucije smejo šteti rešitev, ki zajema to možnost, za izvedljivo samo takrat, kadar lahko zagotovijo in tudi dokažejo, da upravičeno pričakujejo, da bo posojilojemalec lahko odplačeval naraščajoče zneske.
10. Pretvorba valute	Kadar se valuta dolga prilagodi valuti denarnih tokov.	Banke morajo posojilojemalcem izčrpno pojasniti valutno tveganje, omeniti pa morajo tudi zavarovanje za primer pretvorbe valute.
11. Druge spremembe pogodbenih pogojev/zavez	Kadar banka razreši posojilojemalca pogodbenih zavez ali pogojev iz posojilne pogodbe, ki niso naštetih zgoraj.	
12. Novi krediti	Oblikovanje novih shem financiranja, ki bodo podpirale okrevanje posojilojemalca v težavah.	To navadno ni samostojna izvedljiva rešitev restrukturiranja, ampak jo je treba kombinirati z drugimi ukrepi restrukturiranja, namenjenimi reševanju obstoječih zamud. Uporabiti se sme samo v izjemnih primerih. Novi krediti se lahko odobrijo v času trajanja pogodbe o restrukturiranju, kar lahko pomeni tudi zastavo dodatnega zavarovanja. V primeru dogovora med različnimi posojilodajalci je treba uvesti zaveze, ki odtehtajo dodatno tveganje, ki so mu banke izpostavljene. To možnost je navadno mogoče uporabiti samo za izpostavljenosti pri podjetjih, opraviti pa je treba tudi temeljito oceno posojilojemalecve sposobnosti plačevanja. Pri tem morajo v zadostni meri sodelovati neodvisni strokovnjaki posameznega sektorja, ki bodo presodili o izvedljivosti predloženih poslovnih načrtov in napovedih denarnih tokov. Ta možnost lahko velja za izvedljivo samo tedaj, kadar temeljita ocena dostopnosti pokaže sposobnost plačila v celoti.
13. Konsolidacija dolga	Zajema združevanje več izpostavljenosti v eno samo posojilo ali v manjše število posojil.	To navadno ni izvedljiv samostojen ukrep restrukturiranja, ampak ga je treba kombinirati z drugimi ukrepi restrukturiranja, namenjenimi reševanju obstoječih zamud. Ta možnost je posebej koristna v primerih, ko se s kombiniranjem zavarovanj in zavarovanih denarnih tokov doseže boljše splošno pokritost celotnega dolga, kot bi bilo mogoče za posamezne dolgove. To je mogoče na primer storiti z zmanjševanjem odtokanja denarja ali s tem, da se omogoči prerazporeditev presežka denarnih tokov med izpostavljenostmi.
14. Delni ali popolni odpust obveznosti	Banka se odreče pravici, da bi od posojilojemalca zakonito izterjala del dolga ali celoten dolg.	Ta ukrep je treba uporabiti, kadar je banka pripravljena sprejeti »nižje plačilo kot polno in dokončno poravnavo«, pri čemer banka pristane na to, da bo odpustila celoten preostali dolg, če posojilojemalec v dogovorjenem časovnem okviru plača znižani znesek glavnice. Banke morajo možnost odpusta obveznosti uporabljati previdno, saj lahko privede do moralni hazard in tako spodbuja »strateško neplačilo«. Institucije morajo zato opredeliti posebne politike in postopke glede odpusta, s katerimi bodo vzpostavile močne kontrole.

Zgornji seznam ukrepov ni izčrpen, zato so možni tudi drugi pogosti pristopi k restrukturiranju, ki so včasih povezani tudi z dejavniki, značilnimi za posamezno državo. En primer je rešitev z razcepljenim posojilom, ki jo v nekaterih jurisdikcijah uporabljajo za nedonosna stanovanjska hipotekarna posojila. Razvila se je kot odgovor na težave pri unovčevanju zavarovanja.

4.3 Učinkoviti postopki restrukturiranja

V zvezi z napotki glede upravljanja in organizacije na področju procesov izterjave slabih posojil iz poglavja 3 teh napotkov (npr. o ločenih oddelkih za izterjavo, ki izvajajo dejavnosti restrukturiranja) so v tem razdelku predstavljene nadaljnje dobre prakse, ki so povezane posebej s postopki restrukturiranja.

Restrukturiranje ni možno brez ocene dostopnosti restrukturiranja za posojilojemalca

Preden se odobri kateri od ukrepov restrukturiranja, mora uslužbenec, odgovoren za posojila, opraviti popolno oceno posojilojemalčevega finančnega stanja. To zajema oceno vseh relevantnih dejavnikov, še zlasti sposobnosti servisiranja dolga ter celotne zadolženosti posojilojemalca ali premoženja/projekta. Ocena mora temeljiti na dokumentiranih tekočih in preverjenih finančnih podatkih. (Glej razdelek 4.4 za več podrobnosti o oceni dostopnosti restrukturiranja).

Standardizirani produkti restrukturiranja in odločitvena drevesa

Ko institucija odobrava restrukturiranje, mora imeti vzpostavljene ustrezne politike in postopke s širokim naborom vzdržnih in učinkovitih rešitev za posojilojemalca. Bistven del vsake strategije je segmentacija portfelja (glej razdelek 3.3.2), saj instituciji omogoča, da sprejme različne rešitve restrukturiranja in jih ustrezno prilagodi različnim segmentom posojilnega portfelja.

V tej zvezi mora razmisliti o izdelavi »odločitvenih dreves« in z njimi povezanih standardiziranih rešitev restrukturiranja (oziroma »produktov«) za segmente različnih posojilojemalcev z manj kompleksnimi izpostavljenostmi. Z njihovo pomočjo lažje določi in izvede ustrezne in vzdržne strategije restrukturiranja (in splošneje izterjavo slabih posojil) pri specifičnih segmentih posojilojemalcev, in sicer na enoten način, ki temelji na sprejetih kriterijih. Odločitvena drevesa so lahko v pomoč tudi pri standardizaciji procesov.

Primerjava z drugimi možnostmi za izterjavo slabih posojil

Banke morajo uporabljati pristop neto sedanje vrednosti, s katerim določijo najbolj vzdržno možnost za izterjavo slabih posojil, ki je najbolj primerna glede na okoliščine posameznega posojilojemalca, tj. neto sedanjo vrednost načrtovane rešitve restrukturiranja je treba primerjati z neto sedanjo vrednostjo zasega zavarovanja in drugih razpoložljivih možnosti likvidacije. Parametri, uporabljeni v izračunu, kot so pričakovano obdobje likvidacije, diskontna stopnja in obseg učinka stroškov kapitala ter stroški likvidacije, morajo temeljiti na ugotovljenih empiričnih podatkih. Banke morajo stalno preverjati vse možnosti za izterjavo ter preučevati primernost novih/alternativnih možnosti.

Mejniki pri restrukturiranju in spremljanje

Pogodba o restrukturiranju in z njo povezana dokumentacija morata vsebovati natančno opredeljen ciljni program posojilojemalčevih mejnikov, v katerem so podrobno navedeni vsi potrebni mejniki, ki jih mora posojilojemalec doseči, da bo lahko v času trajanja pogodbe odplačal posojilo. Ti mejniki/cilji morajo biti verodostojni in primerno konservativni ter jih je treba oblikovati z upoštevanjem morebitnega poslabšanja posojilojemalčevega finančnega položaja. Poseben oddelek za izterjavo, ki je odgovoren za odobritev restrukturiranja, mora natančno spremljati uspešnost restrukturiranega posojilojemalca in preverjati, ali izpolnjuje vse dogovorjene mejnike/cilje, in sicer najmanj do konca poskusne dobe, kot jo je opredelil Evropski bančni organ.

Na podlagi skupnega spremljanja uspešnosti različnih možnosti restrukturiranja in preverjanja morebitnih vzrokov in primerov povratnikov med neplačniki (neustrezna ocena dostopnosti, težave glede značilnosti produkta restrukturiranja, spremenjeni pogoji pri posojilojemalcu, zunanji makroekonomski učinki itd.) morajo institucije redno preverjati svoje politike in produkte restrukturiranja.

4.4 Ocena dostopnosti restrukturiranja

Ocena dostopnosti za posojilojemalca mora temeljiti na posojilojemalčevi sedANJI in konservativno ocenjeni prihodnji sposobnosti odplačevanja vseh posojil. Predpostavljeno prihodnje izboljšanje posojilojemalčeve sposobnosti servisiranja dolga morajo biti verodostojna in konservativna.

Glavna področja, ki jih morajo banke analizirati v zvezi z oceno dostopnosti za posojilojemalca, so naslednja (odvisno od segmenta):

- redni/ponavljajoči se prihodki;
- odhodki;
- drugo premoženje;
- drugi dolgovi;
- razumni življenjski stroški;
- zaposlitvene možnosti;
- privlačnost premoženja/predvidevanja;
- denarni tokovi in poslovni načrt (glej tudi razdelek 6.2.4);
- pripravljenost plačevati (obnašanje v preteklosti) in kooperativnost.

Za celovito in preverjeno razkritje posojilojemalčevega finančnega položaja pri analiziranju izpostavljenosti morajo institucije razviti standardizirane predloge finančnih podatkov za posojilojemalce v segmentu prebivalstva in za homogene

segmente posojilojemalcev v segmentu gospodarskih družb (če je to sorazmerno velikosti segmenta). Ustrezno in pravočasno izdelavo teh predlog je treba zagotoviti z internimi procesi.³²

Banka mora uporabljati tudi zunanje vire informacij, kot je denimo centralni register posojil, da se seznanijo s celotno zadolženostjo posojilojemalca in analizira njegov širši vedenjski profil.

Ocena dostopnosti mora temeljiti na razumno dokumentirani in preverjeni ravni posojilojemalčevih prihodkov in odhodkov. Banke se morajo prepričati in biti sposobne dokazati, da je bil v zvezi s spremenljivimi elementi trenutnih prihodkov, ki so upoštevani, uporabljen ustrezno konservativen pristop. Predvsem morajo biti uporabljene predpostavke poštene in razumne ter zajemati ključne ekonomske kazalnike, pomembne za posojilojemalčevo bodočo zmožnost odplačevanja. Tako je denimo treba diskontirati spremenljive elemente prihodkov od plač oziroma najemnin itd. (z uporabo odbitkov) in s tem upoštevati možnost, da ne bodo realizirani. Vse predpostavke je treba dokumentirati v kreditni mapi in tako zagotoviti revizijsko sled.

Bodoče zvišanje prihodkov se sme upoštevati samo tedaj, kadar banka na podlagi tehtnih razlogov pričakuje, da bo tudi realizirano. Banke se morajo prav tako prepričati in biti sposobne dokazati, da je bil glede obsega upoštevane bodočega zvišanja uporabljen primerno konservativen pristop. Pričakovano zvišanje plače, dodatki, nadure, karierno napredovanje, zvišanje prihodkov od najemnin in vsako drugo zvišanje ne smejo biti v neskladju s standardi panoge/sectorja/trga, razen če obstajajo specifični dokumenti, ki dokazujejo nasprotno. Poleg tega jih je morda treba diskontirati (z uporabo odbitkov) ter tako upoštevati tveganje, da ne bodo v celoti realizirani.

V prilogi 6 so podrobneje predstavljena pričakovanja glede ocene razpoložljivosti in s tem povezane dokumentacije za posojilojemalce v segmentih prebivalstva in gospodarskih družb.

4.5 Nadzorniško poročanje in javna razkritja

Nadzorniki pričakujejo konsistentna razkritja glede restrukturiranja, zlasti za glavna področja, kot so kreditna kvaliteta restrukturiranja, kakovost in učinkovitost restrukturiranja ter starost ukrepov restrukturiranja za portfelje, kot so opredeljeni v standardu EBA. Za konsistentna razkritja o restrukturiranju morajo banke oddati kvantitativne podatke in standardne predloge, ki so v prilogi 7 teh napotkov. Pred oddajo nadzornim organom mora te podatke potrditi upravljalni organ.

³² Glej primera predlog, ki sta ju izdali ciprska in irska centralna banka: [Predloga Ciper](#) in [Predloga Irska](#).

5 Pripoznanje slabih posojil

5.1 Namen in kratek pregled

Opredelitev nedonosnih izpostavljenosti

Splošno uporabljen izraz »slabo posojilo« temelji na različnih opredelitvah. Evropski bančni organ je zato objavil poenoteno opredelitev »nedonosne izpostavljenosti« in tako odpravil težave zaradi obstoja različnih opredelitev.

Vendar je – strogo gledano – opredelitev nedonosne izpostavljenosti trenutno zavezujoča le za namene nadzorniškega poročanja.³³ Vseeno naj institucije opredelitev nedonosne izpostavljenosti raje uporabljajo tudi za notranje obvladovanje tveganj in javno finančno poročanje. Poleg tega se ta opredelitev nedonosne izpostavljenosti uporablja v več relevantnih nadzorniških projektih (npr. pregled kakovosti sredstev EMN, stresni test in projekt transparentnosti EBA).

Namen tega poglavja je na kratko opisati nekatera vprašanja v zvezi z opredelitvijo in pripoznanjem nedonosnih izpostavljenosti v skladu z opredelitvijo EBA ter navesti nekaj primerov najboljših praks za zmanjšanje uporabe različnih opredelitev.

Razdelek 5.2 se začne z napotki v zvezi z opredelitvijo nedonosnih izpostavljenosti iz Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 (imenovane »izvedbeni tehnični standardi EBA o nadzorniškem poročanju«)³⁴ z namenom zagotavljanja dosledne uporabe ključnih dejavnikov opredelitve nedonosne izpostavljenosti, in sicer kriterija »zamude« in kriterija »majhne verjetnosti plačila«. Razdelek 5.3 obravnava tesno povezavo med opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti in opredelitvijo restrukturiranja. Razdelek 5.4 se nanaša na dodatne pomembne vidike, povezane z dosledno in natančno uporabo opredelitve nedonosne izpostavljenosti, na primer določitev enakih ali povezanih komitentov.

Regulativni ali računovodski vidik

V razdelku 5.5 so pojasnjene povezave med nadzorniško opredelitvijo nedonosnih izpostavljenosti in računovodsko opredelitvijo izraza »oslabljen« (Mednarodni računovodski standardi (MRS) 39) ter bonitetno opredelitvijo »neplačila« (uredba o kapitalskih zahtevah). Namen opredelitve nedonosne izpostavljenosti je zagotoviti večjo primerljivost podatkov s premostitvijo razlik med opredelitvijo neplačila in

³³ Informacije o slabih posojilih se redno zbirajo v okviru finančnega poročanja na več predlogah FINREP, med drugim v tabeli F 18 Priloge III oziroma IV Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014, v kateri so donosne in nedonosne izpostavljenosti in z njimi povezane akumulirane kreditne izgube razčlenjene po podlagi za merjenje, vrsti izpostavljenosti, nasprotni stranki in sprožilcu za razvrstitev izpostavljenosti kot nedonosnih.

³⁴ Glej opombo 29.

opredelitvijo izraza oslabiljen v EU. V tem kontekstu mora opredelitev nedonosne izpostavljenosti delovati kot poenoten koncept kakovosti sredstev.

V zadnjih letih je bilo objavljenih precej napotkov za regulativno opredelitev neplačila, predvsem »Smernice o uporabi opredelitve neplačila iz člena 178 Uredbe (EU) št. 575/2013« (EBA GL 2016/07) in »Regulatory Technical Standards on the materiality threshold for credit obligations past due under Article 178 of Regulation (EU) No 575/2013« (EBA RTS 2016/06). Poleg tega so bili decembra 2015 objavljeni napotki Baselskega odbora za bančni nadzor z naslovom Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses (imenovani »napotki Baselskega odbora o CRAECL«).

V odstavku 147 Priloge V izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju je navedeno: »Izpostavljenosti, v zvezi s katerimi se šteje, da je prišlo do neplačila v skladu s členom 178 CRR, in izpostavljenosti, za katere se je v skladu z veljavnim računovodskim okvirom ugotovilo, da so oslabiljene, se vedno štejejo za nedonosne izpostavljenosti.«

Razmerje med različnimi opredelitvami je prikazano v spodnjem grafu. Koncept nedonosne izpostavljenosti je potencialno širši od koncepta »oslabilve« oziroma »neplačila«. Vse oslabiljene izpostavljenosti in vse neplačane izpostavljenosti so nujno nedonosne izpostavljenosti, vendar nedonosne izpostavljenosti zajemajo tudi izpostavljenosti, ki v veljavnem računovodskem ali regulativnem okviru niso pripoznane kot oslabiljene ali kot neplačane. Natančno razmerje bo obravnavano v razdelku 5.5.

Slika 2

Ponazoritev povezave med opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti, neplačane izpostavljenosti in oslabiljene izpostavljenosti.

Čeprav pri kategorizacijah lahko prihaja do razlik, so pri večini izpostavljenosti ti trije koncepti usklajeni (oslabiljena=neplačana=nedonosna izpostavljenost).

5.2 Uporaba opredelitve nedonosne izpostavljenosti

V skladu z odstavkom 145 Priloge V izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju so »nedonosne izpostavljenosti tiste, ki izpolnjujejo katerega od naslednjih meril:

1. pomembne izpostavljenosti, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni;
2. za dolžnika se ocenjuje, da je malo verjetno, da bo v celoti poplačal svoje kreditne obveznosti brez unovčenja zavarovanja s premoženjem, ne glede na obstoj katerega koli zapadlega zneska ali število dni zamude pri odplačevanju.«

Zato opredelitev nedonosne izpostavljenosti temelji na kriteriju »zamude« in kriteriju »majhne verjetnosti plačila«, ki sta obravnavana v tem razdelku.

5.2.1 Razmislek o kriteriju »zamude« in šteju dni

V odstavku 145(a) Priloge V izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju je opredeljen kriterij zamude. Pomembne izpostavljenosti z zneski, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni, veljajo za nedonosne. Prag pomembnosti, ki ga je treba uporabljati, mora biti enak kot v opredelitvi neplačila v skladu s členom 178 uredbe o kapitalskih zahtevah, kot je določeno v relevantnih regulativnih tehničnih standardih EBA RTS 2016/06 (razdelek 3.4).

Izpostavljenost je lahko v zamudi le, če obstaja pravna obveznost plačila in je plačilo obvezno. Če pravne obveznosti ni oziroma plačilo ni obvezno, neplačilo ne pomeni kršitve. Neplačilo obresti iz naslova instrumenta dodatnega temeljnega kapitala na primer ne pomeni stanja zamude. Vendar morajo banke pazljivo oceniti, ali je neplačilo obresti iz naslova instrumenta dodatnega temeljnega kapitala povezano z drugimi dogodki, na podlagi katerih bi se ga lahko razvrstilo kot nedonosno.

Kadar ni jasno, ali pravna obveznost že obstaja, morajo banke skrbno preučiti stanje. Kadar je izpostavljenost do dolžnika prepoznana kot nedonosna, vendar to ugotavljanje nedonosne izpostavljenosti (najverjetneje s kriterijem zamude) dejansko izhaja samo iz individualnih sporov, ki niso povezani s kapitalsko ustreznostjo nasprotne stranke, drugih izpostavljenosti do subjektov iz iste skupine kot dolžnik ni treba šteti za nedonosne.

Ko se določi pravna obveznost za obvezno plačilo, se štetje dni zamude začne takoj, ko pomemben znesek glavnice, obresti ali nadomestila ni plačan na dan zapadlosti.

Banke lahko ali morajo uporabljati dogovore o razporeditvi gotovine, kakršen je »prvi noter, prvi ven« (FIFO), ki predpostavlja, da se s prejetimi plačili vedno poravnajo tiste plačilne obveznosti, ki jih komitenti najprej niso plačali. V okviru dogovorov o razporeditvi FIFO je lahko z zakonodajo ali predpisi opredeljeno, ali naj se z gotovinskim plačilom najprej poravnajo neplačane obresti ali neplačana glavnica.

Opredelitev nedonosne izpostavljenosti ne zahteva posebnega dogovora o razporeditvi ali razvrščanja neplačanih obresti in neplačane glavnice po pomembnosti. Zato je treba uporabiti tisti dogovor o razporeditvi in tisto razvrščanje po pomembnosti, ki sta predpisana z veljavno zakonodajo ali predpisi. Če veljavna zakonodaja ali predpisi tega ne urejajo, morata biti v posojilni pogodbi določena razporeditev in razvrščanje po pomembnosti, ki ne smeta biti v nasprotju z drugimi zakoni ali predpisi, zlasti s pravico do varstva potrošnikov ali insolvenčnim oziroma stečajnim pravom. Zato utegne biti potrebna uporaba različnih dogovorov za različne pogodbe. Če na primer veljavni zakon tega ne ureja, posojilna pogodba ali drugi zakoni pa prepovedujejo uporabo dogovora FIFO, to pomeni, da prvi obrok z zamudo pri plačilu po tej pogodbi ne bo poravnan, dokler ne bodo plačani vsi ostali zamujeni obroki.

5.2.2 Razmislek o kriteriju »majhne verjetnosti plačila«

V nasprotju s sprožilci, povezanimi s plačili v zamudi, sprožilci, povezani z majhno verjetnostjo plačila iz odstavka 145(b) Priloge V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014, ne temeljijo toliko na kvantitativnih kriterijih, temveč opredeljujejo nekaj dogodkov, ki so sprožilci za razvrstitev izpostavljenosti kot nedonosne. Ker to do neke mere dopušča različne interpretacije, je bistvenega pomena, da imajo banke jasno opredeljene interne kriterije za določanje kazalnikov majhne verjetnosti plačila. Ti kazalniki se morajo nanašati na jasno opredeljene situacije (dogodki majhne verjetnosti plačila). Banke morajo zagotoviti, da so opredelitev nedonosne izpostavljenosti in kriteriji za določanje majhne verjetnosti plačila enotno uporabljajo v vseh delih skupine.

Banke morajo vnaprej določiti samodejne dogodke – če je le mogoče – in ročno ocenjene dogodke. V primeru samodejnih dogodkov je izpostavljenost samodejno prepoznana kot nedonosna, dodatni ročni vnosi ali ročna potrditev pa niso potrebni. Primera samodejnih dogodkov sta stečaj dolžnika, ki ga je mogoče ugotoviti na podlagi podatkov iz registra o stečajih, ali knjiženje posebnih popravkov zaradi kreditnega tveganja. Vendar je za večino sprožilcev, povezanih s kriterijem majhne verjetnosti plačila, potrebno redno ročno ocenjevanje. Zato mora banka redno ocenjevati kreditno sposobnost in sposobnost odplačevanja svojih komitentov. Za običajne komitente iz segmenta gospodarskih družb morajo to narediti vsaj na ključne datume poročanja. Ob teh pregledih morajo pripraviti tudi posodobljene finančne informacije in posodobljeno bonitetno oceno komitenta. Banke morajo od komitentov iz segmenta gospodarskih družb pravočasno zbrati najnovejše finančne informacije, v idealnem primeru na podlagi pogodbene zahteve, ki komitentu nalaga, da kreditni instituciji te informacije posreduje do določenega roka. Če komitent informacij ne posreduje ali jih posreduje v nerazumnem roku, bi bil to lahko negativen znak za njegovo kreditno sposobnost. Za komitente, ki so bili prepoznani kot finančno šibki, denimo komitenti na opazovalnem seznamu ali z nizko bonitetno oceno, se morajo procesi pregledovanja izvajati pogosteje, odvisno od pomembnosti, segmenta in komitentovega finančnega položaja.

Unovčenje zavarovanja s premoženjem in majhna verjetnost plačila

V skladu z odstavkom 148 Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 je treba izpostavljenosti razvrstiti kot nedonosne brez upoštevanja obstoja zavarovanja s premoženjem. Zato morajo biti vse izpostavljenosti – celo tiste, ki so v celoti zavarovane – v stanju majhne verjetnosti plačila vedno razvrščene kot nedonosne.

Zunanji viri podatkov in pripoznanje majhne verjetnosti plačila

Kadar se banke zanašajo na zunanje vire podatkov, morajo zagotoviti, da je njihova opredelitev majhne verjetnosti plačila povsem usklajena z opredelitvijo nedonosnosti ali, kjer je to relevantno, z opredelitvijo neplačila, kakršna se uporablja v zunanjih virih podatkov, vključno s prilagoditvami, skladni z določbami člena 178 (4) uredbe o kapitalskih zahtevah glede opredelitve neplačila. Primeri takšnih zunanjih virov podatkov so registri o stečajih, poslovni registri, če so v njih zabeleženi različni dogodki (stečaj, ukrepi in sankcije, ki so jih izrekli državni organi in lahko pomenijo stanje majhne verjetnosti plačila), zemljiške knjige, registri zastavnih pravic (ki lahko nudijo informacije o stanju majhne verjetnosti plačila, če tretja oseba vloži nalog za izvršbo proti komitentu) in kreditni registri. Kadar so takšni podatki dostopni in nudijo koristne informacije za prepoznavanje stanj majhne verjetnosti plačila, morajo kreditne institucije zagotoviti samodejno vključevanje podatkov iz zunanjih virov v svoje sisteme. Če samodejnega vključevanja podatkov ni mogoče vzpostaviti, ker denimo enolične identifikacijske oznake niso na voljo, morajo banke vseeno redno preverjati te registre, npr. med preverjanjem komitentov, da bi zagotovile ustrezno prepoznavanje majhne verjetnosti plačila.

Primeri najboljših praks v zvezi z dogodki majhne verjetnosti plačila

Banke morajo pri opredeljevanju niza dogodkov majhne verjetnosti plačila upoštevati situacije in dogodke, navedene v opredelitvi neplačila v uredbi o kapitalskih zahtevah in v opredelitvi zahtev glede oslabitve v MSRP, ter pri tem upoštevati, da morajo biti vse neplačane izpostavljenosti in vse oslabiljene izpostavljenosti prepoznane kot nedonosne. Kjer je to relevantno, morajo upoštevati dodatne sprožilce za prepoznavanje nedonosnih izpostavljenosti, ki niso navedeni v členu 178 uredbe o kapitalskih zahtevah ali v opredelitvi oslabitve v veljavnem računovodskem okviru. Pri vzpostavljanju notranjih procesov prepoznavanja neplačila po uredbi o kapitalskih zahtevah ter oslabitve in nedonosnih izpostavljenosti po MSRP se za operativne namene priporoča usklajevanje dogodkov majhne verjetnosti plačila.

Različni nizi sprožilcev majhne verjetnosti plačila se lahko opredelijo od portfelja do portfelja (hipotekarni krediti, mala in srednje velika podjetja, poslovne nepremičnine, podjetja itd.). Za portfelje hipotekarnih kreditov sta na primer zelo relevantna sprožilca majhne verjetnosti plačila sposobnost kritja servisiranja dolga in razmerje med vrednostjo posojila in vrednostjo nepremičnine, medtem ko bi bilo treba za portfelje malih in srednje velikih podjetij upoštevati sprožilce, povezane s finančno

uspešnostjo dolžnikov (npr. zmanjšanje prometa). Ob teh preverjanjih se morajo pripraviti tudi posodobljene finančne in nefinančne informacije ter posodobljena bonitetna ocena komitenta.

V tabeli 2 spodaj so nadzorniški napotki za uvedbo sprožilcev majhne verjetnosti plačila. V stolpcu na desni so navedeni dogodki majhne verjetnosti plačila, ki jih uporabljajo različne mednarodne banke (najboljša praksa), in dogodki, ki temeljijo na sprožilcih oslabitve, uporabljenih med pregledom kakovosti sredstev v letih 2014 in 2015, ter na smernicah EBA o opredelitvi neplačila v uredbi o kapitalskih zahtevah. Seznam ni izčrpen niti ni njegov namen predpisovati minimalen sklop kriterijev majhne verjetnosti plačila. Bolj gre za seznam primerov in najboljših praks ter za orientacijsko točko pri uporabi opredelitve nedonosnih izpostavljenosti.

Vseeno pa se pričakuje, da bodo kazalniki na beli podlagi neposredno privedli do pripoznanja nedonosnih izpostavljenosti, saj so v večini primerov ti dogodki sami po sebi povsem v skladu z opredelitvijo majhne verjetnosti plačila in ne dopuščajo različnih interpretacij. Sprožilci na sivi podlagi so »šibki« sprožilci in so namenjeni ponazoritvi majhne verjetnosti plačila. Če kakšen od sprožilcev velja za izpostavljenost, to samo po sebi še ne pomeni, da je izpostavljenost nedonosna, ampak da je treba izvesti temeljito ocenjevanje. Kar zadeva šibke sprožilce (npr. primeri pregleda kakovosti sredstev), je zaradi razlik v praksah pri odobravanju posojil, v predpisih, v davčnih režimih in v povprečnih dohodkih med jurisdikcijami težko opredeliti in umeriti točno določene pragove za enotne sprožilce majhne verjetnosti plačila. Zato morajo banke na podlagi nacionalnih posebnosti razviti svoje pragove.

Redno ocenjevanje posojilojemalčeve sposobnosti odplačevanja mora veljati tudi za posojila z odloženim odplačilom: samo redno posojilojemalčevo plačevanje zapadlih zneskov obresti ni dovolj, da bi banka lahko predpostavljala, da bo prišlo do končnega enkratna odplačila glavnice in da zato lahko izpostavljenost velja za donosno. Sprožilci majhne verjetnosti plačila iz spodnje tabele naj za posojila z odloženim odplačilom veljajo selektivno. Pri takšnih komitentih je treba še posebno poudariti razpoložljivost možnosti refinanciranja/obnovitve, ki so v veliki meri odvisne od finančne trdnosti komitenta in zavarovanja posojila. Poleg tega morata biti dejavnika za določanje pravilne razvrstitve posojil z odloženim odplačilom ekonomska življenjska doba projektov in sposobnost odplačila izpostavljenosti v tej življenjski dobi.

Tabela 2

Soodvisnost med kazalniki »majhne verjetnosti plačila« za nedonosne izpostavljenosti, neplačila in oslabitve³⁵

Dogodki majhne verjetnosti plačila iz člena 178 uredbe o kapitalskih zahtevah	Sprožilci oslabitve iz MRS 39.58	Nedonosni dogodki majhne verjetnosti plačila
		Belo ozadje: kazalniki Sivo ozadje: primeri
1 (a) »Institucija meni, da obstaja majhna verjetnost, da bo dolžnik poravnal svoje kreditne obveznosti do institucije, njene nadrejene osebe ali katere koli njej podrejene družbe v celoti, ne da bi institucija za poplačilo uporabila ukrepe, kot je unovčenje zavarovanja.«	(a) »pomembne finančne težave izdajatelja ali zavezanca;«	<p>odplačevanje posojila je pospešeno ali se posojilo odpokliče</p> <p>institucija je pozvala k predložitvi zavarovanja s premoženjem, vključno z jamstvom (EBA) *)</p> <p>tožba, izvršba ali prisilna izvršba za izterjavo dolga</p> <p>odvzem posojilojemalčeve licence **)</p> <p>posojilojemalec je sodolžnik, kadar je glavni dolžnik v položaju neplačila</p> <p>odlogi/podaljšanja posojil prek ekonomske življenjske dobe ***)</p> <p>odlogi/podaljšanja, če je precejšnja gospodarska izguba verjetna (kazalniki: enkratna odplačila, močno naraščajoča plačila)</p> <p>več restrukturiranih izpostavljenosti</p> <p>»kreditorejmalčevi viri ponavljajočih se prihodkov niso več na razpolago za plačevanje obrokov« (EBA); komitent je brezposeln in odplačilo je malo verjetno</p> <p>»obstajajo upravičeni pomisleki glede kreditorejmalčeve prihodnje sposobnosti ustvarjanja stabilnih in zadostnih denarnih tokov« (EBA)</p> <p>»splošna stopnja finančnega vzvoda kreditorejmalca se je pomembno zvišala ali obstajajo upravičena pričakovanja takih sprememb finančnega vzvoda« (EBA); lastniški kapital se je zaradi izgub v poročevalskem obdobju zmanjšal za 50%</p> <p>»v primeru izpostavljenosti do posameznika: neplačilo družbe, ki je v celoti v lasti posameznika, če je ta posameznik instituciji zagotovil osebno jamstvo za vse obveznosti družbe« (EBA)</p> <p>finančno sredstvo je bilo odkupljeno ali izdano s pomembnim diskontom, ki izraža poslabšanje kreditne kvalitete dolžnika (EBA)</p> <p>»v primeru izpostavljenosti na drobno, pri katerih se opredelitev neplačila uporablja na ravni posamezne izpostavljenosti: dejstvo, da pomembni del celotne dolžnikove obveznosti ni plačan« (EBA)</p> <p>količnik kritja servisiranja dolga kaže, da dolg ni vzdržen</p> <p>petletne zamenjave kreditnega tveganja (CDS) nad 1,000 bazičnimi točkami v zadnjih 12 mesecih</p> <p>izguba pomembne stranke ali najemnika</p> <p>pomembno zmanjšanje prometa/denarnih tokov iz poslovanja (20%)</p> <p>povezani komitent je razglasil stečaj</p> <p>neizdaja mnenja ali mnenje s pridržkom zunanjega revizorja</p> <p>pričakuje se, da posojila z odloženim odplačilom ne bo mogoče refinancirati v trenutnih tržnih razmerah</p> <p>izginjanje možnosti refinanciranja</p>
		primeri goljufij

³⁵ Tabela ni namenjena natančnemu vzporejanju kriterijev nedonosnih izpostavljenosti s pokazatelji majhne verjetnosti plačila ali računovodskimi kriteriji oslabitve, ampak prikazu podobnosti in možnih prekrivanj.

	(b) »kršenje pogodbe, kot je neizpolnitev obveznosti ali kršitev pri plačevanju obresti ali glavnice.«	kršitev najvišjega razmerja med vrednostjo posojila in vrednostjo zavarovanja v primeru financiranja, zavarovanega s premoženjem, ali neupoštevanje poziva h kritju ****)
		»kreditojemalec je prekršil zaveze iz kreditne pogodbe« (EBA)
	(e) »izginotje delujočega trga za takšno finančno sredstvo zaradi finančnih težav«	izginotje delujočega trga za finančne instrumente dolžnika
3 (a) »Institucija obravnava kreditno obveznost kot nedonosno.«	(c) »posojilodajalec odobri posojilojemalcu koncesijo iz gospodarskih ali pravnih razlogov v povezavi s posojilojemalčevimi finančnimi težavami, ki je posojilodajalec sicer ne bi obravnaval«	kreditna institucija neha zaračunavati obresti (tudi delno ali pogojno) neposredni odpis
3 (b) »Institucija oblikuje posebne popravke zaradi kreditnega tveganja, ki so posledica zaznave občutnega poslabšanja kreditne kvalitete, po tem, ko institucija že ima izpostavljenost.«		odpis na podlagi rezervacij popravek vrednosti (knjiženje posebnih rezervacij za slaba posojila)
3 (c) »Institucija proda kreditno obveznost in ob tem utrpí pomembno ekonomsko izgubo, povezano s kreditom.«		terjatev je prodana z izgubo, ki je povezana s kreditom
3 (d) »Institucija odobri prestrukturiranje problematične kreditne obveznosti, kadar je verjetno, da se bodo učinki pomembnega odpusta ali odloga plačila glavnice, obresti ali, če je primerno, opravnin pokazali v zmanjšani finančni obveznosti dolžnika. To v primeru izpostavljenosti iz naslova lastniških instrumentov, obravnavanih na podlagi pristopa PD/LGD, vključuje tudi nujno prestrukturiranje samega problematičnega lastniškega instrumenta.«	(c) »posojilodajalec odobri posojilojemalcu koncesijo iz gospodarskih ali pravnih razlogov v povezavi s posojilojemalčevimi finančnimi težavami, ki je posojilodajalec sicer ne bi obravnaval«	restrukturiranje z odpustom pomembnega dela (izguba neto sedanje vrednosti) restrukturiranje s pogojnim odpustom
3 (e) »Institucija vloži predlog za stečajni postopek zoper dolžnika ali podoben predlog v zvezi z dolžnikovo kreditno obveznostjo do institucije, njene nadrejene osebe ali katere koli njej podrejene družbe.«	d) verjetnost, da bo posojilojemalec šel v stečaj ali finančno reorganizacijo	kreditna institucija ali vodja konzorcija sproži stečajni postopek ali postopek zaradi insolventnosti razglašen kreditni dogodek združenja ISDA izvensodna pogajanja o poravnavi ali odplačilu (npr. dogovori o mirovanju)
3 (f) »Za dolžnika je bil na njegov predlog ali drugače uveden stečajni postopek ali podoben insolvenčni postopek, s tem pa bi se zmanjšala ali odložila plačila kreditne obveznosti instituciji, njeni nadrejeni osebi ali kateri koli njej podrejeni družbi.«	d) verjetnost, da bo posojilojemalec šel v stečaj ali finančno reorganizacijo	dolžnik je razglasil stečaj ali insolventnost tretja oseba je sprožila stečajne postopke ali postopke zaradi insolventnosti moratorij na plačilo (države, institucije)

*) Poziv k predložitvi zavarovanja ali jamstva običajno pomeni, da je dogodek povsem v skladu z opredeljitvijo nedonosnosti (unovčenje zavarovanja).

**) Odvzem licence je še posebej relevanten v kontekstu podjetij, ki za svoje poslovanje potrebujejo javno licenco, na primer banke in zavarovalnice. V nekaterih državah članicah to lahko vključuje tudi podjetja, na primer telekomunikacijska in medijska podjetja, farmacevtska podjetja, rudarska podjetja in podjetja za pridobivanje nafte in zemeljskih plinov ali prevozna podjetja.

***) Ekonomska življenjska doba so še posebej pomembne v zvezi s posojili za projektno financiranje. Na splošno velja, da mora pričakovani neto denarni tok iz naslova projekta v času njegove ekonomske življenjske dobe presežati kreditno obveznost, vključno s plačilom obresti. Po preteku ekonomske življenjske dobe so denarni tokovi običajno manj zanesljivi in jih ni mogoče natančno načrtovati zaradi dejavnikov, kakršni so na primer zastarelost, potreba po večjih ponovnih investicijah ali obnovah ter povečana verjetnost tehnoloških napak. Ekonomska življenjska doba ne predstavljajo najdaljših zapadlosti, ki se jih lahko ali se jih mora potrditi ob odobranju posojil. Vseeno pa se lahko pričakuje, da bo dolžnik v finančnih težavah, če denarni tokovi iz naslova projekta v času ekonomske življenjske dobe ne zadostujejo za servisiranje kreditnih obveznosti.

****) Posojila, zavarovana s premoženjem, se lahko pojavijo v različnih oblikah (lombardna posojila, krediti za povečanje trgovalnega portfelja, posojila, zavarovana s nepremičninami – npr. hipotekarni krediti za starejše, ki ne odplačujejo glavnice in obresti, ampak se krediti poravnajo s prodajo nepremičnine po njihovi izselitvi, posojila, zavarovana s terjatvami itd.), skupno pa jim je to, da se institucija za odplačilo posojila ne zanaša na posojilojemalčev dohodek ali denarni tok, ampak namesto tega posodi denar v zameno za premoženje. Običajno morajo posojilojemalci v času življenjske dobe posojila vzdrževati določeno razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja. To razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja se lahko pojavi tudi v obliki zavez glede minimalnega lastniškega kapitala, npr. v primeru financiranja nepremičnin. Če je razmerje preseženo, mora posojilojemalec obnoviti delež lastniškega kapitala (»poziv h kritju«), sicer ima kreditna institucija pravico odpoklicati posojilo in prodati zavarovanje s premoženjem. Običajno imajo banke tudi precej višje začetne zahteve glede lastniškega kapitala za posojila, zavarovana s premoženjem, kot za posojila, zavarovana s prihodnjih denarnim tokom. To je potrebno zaradi vzdrževanja rezerv za volatilitost cene zastavljenega zavarovanja s premoženjem in zaradi pokritja stroškov prodaje zastavljenega zavarovanja.

5.3 Povezava med nedonosnimi izpostavljenostmi in restrukturiranjem

5.3.1 Splošna opredelitev restrukturiranja

Za namene teh napotkov se uporablja opredelitev »restrukturiranja« EBA v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 680/2014, zlasti v odstavkih 163–183 Priloge V. Ta razdelek se osredotoča na tiste vidike te opredelitve, pri katerih so nadzorniki opazili neenotno uporabo.

Ukrepi restrukturiranja so sestavljeni iz »koncesij«, dodeljenih izpostavljenosti – v obliki posojila, dolžniškega vrednostnega papirja in (preklicne ali nepreklicne) obveze iz posojil – do dolžnika, ki ima ali je na tem, da bo imel težave pri izpolnjevanju finančnih obveznosti (»finančne težave«). To pomeni, da je izpostavljenost lahko restrukturirana le, če ima dolžnik finančne težave, zaradi katerih je banka odobrila nekatere koncesije.

V skladu z odstavkom 164 Priloge V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 »se koncesija nanaša na eno od naslednjih dejanj: i) spremembo prejšnjih pogojev pogodbe ali ii) popolno ali delno refinanciranje« izpostavljenosti. Opredelitev koncesije je torej širša in ni omejena na spremembe, ki vplivajo na neto sedanjo vrednost denarnih tokov iz naslova izpostavljenosti.

Ustrezno prepoznavanje restrukturiranja predpostavlja sposobnost zgodnjega prepoznavanja znakov morebitnih prihodnjih finančnih težav. V ta namen ocenjevanje posojilojemalčevega finančnega stanja ne sme biti omejeno na izpostavljenosti z očitnimi znaki finančnih težav. Ocenjevanje finančnih težav se mora izvajati tudi za izpostavljenosti, pri katerih posojilojemalec nima očitnih finančnih težav, vendar so se razmere na trgu precej spremenile na način, ki bi lahko vplival na sposobnost odplačila. Primeri takšnih izpostavljenosti so posojila z odloženim odplačilom, pri katerih se odplačilo opira na prodajo nepremičnine (npr. upad cen nepremičnin vpliva na dostopnost), ali posojila v tuji valuti (npr. gibanje osnovnih deviznih tečajev vpliva na dostopnost).

Ocenjevanje finančnih težav dolžnika mora temeljiti samo na situaciji dolžnika in ne sme upoštevati zavarovanja s premoženjem ali jamstev, ki jih dajo tretje osebe.

Za ugotavljanje stanja dolžnikovih finančnih težav se lahko uporabljajo naslednji sprožilci (seznam ni izčrpen):

- dolžnik/posojilo z zamudo pri odplačevanju več kot 30 dni v treh mesecih pred spremembo ali refinanciranjem;
- povečana verjetnosti neplačila notranjega bonitetnega razreda institucije v treh mesecih pred spremembo ali refinanciranjem;
- dolžnikova prisotnost na opazovalnem seznamu v treh mesecih pred spremembo ali refinanciranjem.

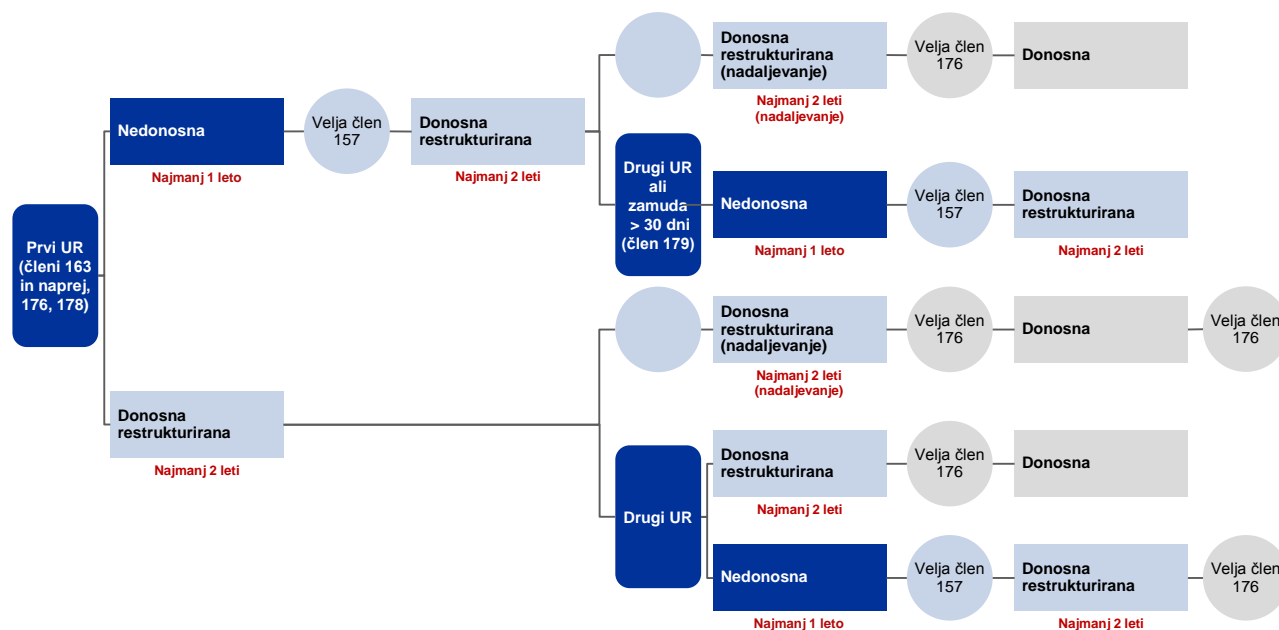
Izpostavljenost se ne sme prepoznati kot restrukturirana, kadar so koncesije dodeljene dolžnikom, ki niso v finančnih težavah. Banke morajo razlikovati med ponovnimi pogajanjmi ali obnovitvami, odobrenimi dolžnikom, ki niso v finančnih težavah, in ukrepi restrukturiranja (tj. koncesijami, odobrenimi dolžnikom v finančnih težavah).

Odobritev novih pogojev, kakršna je na primer nova obrestna mera, ugodnejša od obrestne mere, ki so jo pridobili dolžniki s podobnim profilom tveganosti, je pokazatelj koncesije. Vseeno pa odobritev novih pogojev, ugodnejših od pogojev, ki se določajo na trgu, ni predpogoj za prepoznanje koncesije in s tem restrukturiranja. Kadar je dolžnik v finančnih težavah, pa se sprememba pogojev v skladu s tem, kar je kreditna institucija ponudila drugim dolžnikom s podobnim profilom tveganosti, mora šteti za koncesijo. To velja tudi, kadar so dolžniki vključeni v javne sheme restrukturiranja, ki jih ponujajo banke.

Posojilojemalci lahko zahtevajo spremembe pogodbenih pogojev za svoja posojila, kadar imajo ali so na tem, da bodo imeli težave pri izpolnjevanju finančnih obveznosti. Vseeno pa je treba oceniti finančno stanje posojilojemalca vedno, kadar ta zahteva spremembe pogodbenih pogojev.

Slika 3

Ponazoritev restrukturiranja v kontekstu opredelitve nedonosne izpostavljenosti

- Ukrepi restrukturiranja (UR)
- Iz nedonosne v donosno restrukturirano izpostavljenost
- Iz donosne restrukturirane v donosno izpostavljenost

Viri slike in opombe: Vsi odstavki se nanašajo na Prilogo V, del 2, Uredba (EU) št. 680/2014.

člen 157

- ✓ 1 leto od ukrepov restrukturiranja
- ✓ Po ukrepih restrukturiranja ni zneskov v zamudi
- ✓ Plačila zneskov, ki so bili prej v zamudi ali odpisani
- ✓ Nobena druga transakcija ni nedonosna (kadar se status nedonosnosti ocenjuje na podlagi dolžnika, odstavek 154–155)

člen 176

- ✓ Najmanj 2-letna poskusna doba od statusa donosnosti
- ✓ Redna plačila, večja od nepomembnega skupnega zneska obresti/glavnice v obdobju vsaj 1 leta
- ✓ Nobena druga transakcija ni v zamudi > 30 dni

V skladu z odstavkom 178 Priloge V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 je restrukturirana izpostavljenost lahko donosna ali nedonosna. Kadar banke ukrepe restrukturiranja odobrijo za donosne izpostavljenosti, morajo oceniti, ali se zaradi teh ukrepov pojavi potreba po prerazvrstitvi izpostavljenosti v kategorijo nedonosnih izpostavljenosti. Vendar pa odobritev ukrepov restrukturiranja za nedonosne izpostavljenosti ne izbrše njihovega statusa nedonosnosti: izpostavljenosti morajo biti še naprej določene kot nedonosne vsaj eno leto po odobritvi ukrepov restrukturiranja.

5.3.2 Razvrstitev restrukturiranih izpostavljenosti kot nedonosnih

Če ne obstajajo dokazi o nasprotnem, morajo biti restrukturirane izpostavljenosti, ki izpolnjujejo katerega od spodnjih kriterijev, v vsakem primeru razvrščene kot nedonosne:

- podprte so z neustreznimi plačilnimi načrti (bodisi z začetnimi bodisi nadaljnjimi plačilnimi načrti, kot je ustrezno), ki med drugim obsegajo ponavljajoče neupoštevanje plačilnega načrta, spremembe plačilnega načrta v izogib kršitvam, ali opiranje plačilnega načrta na pričakovanja, ki niso podprta z makroekonomskimi napovedmi ali realističnimi predpostavkami o dolžnikovi sposobnosti ali pripravljenosti odplačevanja;
- vključujejo pogodbene pogoje, s katerimi se odloži odplačevanje rednih obrokov transakcije na način, ki ovira ocenjevanje transakcije za ustrezno razvrstitev, na primer kadar so za odplačilo glavnice odobreni odlogi odplačila, daljši od dveh let;
- vključujejo odpravo pripoznanja zneskov, ki presegajo akumulirane izgube iz kreditnega tveganja za nedonosne izpostavljenosti s podobnim profilom tveganosti.

5.3.3 Ozdravitev/izstop iz statusa nedonosnosti

V skladu z odstavkom 176 Priloge V izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju je restrukturirana izpostavljenost lahko donosna ali nedonosna. Posebne zahteve za prerazvrstitev nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti iz odstavka 157 vsebujejo zaključek enoletnega »obdobja ozdravitve« od datuma uvedbe ukrepov restrukturiranja in zahtevo, da dolžnikovo vedenje ne vzbuja več pomislekov o celotnem odplačilu. Institucije morajo izvesti finančno analizo dolžnika, da bi odpravile te pomisleke. Da bi bile upoštevane zahteve, opredeljene v odstavku 157, in bi ta finančna analiza odpravila pomisleke glede celotnega odplačila v skladu s pogoji za obdobje po restrukturiranju, morajo biti izpolnjeni vsi spodnji kriteriji:

1. izpostavljenost se ne šteje za oslajeno ali neplačano;
2. pri izpostavljenosti ni zneskov v zamudi;
3. posojilojemalec je z rednimi plačili poravnal znesek, enak vsem tistim, ki so bili pred restrukturiranjem v zamudi (če so bili zneski v zamudi na datum odobritve ukrepov restrukturiranja), oziroma enak celotnemu znesku, ki se je odpisal v skladu z ukrepi restrukturiranja (če ni bilo zneska v zamudi), oziroma če je posojilojemalec kako drugače dokazal sposobnost izpolnjevanja pogojev za obdobje po restrukturiranju.

Neobstoj zneska v zamudi iz kriterija 2 pomeni, da je izpostavljenost tekoča in da so bili odplačani vsi natečeni obroki glavnice in obresti. Zneski v zamudi in odpisani

zneski, navedeni v kriteriju 3, so zneski, ki so – ali niso – obstajali na datum odobritve ukrepov restrukturiranja.

V politikah kreditne institucije za prerazvrstitev nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti morajo biti opredeljene prakse za odpravo pomislekov o posojilojemalčevi sposobnosti izpolnjevanja pogojev za obdobje po restrukturiranju. Te politike morajo uvesti pragove v zvezi s plačili, izvedenimi med obdobjem ozdravitve iz pogoja 3 zgoraj. Nadzorniška pričakovanja so, da je v teh politikah opredeljena posojilojemalčeva sposobnost izpolnjevanja pogojev za obdobje po restrukturiranju (v tolikšni meri, da je celotno odplačilo dolga verjetno) vsaj tako, da se dokaže plačilo zneska glavnice, ki ni nepomemben. To mora veljati ne glede na to, ali institucije za ocenjevanje neobstoja pomislekov v zvezi z dolžnikom uporabijo odplačilo zneskov, ki so bili na dan uvedbe ukrepov restrukturiranja v zamudi ali odpisani.

Kadar ima dolžnik do kreditne institucije še druge izpostavljenosti, ki niso del dogovora o restrukturiranju, morajo institucije pri svojem ocenjevanju posojilojemalčeve sposobnosti izpolnjevanja pogojev za obdobje po restrukturiranju preučiti tudi uspešnost (tj. morebitne zamude) teh izpostavljenosti. Upoštevanje zamud ne spremeni ravni uporabe statusa nedonosnosti v skladu z odstavkom 154 oziroma 155 izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju, kot je relevantno.

Obstoj pogodbenih pogojev, s katerimi se podaljša obdobje odplačevanja, na primer odlog odplačila glavnice, pomeni, da mora restrukturirana izpostavljenost ostati razvrščena kot nedonosna, dokler niso izpolnjene zahteve, opisane v točkah 1 do 3 zgoraj. Ker kriterij 3 zahteva redno odplačevanje, pretek enoletnega »obdobja ozdravitve« ne privede samodejno do prerazvrstitve izpostavljenosti v kategorijo donosnih izpostavljenosti, razen če posojilojemalec 12 mesecev redno odplačuje posojilo.

5.3.4 Prepoznanje izpostavljenosti kot donosne restrukturirane

Ko so restrukturirane izpostavljenosti razvrščene kot donosne, bodisi ker izpolnjujejo pogoje za prerazvrstitev iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti bodisi ker odobritev ukrepov restrukturiranja ni privedla do razvrstitve izpostavljenosti kot nedonosne, bodo še naprej prepoznane kot restrukturirane, dokler ne bodo izpolnjeni naslednji pogoji v skladu z odstavkom 176 izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju:

1. »analiza finančnega položaja dolžnika je pokazala, da ne izpolnjuje več pogojev za obravnavo kot nedonosna izpostavljenost;
2. od datuma, ko se je restrukturirana izpostavljenost začela šteti za donosno, je pretekla vsaj dveletna poskusna doba;«
3. posojilojemalec je »vsaj v polovici poskusne dobe izvajal redna odplačila, večja od nepomembnega skupnega zneska glavnice ali obresti;«

4. posojilojemalec »na koncu poskusne dobe nima drugih transakcij z zapadlimi zneski z zamudo pri odplačilu za več kot 30 dni.«

Ko so izpolnjene vse zgornje zahteve, pretek dveletnega obdobja ne sme samodejno povzročiti, da izpostavljenost ni več prepoznana kot »restrukturirana«.

V praksi zahteva 3, ki je navedena zgoraj in se nanaša na redna odplačila, večja od nepomembnega skupnega zneska, ne sme biti izpolnjena le s plačilom obresti. Politike kreditne institucije za določitev restrukturiranih izpostavljenosti morajo zahtevati plačilo tako glavnice kot obresti.

V politikah kreditne institucije za določitev restrukturiranih izpostavljenosti morajo biti opredeljene tudi prakse za odpravo pomislekov o dolžnikovih finančnih težavah, sicer bo izpostavljenost ostala razvrščena kot restrukturirana. V ta namen morajo subjekti v svojih politikah zahtevati, da posojilojemalec z rednimi plačili poravnava znesek, enak vsem zneskom (glavnica in obresti), ki so bili pred restrukturiranjem v zamudi ali z odpravo pripoznanja v času koncesije, ali pa kako drugače dokaže sposobnost izpolnjevanja pogojev za obdobje po restrukturiranju v skladu z alternativnimi objektivnimi kriteriji, ki kažejo na odplačilo glavnice.

Med poskusno dobo bodo novi ukrepi restrukturiranja, odobreni za donosne restrukturirane izpostavljenosti, ki so bile prerazvrščene iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti, pomenili, da se te transakcije prerazvrstijo v kategorijo nedonosnih izpostavljenosti. Enako velja, kadar pri teh izpostavljenostih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 30 dni.

5.4 Dodatni vidiki opredelitve nedonosne izpostavljenosti

5.4.1 Dosledna uporaba opredelitve na ravni bančne skupine

Banke morajo s poenoteno uporabo opredelitve v vseh hčerinskih družbah in podružnicah zagotoviti, da je prepoznavanje nedonosnih izpostavljenosti dosledno tako na ravni subjekta kot na ravni bančne skupine.

Poenotena opredelitev nedonosne izpostavljenosti na ravni bančne skupine se lahko razlikuje od lokalnih standardov v različnih jurisdikcijah zunaj EU.

- Prvič, banke morajo zato razjasniti, ali so lokalni standardi pripoznanja nedonosnih izpostavljenosti bolj ali manj strogi v primerjavi s skupnimi standardi skupine.
- Drugič, banke morajo ovrednotiti, v kolikšni meri bolj ali manj strogi lokalni standardi povzročajo umetno povečanje obsega nedonosnih izpostavljenosti.
- Tretjič, obseg nedonosnih izpostavljenosti, umetno povečan ali zmanjšan glede na lokalne standarde, mora biti z ustreznim vzporejanjem med razvrstitvami usklajen na ravni skupine.

- Četrtrič, če se lokalni standardi za zahteve pripoznanja nedonosnih izpostavljenosti močno razlikujejo od standardov iz Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014, bankam priporočamo, da naj za namene notranjega obvladovanja tveganj zagotovijo poročanje v skladu z obojimi standardi.

Dosledna uporaba opredelitve nedonosne izpostavljenosti je potrebna na posamični in na konsolidirani ravni.

Zato je posamezni dolжник lahko komitent več institucij v skupini. Če je posamezen komitent iz segmenta gospodarskih družb razvrščen kot nedonosen v eni od institucij skupine, morajo banke zagotoviti, da ta dogodek neplačila hitro sporočijo (»razširijo«) in je zabeležen v vseh drugih članicah skupine.

V ta namen mora skupina kreditnih institucij na ravni skupine vzpostaviti IT-sistem, ki omogoča identifikacijo vsakega dolžnika z enoličnim identifikatorjem v kateri koli kreditni instituciji skupine in pravočasno poročanje o vsakem nastopu statusa nedonosnosti za vsakega dolžnika.

V nekaterih primerih dosledno prepoznavanje statusa nedonosnosti morda ni v celoti mogoče, če varstvo potrošnikov, bančna tajnost ali zakonodaja prepovedujejo izmenjavo podatkov o komitentih znotraj skupine. Poleg tega utegne biti dosledno prepoznavanje v nekaterih primerih omejeno, če je za banke preveč obremenjujoče, da preverijo komitentov status pri vseh pravnih osebah in na vseh geografskih lokacijah znotraj bančne skupine. V tem primeru in v skladu s pristopom, določenim v odstavku 82 smernic EBA o opredelitvi neplačila, se banke preverjanja doslednosti lahko vzdržijo pod pogojem, da lahko dokažejo, da je učinek neskladnosti nepomemben in zadevni subjekti znotraj skupine nimajo skupnih strank ali imajo le zelo omejeno število skupnih strank.

5.4.2 Skupine povezanih komitentov

Politike bank morajo zagotavljati dosledno obravnavo posameznih komitentov in skupin povezanih komitentov, kot je opredeljeno v uredbi o kapitalskih zahtevah in relevantnih smernicah Odbora evropskih bančnih nadzornikov (CEBS),³⁶ in dosledno ocenjevanje osnovnih pravnih razmerij med pravnimi osebami v skupini povezanih komitentov. Zaradi možne okužbe morajo banke, kadar je to mogoče, pri ocenjevanju statusa dolžnikove izpostavljenosti kot nedonosnega uporabiti skupinski vidik, razen če nanj vplivajo individualni spori, ki niso povezani s kapitalsko ustreznostjo nasprotne stranke.

Pri uporabi skupinskega vidika v zvezi s komitenti mora bankam opredelitev iz člena 4(1)(39) uredbe o kapitalskih zahtevah služiti vsaj kot izhodišče. Glavna kriterija sta obvladovanje in ekonomska povezanost.

³⁶ Odbor evropskih bančnih nadzornikov (CEBS), Guidelines on the implementation of the revised large exposure regime.

Če banka lahko predloži utemeljene dokaze za razlikovanje med donosnim članom skupine in nedonosno povezavo z uporabo kriterijev obvladovanja in ekonomske povezanosti, lahko v skladu z uredbo o kapitalskih zahtevah in veljavnimi računovodskimi standardi naredi to razliko.

Skladno z odstavkoma 109(c) in 113 smernic EBA o neplačilu morajo kreditne institucije voditi ažurno evidenco vseh kriterijev za razvrstitev.

5.4.3 »Vlečenje« dolžnika

Če je več kot 20% izpostavljenosti enega dolžnika z zamudo več kot 90 dni, se vse druge izpostavljenosti do tega dolžnika (bilančne in zunajbilančne) štejejo za nedonosne, v skladu z odstavkom 155 Priloge V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014.

5.4.4 Razvrščanje celotne izpostavljenosti

V skladu z odstavkom 148 Priloge V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014, se morajo izpostavljenosti razvrstiti kot nedonosne v celotnem znesku. Določena izpostavljenost torej ne more biti deloma razvrščena kot donosna in deloma kot nedonosna.

5.5 Povezave med regulativnimi in računovodskimi opredelitvami

5.5.1 Bonitetna opredelitev »neplačila« (uredba o kapitalskih zahtevah)

V členih 127 in 178 uredbe o kapitalskih zahtevah je neplačilo opredeljeno za namene standardiziranega pristopa in pristopa na osnovi notranjih bonitetnih ocen (IRB).

V spodnji tabeli so prikazane pomembne vrzeli med opredelitvijo neplačila v uredbi o kapitalskih zahtevah in opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti (za namene nadzorniškega poročanja v skladu z izvedbenimi tehničnimi standardi EBA). Praksa kaže, da so nekatere institucije skušale uskladiti uporabo opredelitve neplačila z opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti, da bi racionalizirale poslovanje in pospešile zблиževanje teh dveh opredelitev tudi v luči nedavnih zakonodajnih dogajanj v zvezi z opredelitvijo neplačila.

Tabela 3

Pomembne vrzeli med opredelitvijo neplačila v uredbi o kapitalskih zahtevah in opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti

Vrzeli med opredelitvijo neplačila v uredbi o kapitalskih zahtevah in opredelitvijo nedonosne izpostavljenosti	Opis
Vlečenje dolžnika	Če ima 20% izpostavljenosti do enega dolžnika zamudo pri odplačevanju več kot 90 dni, se vse izpostavljenosti do tega dolžnika štejejo za nedonosne, v skladu z odstavkom 155 Priloge V dela 2 izvedbenih tehničnih standardov EBA o nadzorniškem poročanju.
Skupine povezanih komitentov	V primeru skupine dolžnikov kot različnih subjektov, ki sodijo v isto skupino, so člani skupine brez neplačanih izpostavljenosti (odstavek 155 Priloge V dela 2 izvedbenih tehničnih standardov EBA) lahko ocenjeni kot nedonosne izpostavljenosti, razen kadar je dolžnikova izpostavljenost pripoznana kot nedonosna zaradi sporov, ki niso povezani z njegovo kapitalsko ustreznostjo.
Ponovno restrukturiranje	V primeru donosnih restrukturiranih izpostavljenosti med dveletno poskusno dobo, ki so bile prerazvrščene iz nedonosnih izpostavljenosti v donosne izpostavljenosti (odstavek 176(b) Priloge V dela 2 izvedbenih tehničnih standardov EBA), so te spet prepoznane kot nedonosne izpostavljenosti, če imajo zamudo pri odplačilu več kot 30 dni ali če je odobren še en ukrep restrukturiranja (»ponovno restrukturiranje«).
Izstop iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti in zlasti obdobje ozdravitve za primere restrukturiranih nedonosnih izpostavljenosti	Poleg obstoječih kriterijev za prenehanje statusa oslabilve oziroma neplačila veljajo za nedonosne izpostavljenosti tudi posebni kriteriji prerazvrstitve – za nedonosne restrukturirane izpostavljenosti na primer obstaja enoletno obdobje opazovanja, v katerem mora izpostavljenost ostati nedonosna (odstavek 157 Priloge V dela 2 izvedbenih tehničnih standardov EBA).

V skladu s členom 178(1)(b) uredbe o kapitalskih zahtevah lahko pristojni organi za nekatere segmente obdobje zamude podaljšajo z 90 na 180 dni. Vendar se za nekatere portfelje možnosti pripoznanja neplačil še, ko imajo zamudo pri odplačevanju več kot 180 dni, ne upošteva v Uredbi (EU) 2016/445 Evropske centralne banke,³⁷ ki je začela veljati oktobra 2016. Člen 4 uredbe zahteva poenoteno uporabo 90-dnevnega obdobja.

5.5.2 Računovodska opredelitev oslabljenih izpostavljenosti

Izpostavljenosti, za katere se je v skladu z veljavnim računovodskim okvirom ugotovilo, da so oslABLJENE, se vedno štejejo za nedonosne izpostavljenosti. Izpostavljenosti s skupinskimi popravki vrednosti za nastale izgube, ki pa niso bile evidentirane, kjer ni bil ugotovljen noben dogodek kreditne izgube pri posameznih terjatvah, se ne smejo šteti za nedonosne izpostavljenosti.

Oslabljene in neplačane izpostavljenosti se morajo obvezno šteti za nedonosne izpostavljenosti. Tako uredba o kapitalskih zahtevah kot MSRP razlikujejo med kršitvijo dogovorjenih plačilnih obveznosti (plačila v zamudi) in ekonomskimi sprožilci, povezanimi z majhno verjetnostjo plačila.

³⁷ Uredba Evropske centralne banke (EU) 2016/445 z dne 14. marca 2016 o izvajanju opcij in diskrecijskih pravic, ki so na voljo v pravu Unije (ECB/2016/4).

Tabela 4

Opredelitve neplačanih oziroma oslabljenih izpostavljenosti

Neplačilo dolžnika (člen 178 uredbe o kapitalskih zahtevah)	Finančna sredstva s poslabšano kreditno kakovostjo (Priloga 10 MSRP 9, ki se sklicuje na MRS 39)
1(b) »Dolžnik več kot 90 dni zamuja s plačilom katere koli pomembne kreditne obveznosti do institucije, njene nadrejene osebe ali katere koli njej podrejene družbe.«	(b) »kršitev pogodbe, kot je neplačilo ali zaostanek s plačilom.« [»Finančno sredstvo je v zaostanku s plačili, kadar nasprotna stranka ne izvede plačila na pogodbeno določen datum.«]
2(a) »Pri odobrenih okvirnih kreditih začnejo dnevi zamude teči, ko dolžnik preseže odobreni znesek razpolaganja, ko je njegov dovoljeni znesek razpolaganja nižji od trenutnih neporavnanih zneskov, ali ko črpa kredit brez dovoljenja, pri čemer je prekoračeni znesek pomemben.«	[Opomba: Prekoračitve stanja na računu v MSRP 9 niso izrecno omenjene, vendar so zajete v splošnejšem sprožilcu »kršitev pogodbe«.]

V tabeli 2 v poglavju 5.2.2 je prikazana primerjava opredelitev v uredbi o kapitalskih zahtevah in MSRP, kjer so dogodki kreditne izgube iz MRS 39 razporejeni tako, da se ujemajo z dogodki neplačila, navedenimi v uredbi o kapitalskih zahtevah. Vsi dogodki neplačila iz uredbe o kapitalskih zahtevah sami po sebi še ne predstavljajo dogodkov kreditne izgube v skladu z računovodskim standardom.

Obeti: MSRP 9

V MSRP 9 so finančna sredstva s poslabšano kreditno kakovostjo opredeljena v Prilogi A, opredelitev pa ni relevantna samo za finančna sredstva, temveč tudi za finančna poroštva in obveze iz posojil. Opredelitev v MSRP 9 se ne razlikuje znatno od opredelitve v MRS 39.

Na podlagi MSRP 9 se načeloma pričakuje, da se prenos na drugo stopnjo in tako tudi kreditna izguba v celotnem obdobju trajanja pripoznata, preden je finančni instrument v zamudi s plačili ali se zaznajo drugi dogodki neplačila pri posameznem posojilojemalcu. Banke morajo v analizi kreditnega tveganja upoštevati, da se dejavniki kreditnih izgub zelo pogosto začnejo poslabševati precej prej (več mesecev in v nekaterih primerih let), preden se pojavi objektivni dokaz o kršitvi (odstavek A19 napotkov Baselskega odbora o CRAECL (2015) in odstavek 102 osnutka smernic EBA o pričakovanih kreditnih izgubah).

Zato morajo imeti banke za namene ocenjevanja pomembnosti povečanja kreditnega tveganja izdelano jasno politiko, vključno z dobro razvitimi kriteriji za razlikovanje med povečanjem kreditnega tveganja za različne vrste izpostavljenosti iz naslova posojil (takšne kriterije morajo razkriti). Ocenjevanje kreditnega tveganja mora biti osredotočeno izključno na tveganje neplačila brez upoštevanja učinkov zmanjšanja kreditnega tveganja, kakršna so na primer zavarovanje s premoženjem ali jamstva (odstavek A22 napotkov Baselskega odbora o CRAECL (2015) in odstavek 105 osnutka smernic EBA o pričakovanih kreditnih izgubah).

Na podlagi MSRP 9 poslabšana kreditna kakovost povzroči prenos z druge na tretjo stopnjo. Vendar so tako za drugo kot za tretjo stopnjo potrebne rezervacije za izgube v celotnem obdobju trajanja, te izgube pa se stalno povečujejo, medtem ko se kreditna sposobnost zmanjšuje, odvisno od ravni zavarovanja. Od datuma, ko bodo začeli veljati MSRP 9, bo predvidoma vsaj za vse izpostavljenosti tretje stopnje treba upoštevati te napotke o slabih posojilih.

5.6 Nadzorniško poročanje in javna razkritja

V zvezi z razkritji morajo banke kot merilo upoštevati zahteve glede nadzorniškega poročanja iz izvedbenih tehničnih standardov EBA, kot so določene v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 680/2014. Te zahteve je podprl Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA), ki je spodbudil finančne institucije, da naj opredelitev nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranja iz Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 uporabijo za razkritja računovodskih izkazov in pojasnijo razmerje med slabimi, oslabljenimi in neplačanimi posojili, ki jih institucija uporablja.³⁸

Zato naj banke za svoje javne računovodske izkaze uporabijo opredelitev nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranja (Priloga V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014) ali naj v nasprotnem primeru objavijo uskladitev med svojo opredelitvijo oslabljenih in spremenjenih finančnih sredstev in opredelitvijo v Prilogi V Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014. Ta uskladitev mora obsegati konceptualno razlago razlik in kvantitativne podatke o učinkih teh konceptualnih razlik.

Zaradi primerljivosti in transparentnosti mora zato razkritje poleg zahtev iz računovodskih standardov (npr. MSRP 7, ki že zajemajo podatke o kakovosti portfelja in sprožilnih dogodkih) vključevati pričakovanja, določena v Prilogi 7 teh napotkov.

³⁸ Glej ESMA PS in ESMA, Review of Accounting practices, Comparability of IFRS Financial Statements of Financial Institutions in Europe (2013).

6 Oslabitev in odpis slabih posojil

6.1 Namen in kratek pregled

Oblikovanje rezervacij igra ključno vlogo pri zagotavljanju varnosti in odpornosti bančnih sistemov, zato mu bančni nadzorniki namenjajo osrednjo pozornost. Nadzorniške pobude, kakršne so na primer pregledi kakovosti sredstev in stresni testi, so še dodatno izpostavile potrebo po dosledni metodologiji oblikovanja rezervacij in potrebo po ustreznih ravneh rezervacij v bankah.

Glavni trije cilji tega poglavja so spodbujati (v okviru relevantnih in veljavnih računovodskih standardov):

1. ustrezno merjenje rezervacij za oslabitve v vseh posojilnih portfeljih z zanesljivimi in obsežnimi metodologijami oblikovanja rezervacij (razdelki 6.2, 6.3 in 6.4);
2. pravočasno pripoznanje izgub iz naslova posojil v okviru relevantnih in veljavnih računovodskih standardov (pri čemer je posebna pozornost namenjena računovodskemu standardom MRS/MSRP) in pravočasne odpise (razdelka 6.5 in 6.6);
3. izboljšanje postopkov, kar vključuje precejšen napredek v zvezi s številom in ravnijo podrobnosti razkritij o kakovosti sredstev in obvladovanju kreditnega tveganja (razdelka 6.7 in 6.8).

Napotki v tem poglavju so skladni z mednarodnimi priporočili in načeli o učinkovitem ocenjevanju kreditnega tveganja, ki jih je objavil Baselski odbor (BCBS 2006, dodatno spremenjeni leta 2015, da bi upoštevali ugotovitve o modelu pričakovanih kreditnih izgub, ki bo uveden z MSRP 9). Napotki povzemajo primere, ki veljajo za najboljše prakse, in upoštevajo pretekle izkušnje v različnih jurisdikcijah oziroma prakse, ki jih nadzorniki že uporabljajo za ocenjevanje kreditne tveganosti (denimo metodologija EMN v zvezi s pregledom kakovosti sredstev).

Vloga ustreznega oblikovanja rezervacij

Zaradi vloge EMN pri ocenjevanju kreditnega tveganja in kapitalске ustreznosti morajo nadzorniki sprejemati odločitve o ustreznosti in pravočasnosti rezervacij bank.

Mednarodni strokovnjaki (iz Mednarodnega denarnega sklada (MDS)³⁹) podpirajo učinkovito vlogo nadzornikov pri oblikovanju rezervacij za izgube iz posojil, prav tako pa je aktivno vlogo nadzornikov priporočil Baselski odbor za bančni nadzor.

Baselski odbor izpostavlja nadzorne pristojnosti pri ocenjevanju procesov bank za vrednotenje kreditnega tveganja in sredstev ter pri zagotavljanju zadostnih rezervacij za slaba posojila, zlasti s stališča ocenjevanja izpostavljenosti kreditnemu tveganju in kapitalske ustreznosti. To se odraža v smernicah Baselskega odbora, med katerimi so:

- »Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses« (2015);
- »Core Principles for Effective Banking Supervision« (2012) in drugi stebe po Baslu II (2006).

Če nadzorniki ugotovijo, da so rezervacije za bonitetne namene neustrezne, je njihova odgovornost, da od bank zahtevajo ponovno ocenjevanje in zvišanje ravni rezervacij za bonitetne namene.

Kot del tega procesa morajo nadzorniki posredovati napotke in informacije o svojih pričakovanih glede obračunavanja kreditnih izgub, da bi zagotovili ustrezno raven skladnosti med nadzorovanimi subjekti, zlasti kadar veljavni računovodski standardi temeljijo na načelih.

Ti napotki ne navajajo posebnih računovodskih zahtev, vendar pa opisujejo najboljše prakse v zvezi z načeli oblikovanja rezervacij in metodologijo za slaba posojila, ki jih je mogoče uporabljati v obstoječih računovodskih okvirih za izpolnitev nadzorniških pričakovanj.⁴⁰

³⁹ Publikacija MDS z naslovom: Supervisory Roles in Loan Loss Provisioning in Countries Implementing IFRS, September 2014.

⁴⁰ V členu 74 Direktive 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij se od bank zahteva, da imajo »primerne mehanizme notranjih kontrol, vključno z zanesljivimi administrativnimi in računovodskimi postopki,... ki so skladni s preudarnim in učinkovitim upravljanjem tveganja in ga tudi spodbujajo.«

Člen 79 Direktive 2013/36/EU od pristojnih organov zahteva, da zagotovijo, da »(b) institucije razpolagajo z notranjimi metodologijami, na podlagi katerih lahko ocenijo kreditno tveganje zaradi izpostavljenosti posameznim dolžnikom in kreditno tveganje na ravni portfelja« in »(c) se stalno upravljanje in spremljanje različnih portfeljev, občutljivih na kreditno tveganje, in izpostavljenosti institucij, vključno z ugotavljanjem in upravljanjem problematičnih kreditov ter ustreznim oblikovanjem popravkov vrednosti in rezervacij, izvaja z učinkovitimi sistemi.« Člen 88(1)(b) Direktive 2013/36/EU vključuje tudi načelo, da »mora upravljalni organ zagotavljati celovitost sistemov računovodskega in finančnega poročanja, vključno s finančnim in operativnim nadzorom ter skladnostjo z zakonodajo in relevantnimi standardi.« V skladu s členom 97(1) Direktive 2013/36/EU morajo pristojni organi pregledati »ureditve, strategije, procese in mehanizme, ki jih izvajajo institucije za uskladitev s tisto direktivo in Uredbo (EU) št. 575/2013.« S tem v zvezi so v členu 104(1) Direktive 2013/36/EU naštet minimalna pooblastila, ki jih morajo imeti pristojni organi, vključno s pooblastilom, »da zahtevajo okrepitev ureditev, procesov, mehanizmov in strategij, ki se izvajajo v skladu s členoma 73 in 74« (člen 104(1)(b)), »da od institucij zahtevajo uporabo posebne politike oblikovanja oslabitev in rezervacij ali obravnave sredstev z vidika kapitalskih zahtev (člen 104(1)(d)).«

Področje uporabe poglavja

MRS 39, v prihodnje pa MSRP 9, določa načela za pripoznanje oslabitve. To je standard, uporabljen v bankah v EMN, ki svoje konsolidirane oziroma posamezne računovodske izkaze pripravljajo v skladu z MSRP, kot jih je odobrila EU.

MSRP 9 Finančni instrumenti, ki bodo nadomestili MRS 39 za obračunska obdobja z začetkom na dan 1. januarja 2018 ali pozneje, med drugim zahtevajo merjenje rezervacij za izgube zaradi oslabitve, ki temelji na modelu obračunavanja pričakovanih kreditnih izgub in ne na modelu obračunavanja nastalih izgub iz MRS 39.

Čeprav MSRP 9 v času objave uradno še ne veljajo, so zaradi svoje pomembnosti za tematiko, opisano v tem poglavju, v nadaljevanju navedeni tako MRS 39 kot MSRP 9. V izogib dvomu so vse navedbe MSRP 9 predlagane samo v kontekstu tretje stopnje. Ti napotki se sklicujejo na MSRP 9 (v ločenih okvirjih), da bi bralca opozorili na spremembe, do katerih bi lahko prišlo v skladu s tem novim standardom.

Načela, določena v teh napotkih, morajo prilagoditi in upoštevati tudi banke, ki uporabljajo nacionalna splošno sprejeta računovodska načela.

6.2 Posamično ocenjevanje rezervacij

6.2.1 Posamično pomembne in nepomembne izpostavljenosti

V MRS 39 je znesek popravka vrednosti za izgube izmerjen kot razlika med knjigovodsko vrednostjo sredstva in ocenjenimi prihodnjimi denarnimi tokovi, ki so diskontirani po izvorni efektivni obrestni meri finančnega sredstva. V zvezi s tem procesom se je treba odločiti vsaj naslednje:

1. določiti, kdaj bi moral biti narejen posamičen popravek vrednosti (za posamezno finančno sredstvo/dolžnika) ali popravek vrednosti, določen skupinsko (za skupino finančnih sredstev s podobnimi značilnostmi kreditnega tveganja);
2. določiti metode in parametre za ocenjevanje popravka vrednosti za izgube (posamično in skupinsko ocenjevanje).

K točki 1: MRS 39 navajajo številne kriterije, ki temeljijo na konceptu bistvenosti in uporabi strokovne presoje. Uporabo posebnih kvantitativnih pragov morajo banke določiti in jo ustrezno razkriti.

V skladu s tem računovodskim standardom je treba za izpostavljenosti, ki so posamično pomembne, izvesti posamično ocenjevanje oslabitve, za izpostavljenosti, ki niso posamično pomembne, pa se ocenjevanje oslabitve in ocena popravka vrednosti za izgube lahko izvede na posamični ali skupinski podlagi. Za posojila, ki

so posamično pomembna, vendar niso posamično oslabiljena, je treba izvesti skupinsko ocenjevanje.

Možnost strokovne presoje, ki jo navajajo MRS 39, ne sme povzročiti nikakršne arbitrarnosti v zvezi s procesom ocenjevanja oslabitve. Pričakuje se, da bodo banke v svoji notranji politiki jasno opredelile kriterije za sprejemanje teh odločitev v skladu z načeli, predstavljenimi v teh napotkih.

K točki 2: Banke morajo opredeliti interne kriterije, ki jih morajo upoštevati pri določanju metodologije za ocenjevanje oslabitve in vhodnih podatkov za izračun popravka vrednosti za izgube, v skladu z načeli, uveljavljenimi v teh napotkih.

Pri posamičnih ocenah bodo pričakovani prihodnji denarni tokovi odvisni od vrste scenarija, ki ga banke uporabljajo, in sicer pristop delujočega podjetja ali pristop nedelujočega podjetja (za več podrobnosti glej razdelek 6.2.4).

Ključni vidiki v zvezi s skupinskimi ocenami oslabitve, ki jih morajo banke upoštevati, so povezani z i) razporejanjem slabih posojil v enotne skupine (na podlagi podobnih značilnosti kreditnega tveganja), ii) izračunom preteklih podatkov o izgubah za določeno skupino, tj. kako zanesljivo določiti parametre tveganja (npr. izguba ob neplačilu, stopnja ozdravite itd.) in iii) s tem, kako umeriti oceno oslabitve v skladu z načeli, uveljavljenimi v MRS 39. Razvrstitev posojila kot slabega je objektivni dokaz, da je treba posojilo oceniti za oslabitvev. Znesek oslabitve za priznanje je treba oceniti posamično ali skupinsko.

6.2.2 Kriteriji za posamično ocenjevanje rezervacij

Politike bank morajo vključevati kriterije za prepoznanje izpostavljenosti, za katere je treba posamično oceniti popravke vrednosti za izgube. Takšni kriteriji morajo upoštevati spodnje dejavnike.

- Posamična pomembnost izpostavljenosti. Kot je navedeno v MRS 39, je treba rezervacije za posamično pomembne izpostavljenosti oceniti na posamični podlagi. Institucije so odgovorne za opredelitev relevantnih pragov (absolutnih in relativnih pragov), pri tem pa morajo med drugimi dejavniki upoštevati tudi morebiten vpliv izpostavljenosti na računovodske izkaze in stopnjo koncentracije (posamična in sektorska). Rezervacije za izpostavljenosti, ki niso ocenjene posamično, je treba oceniti skupinsko.
- Ostali primeri, kjer izpostavljenosti nimajo skupnih značilnosti tveganja ali za katere niso na voljo relevantni pretekli podatki, ki omogočajo skupinsko analizo (npr. premajhen obseg izpostavljenosti za povezovanje v skupino, portfelji niso bistveni, portfelji z nizko stopnjo neplačila).

Kriteriji, uporabljeni za prepoznavanje izpostavljenosti, ki se ocenjujejo posamično, morajo biti dokumentirani v notranji politiki subjekta in jih je treba dosledno uporabljati. Na zahtevo mora biti ta dokumentacija nadzornikom na voljo.

MSRP 9

Kriteriji za razvrstitev na »tretjo stopnjo« MSRP 9 so podobni kriterijem za razvrstitev izpostavljenosti kot »oslabljene« v MRS 39. Za finančna sredstva, za katera velja, da imajo poslabšano kreditno kakovost (»tretja stopnja«), je popravek vrednosti zaradi oslabitve narejen za prav tisto posojilo, oceni pa se lahko na posamični ali skupinski podlagi.

6.2.3 Splošna metodologija za posamično ocenjevanje popravkov vrednosti

Banke morajo pri ocenjevanju določene oslabitve uporabljati resničen in pošten prikaz ocene prihodnjih denarnih tokov in vrednotenja zavarovanja, ki temelji na najboljši praksi iz teh napotkov.

Ocenjen poplačljiv znesek mora ustrezati znesku, izračunanem po spodnji metodi:⁴¹

- sedanja vrednost ocenjenih prihodnjih denarnih tokov (razen prihodnjih kreditnih izgub, ki še niso nastale), diskontirana po izvorni efektivni obrestni meri finančnega sredstva;
- ocena poplačljivega zneska zavarovane izpostavljenosti odraža denarne tokove, ki lahko izhajajo iz likvidacije zavarovanja s premoženjem.

Zaradi pomembnosti vrednotenja zavarovanja s premoženjem v procesu izračunavanja rezervacije za oslabitev morajo banke upoštevati splošna načela iz poglavja 7 teh napotkov.

Banke morajo v kreditni mapi transakcij hraniti dokumentacijo, ki je potrebna, da lahko tretja oseba ponovno izvede pretekle posamične ocene akumuliranih kreditnih izgub. Ta dokumentacija mora med drugim vključevati informacije o scenariju, uporabljenem za oceno denarnih tokov, ki bodo predvidoma izterjani (scenarij delujočega podjetja v primerjavi s scenarijem nedelujočega podjetja), metodo, uporabljeno za določanje denarnih tokov (bodisi podrobna analiza denarnih tokov bodisi druge bolj poenostavljene metode, kakršna sta na primer »izračun diskontirane vrednosti na podlagi konstantnega denarnega toka« ali »izračun diskontirane vrednosti na podlagi dvostopenjskega denarnega toka«), njihovega zneska in časovnice, ter efektivni obrestni meri, uporabljeni za diskontiranje denarnih tokov (za več podrobnosti glej razdelek 6.2.4).

⁴¹ Odstavka 63 in AG84 MRS 39 kot praktičen zgled dopuščata merjenje z uporabo cene po poštenu vrednosti.

Subjekt mora vzpostaviti in dokumentirati periodične postopke za preverjanje zanesljivosti in doslednosti posamičnih ocen na različnih stopnjah cikla obvladovanja kreditnega tveganja. Periodično preverjanje posamičnih ocen se mora izvajati predvsem s testiranjem za nazaj, pri katerih subjekt njihovo točnost oceni tako, da jih za nazaj primerja z dejanskimi izgubami, ugotovljenimi pri transakcijah.

Banke morajo svoje metode ocenjevanja spremeniti, kadar periodično testiranje za nazaj večkrat zapored razkrije precejšnje razlike med ocenjenimi izgubami in dejansko nastalimi izgubami. V takšnih primerih morajo kreditne institucije pripraviti načrt, v katerem opredelijo ukrepe, ki jih morajo sprejeti, da bi odpravile razlike ali neskladnosti, in tudi časovni načrt izvajanja. Oddelek notranje revizije subjekta mora spremljati izvajanje tega načrta in preverjati, ali je subjekt sprejel korektivne ukrepe in se natančno drži časovnega načrta.

MSRP 9

Pri izračunu pričakovanih kreditnih izgub je treba upoštevati napovedi prihodnjih gospodarskih razmer.

Doživljenjske pričakovane izgube je treba oceniti na podlagi z verjetnostjo tehtane sedanje vrednosti razlike med:

1. pogodbenimi denarnimi tokovi, ki pripadajo podjetju v skladu s pogodbo, in
2. denarnimi tokovi, za katere podjetje pričakuje, da jih bo prejelo.

6.2.4 Ocenjevanje prihodnjih denarnih tokov

Banka mora oceniti prihodnje denarne tokove, ki so običajno rezultat aktivne izterjave posojila oziroma prodaje zavarovanja s premoženjem. Nastanejo lahko tudi zaradi prodaje zavarovanega ali nezavarovanega posojila, če banka s tem sledi strategiji slabih posojil, npr. prodaja specializirani agenciji za izterjavo ali skladu. V tem primeru mora pričakovani denarni tok odražati unovčljivo tržno ceno.

Popravke vrednosti za prihodnje denarne tokove je treba oceniti v skladu z naslednjima dvema širšima pristopoma.⁴²

- Po scenariju »delujočega podjetja« se z denarnimi tokovi iz poslovanja dolžnika, ali »veljavnega« dajalca jamstva v skladu z načeli uredbe o kapitalskih zahtevah, še naprej odplačuje ali se jih lahko uporabi za odplačevanje finančnega dolga do vseh upnikov. Poleg tega se zavarovanje s premoženjem lahko unovči, v kolikor ne vpliva na denarne tokove iz poslovanja (poslovnih

⁴² Priročnik o pregledu kakovosti sredstev (»AQR Manual«), stran 122.

prostorov, zastavljenih kot zavarovanje, na primer ni mogoče prodati, ne da bi to vplivalo na denarne tokove). To lahko velja v primeru, da:

- so prihodnji denarni tokovi iz poslovanja dolžnika pomembni in jih je mogoče zanesljivo oceniti;
- izpostavljenost ni povsem zavarovana.
- Po scenariju »nedelujočega podjetja« se zavarovanje s premoženjem unovči, denarni tokovi iz poslovanja dolžnika pa prenehajo. To lahko velja v primeru:
 - Da je izpostavljenost že dolgo v zamudi. Obstaja ovrgljiva predpostavka, da je treba popravek vrednosti oceniti s kriteriji nedelujočega podjetja, kadar so zamude daljše od 18 mesecev.
 - Da so prihodnji denarni tokovi iz poslovanja dolžnika ocenjeni kot nizki ali negativni.
 - Da je izpostavljenost precej zavarovana, to zavarovanje s premoženjem pa je ključno za ustvarjanje denarnih tokov.
 - Da bi uporaba scenarija delujočega podjetja bistveno in negativno vplivala na znesek, ki ga institucija lahko izterja.
 - Da oceno prihodnjih denarnih tokov spremlja precejšnja negotovost. Če bi bili prihodki prejšnjih dveh let pred obrestmi, obdavčitvijo, depreciacijo in amortizacijo (EBITDA) negativni ali če bi bili poslovni načrti prejšnjih dveh let pomanjkljivi (zaradi pomembnih razhajanj pri testiranju za nazaj).
 - Da za analizo v skladu s pristopom delujočega podjetja ni na voljo dovolj informacij (če pristop nedelujočega podjetja velja za neustreznega, mora banka oceniti, ali bi bilo te izpostavljenosti smiselno vključiti v skupinsko ocenjevanje oslabitve).

Ocenjevanje denarnih tokov iz poslovanja po scenariju delujočega podjetja

Upoštevati je treba naslednje vidike.

- Ker ocena popravka vrednosti temelji na predpostavki denarnih tokov iz poslovanja dolžnika, ali dajalca jamstva, so ažurne in zanesljive informacije o denarnih tokovih in poslovni načrt nujno potrebne za takšno oceno.
- Prihodnji denarni tokovi iz poslovanja morajo temeljiti na dolžnikovih računovodskih izkazih. Kadar je v napovedih predpostavljena rast, je treba v obdobju rasti, ki ni daljše od 3–5 let, uporabiti stabilno stopnjo rasti ali zmanjševanje rasti, zatem pa konstantne denarne tokove. Stopnja rasti mora temeljiti na dolžnikovih računovodskih izkazih ali na zanesljivem in izvedljivem načrtu prestrukturiranja družbe, pri tem pa je treba upoštevati spremembe v

strukturi podjetja, ki izhajajo iz prestrukturiranja (na primer zaradi odprodaje premoženja ali ukinitve nedobičkonosnih poslovnih dejavnosti). Upoštevati je treba (ponovne) investicije, potrebne za ohranjanje denarnih tokov, prav tako pa tudi vse predvidljive spremembe prihodnjih denarnih tokov (če se na primer izteče veljavnost patenta ali dolgoročna pogodba). Banka mora pri načrtovanju prihodnjih denarnih tokov upoštevati tudi prihodnje tveganje neplačila ali ponovnega neplačila na podlagi ustrezne pričakovane bonitete (na primer z uporabo empirično izpeljanih tabel skupnih neplačil). Za odstopanja od tega pristopa je v posameznih primerih potrebna posebna utemeljitev.

- Ocena zneskov, pridobljenih samo z unovčenjem finančnega poročila, je sprejemljiva ob obstoju zanesljivih informacij o kreditni sposobnosti dajalca jamstva in pravni učinkovitosti jamstva.
- Ustrezne in zanesljive prilagoditve se lahko uporabijo, kadar podatki za prejšnje leto še ne privedejo do vzdržne ravni denarnih tokov zaradi odločitev/metodologije v zvezi s finančnim računovodstvom (po svojih najboljših močeh v skladu z razpoložljivimi podatki). To se zgodi denimo takrat, ko odprave rezervacij izboljšajo rezultate (pregled kakovosti sredstev).⁴³
- Kadar se poplačljivost izpostavljenosti opira na dolžnikovo prodajo nekaterih sredstev, se morajo v prodajni ceni odražati ocenjeni prihodnji denarni tokovi, ki lahko izhajajo iz prodaje sredstev, zmanjšani za ocenjene stroške, povezane s prodajo. Denarni tokovi morajo biti dodeljeni terjatvam po njihovi nadrejenosti.
- Dolžina napovedi mora biti omejena na dolžino zanesljive napovedi denarnih tokov (napovedi za petletno obdobje so sprejemljive le v izjemnih okoliščinah).⁴⁴

Za podrobno analizo denarnih tokov morajo subjekti opraviti temeljito analizo finančnega stanja dolžnika, razpoložljivih denarnih tokov, finančnih kazalnikov, poslovnih načrtov, napovedi itd., da bi določili najrealnejše prihodnje denarne tokove, ki ji bodo lahko izterjali. Pri uporabi načela enostavnosti je morda primerno uporabiti bolj poenostavljene metode, kakršna sta na primer »izračun diskontirane vrednosti na podlagi konstantnega denarnega toka« ali »izračun diskontirane vrednosti na podlagi dvostopenjskega denarnega toka«.

Banke morajo poslovne načrte in napovedi denarnih tokov zelo pozorno in temeljito preverjati in pri tem upoštevati hipotezi najslabšega primera in bolj neugodnega scenarija. Na splošno je razpoložljivost finančnih napovedi ključna za ocenjevanje izpostavljenosti. Manj razdelane metode je običajno treba uporabljati in po možnosti kombinirati, kadar v prihodnost usmerjeni izkazi niso razpoložljivi ali zanesljivi.

⁴³ Priročnik o pregledu kakovosti sredstev (»AQR Manual«), stran 133.

⁴⁴ Uporaba tržne cene kot alternative pristopu delujočega podjetja: Institucije sedanjo vrednost lahko izpeljejo iz denarnih tokovih z uporabo tržne cene, pri čemer upoštevajo zapadlost izpostavljenosti, veljavnost tržne cene za izpostavljenost pa zagotovijo z uporabo posebnih kriterijev. Tržne cene so sprejemljiv »praktičen zglede« samo za oceno poplačljivega zneska, kadar jih je mogoče pridobiti na delujočih trgih.

Banke morajo v svojih politikah dokumentirati, kdaj je primerno uporabiti vsako metodo za posamično oceno in kdaj izbrano metodo dosledno uporabljati ves čas.

»Izračun diskontirane vrednosti na podlagi konstantnega denarnega toka« je metoda za približno ocenjevanje prihodnjih ponavljajočih se denarnih tokov, ki jih bo ustvaril dolžnik, in sicer z uporabo večkratnikov za prilagojen kazalnik EBITDA. Pri pregledu kakovosti sredstev leta 2014 je bila na primer določena referenčna vrednost večkratnika 6 (splošno), 10 (javne storitve) oziroma 12 (infrastruktura). Nato je treba denarne tokove dodeliti vsaki izpostavljenosti. Eno odločilnih vprašanj tega pristopa je ocena prilagojenega EBITDA (nevtraliziranje nekaterih izrednih postavk in prilagoditev za kapitalske izdatke in enkratne učinke).

Pri »izračunu diskontirane vrednosti na podlagi dvostopenjskega denarnega toka« je za dodelitev sedanje vrednosti denarnih tokov vsaki izpostavljenosti potrebna analiza po obdobjih, nato pa ocena končne vrednosti, ki jo je treba izračunati:

- bodisi z oceno vzdržnega enega obdobja na koncu napovedi in uporabo večkratnika, kot je navedeno v izračunu diskontirane vrednosti na podlagi konstantnega denarnega toka, bodisi
- z uporabo »pristopa nedelujočega podjetja«.

Podrobna analiza denarnih tokov z napovedmi denarnih tokov za več obdobj se lahko uporablja za najrazličnejše namene, vendar se zdi bolj ustrezna v primeru, kadar je transakcija financiranja usmerjena k poslovni dejavnosti, ki ustvarja prihodke, ali posojilnim transakcijam, zavarovanim s premoženjem. Za pristop na podlagi napovedi denarnih tokov za več obdobj so sprejemljive poslovne dejavnosti na primer:

- ladijski promet z dolgoročnim zakupom (tj. daljšim od časovnega obdobja v napovedi denarnih tokov) oziroma z zavarovanjem s premoženjem, ki bo prodano po koncu obdobja napovedi denarnih tokov;
- poslovne nepremičnine, če bodo nepremičnine po napovedih prodane po koncu obdobja napovedi denarnih tokov;
- projektno financiranje, pri katerem je ustvarjeni prihodek zastavljen oziroma bo zavarovanje s premoženjem po napovedih prodano;
- nepremičnine, če bodo stanovanjske in poslovne nepremičnine po napovedih prodane;
- poslovna dejavnost, ki ustvarja prihodek, pri kateri servisiranje posojil temelji na prodaji ene ali več poslovnih nepremičnin.

Ocenjevanje poplačljivega zneska zavarovanja s premoženjem v skladu s pristopom nedelujočega podjetja

Poplačljiv znesek mora ustrezati sedanji vrednosti ocenjenih prihodnjih denarnih tokov, ki lahko izhajajo iz prodaje zavarovanja s premoženjem, zmanjšanih za stroške pridobivanja in prodaje zavarovanja s premoženjem. Glej poglavje 7 – Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin.

6.3 Skupinsko ocenjevanje rezervacij

6.3.1 Splošna načela, povezana z notranjimi metodologijami

Skupinsko oceno je treba uporabljati za izračun rezervacij za slaba posojila, za katera se ne naredi posamične ocene. Prihodnji denarni tokovi skupine izpostavljenosti, ki so skupinsko ovrednotene za oslabitve, so izračunani na podlagi ocenjenih pogodbenih denarnih tokov, izpostavljenosti v skupini in preteklih podatkov o izgubah za izpostavljenosti, ki imajo podobne značilnosti kreditnega tveganja kot izpostavljenosti v skupini.

Notranje metodologije za oceno skupinskih rezervacij morajo izpolnjevati splošne zahteve, navedene v razdelku 6.2 teh napotkov.

Banke morajo pri skupinskem ocenjevanju oslabitve upoštevati spodnja načela.

Notranje upravljanje

Odgovornost upravljalnega organa banke je zagotoviti, da ima banka ustrezne metode in postopke za ocenjevanje popravkov vrednosti na skupinski podlagi, da tako upošteva notranje prakse obvladovanja tveganj, računovodske standarde in nadzorniške/bonitetne zahteve.

Vključitev v obvladovanje tveganj

Metode in postopki za ocenjevanje popravkov vrednosti morajo biti vključeni v subjektov sistem obvladovanja kreditnega tveganja in tvoriti sestavni del procesov v okviru tega sistema.

Enostavnost in učinkovitost

Metode in procesi za spremljanje in posodabljanje ocen popravkov vrednosti in rezervacij morajo vedno zagotavljati, da dobljeni rezultati temeljijo na zanesljivi metodi za ocenjevanje ravni rezervacij, ki jo je mogoče utemeljiti na podlagi empiričnih podatkov. Če ni na voljo dovolj empiričnih podatkov, morajo zagotavljati,

da so predpostavke reprezentativne za resničen in pošten prikaz na podlagi primernih informacij. To vključuje usklajevanje predpostavljenih ocen z dejanskimi (preteklimi ugotovljenimi) podatki in ocenjevanje ustrezne ravni diskontiranja zavarovanja s premoženjem tako za prisilno kot za prostovoljno likvidacijo.

Vzpostavljene morajo biti zanesljive politike in postopki za tekočo validacijo točnosti in doslednosti skupinskih ocen popravkov vrednosti.

Pričakuje se, da bodo banke vsaj enkrat na leto »za nazaj testirale« ocene popravkov vrednosti za vsak pomemben portfelj. Metode za ocenjevanje popravkov vrednosti in rezervacij morajo biti uporabnikom razumljive in morajo vsekakor zagotavljati, da dobljeni rezultati niso v nasprotju z osnovno ekonomsko in finančno logiko različnih dejavnikov tveganja. Poleg tega morajo banke periodično analizirati občutljivost za spremembe metod, predpostavk, dejavnikov in parametrov, ki se uporabljajo za ocenjevanje popravkov vrednosti in rezervacij.

MSRP 9

Zahteva iz MSRP 9 za vključitev v prihodnost usmerjenih informacij v skupinsko ocenjevanje popravkov vrednosti.

To načelo je zajeto tudi v napotkih Baselskega odbora za bančni nadzor o kreditnem tveganju in obračunavanju pričakovanih kreditnih izgub («Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses») iz leta 2015, in sicer:

Načelo št. 6: Uporaba na podatkih temelječe presoje kreditov s strani banke, še posebej pri zanesljivem obravnavanju primernih in dokazljivih v prihodnost usmerjenih informacij, vključno z makroekonomskimi dejavniki, je bistvena za ocenjevanje in merjenje pričakovanih kreditnih izgub.

To načelo ustreza načelu št. 6 v osnutku napotkov EBA o praksah upravljanja s kreditnim tveganjem in obračunavanju pričakovanih kreditnih izgub kreditnih institucij («Guidelines on credit institutions' credit risk management practices and accounting for expected credit losses«).

6.3.2 Metodologija za skupinsko ocenjevanje popravkov vrednosti

Kriteriji za združevanje izpostavljenosti pri skupinskem ocenjevanju

Skupine posojil, ustvarjene za oceno popravkov vrednosti na skupinski podlagi, morajo biti dovolj podrobne, s čimer je zagotovljeno, da imajo združene izpostavljenosti skupne značilnosti kreditnega tveganja, zato lahko banke primerno ocenijo spremembe kreditnega tveganja in njihov vpliv na oceno popravkov

vrednosti. Kadar se skupinski popravki vrednosti nanašajo na neoslabljene izpostavljenosti, na primer kadar so popravki vrednosti narejeni za pokrivanje nastalih izgub, ki niso bile evidentirane, morajo banke sestaviti ločena portfelja za donosne izpostavljenosti in nedonosne izpostavljenosti.

Subjekt mora v notranji politiki oblikovati metodologijo za združevanje izpostavljenosti v skupine za ocenjevanje kreditnega tveganja. Pri združevanju izpostavljenosti naj se med drugim upoštevajo spodnji kazalniki:

- vrsta instrumenta;
- pogoji v zvezi s produktom;
- segment trga/panoge;
- zavarovanje (z upoštevanjem razmerja med posojilom in vrednostjo zavarovanja ter vrste zavarovanja s premoženjem);
- določitev geografske lokacije;
- status zamude;
- uporabljeni ukrepi restrukturiranja;
- zaposlitveni status posojilojemalca.

Posojila ne smejo biti združena v skupine tako, da uspešnost skupine kot celote prikrije povečanje kreditnega tveganja neke izpostavljenosti. Če ponovna ocena kreditnega tveganja pokaže, da je potrebna stalna prilagoditev, je treba združevanje izpostavljenosti iz naslova posojil ponovno ovrednotiti, izpostavljenosti pa je treba ponovno segmentirati. Če banka ne more pravočasno ponovno segmentirati izpostavljenosti, lahko uporabi začasno prilagoditev.⁴⁵

Zaradi pomembnosti trajanja zamud in števila plačil v zamudi za določanje ravni oslabitve je bistveno zagotoviti IT-sisteme, ki te podatke lahko natančno posredujejo.

Parametri, vključeni v skupinsko ocenjevanje popravkov vrednosti

Popravki vrednosti, ocenjeni na skupinski podlagi, morajo temeljiti na preteklih podatkih o izgubah za terjatve, ki imajo podobne značilnosti kreditnega tveganja kot terjatve v skupini. Prilagoditi jih je treba na podlagi trenutnih podatkov, ki so na voljo, da se upoštevajo učinki trenutnih razmer, ki niso vplivale na obdobje, na katerem temeljijo pretekli podatki o izgubah, in se odstranijo učinki pogojev v preteklem obdobju, ki trenutno ne obstajajo.

Pri izpolnjevanju teh zahtev je treba upoštevati naslednje:

⁴⁵ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses, odstavki 49-51.

- ocenjevanje parametrov za modele skupinskega oblikovanja rezervacij mora čim manj temeljiti na presoji vodstva, parametri ocen za modele oblikovanja rezervacij pa morajo temeljiti na podatkih časovne serije;
- vsi parametri morajo odražati značilnosti kreditnega tveganja vsake ustrezno razslojene skupine posojil (še posebno kadar banke ocenjujejo izgubo ob neplačilu, stopnje ozdravite in stopnje povratnikov med neplačniki);
- pri ocenjevanju finančnih/ekonomskih razmer je treba upoštevati vse relevantne dejavnike, ki imajo vpliv na stopnje izgub, vključno z (med drugim) makroekonomskimi spremenljivkami (npr. BDP, brezposelnost, cene nepremičnin), spremembami relevantnih zakonov (npr. stečajni zakonik), institucionalnimi dejavniki (npr. trajanje sodnih postopkov) in spremembami mednarodnih, nacionalnih in lokalnih ekonomskih in poslovnih razmer;
- skupinska ocenjevanja zavarovanih izpostavljenosti morajo biti skladna s kriteriji, uvedenimi za ocenjevanje poplačljivega zneska zavarovanja s premoženjem, ki so navedeni v poglavju 7 – Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin;
- učinki, ki so nastali zaradi sprememb portfelja tveganja kot celote, vključno s povečanjem obsega oslavljenih izpostavljenosti, z restrukturiranjem in obstojem/zvišanjem ravni koncentracij kreditov;
- morebiten učinek, ki izhaja iz sprememb posojilnih politik in postopkov, podaljšanja ukrepov restrukturiranja, politike odpisa in praks poplačil.

Banke morajo biti na podlagi posebnih dokazov sposobne pokazati, da so parametre modelov za vsako skupino skupinsko ocenjenih sredstev posodobile, tako da odražajo nedavne spremembe finančnih/ekonomskih razmer.

Kjer je to relevantno, je treba poleg tega v zvezi s posebnimi parametri modelov, uporabljenimi za vsak portfelj, upoštevati tudi naslednje:

- pristop k izračunu stopenj ozdravite in ozdravljenih posojil je treba opredeliti v skladu z razdelkom 5.3 teh napotkov;
- parametri izgube ob neplačilu morajo odražati ocenjena poplačila iz naslova zavarovanja s premoženjem, ključni dejavniki teh pa so dokazljivo skladni z empiričnimi podatki, kot je opisano v poglavju 7 teh napotkov;
- banke morajo ustvariti celoten podatkovni niz za izračun ključnih parametrov, ki so predpostavljene v metodologijah skupinskega oblikovanja rezervacij;
- metodologijo in predpostavke, ki se uporabljajo za ocenjevanje oslabitev, je treba preverjati enkrat letno, da bi se zmanjšale razlike med ocenami izgube in dejansko nastalimi izgubami. Poleg tega morajo biti metodologija in predpostavke ustrezno dokumentirane, upravljalni organ pa jih mora odobriti.

MSRP 9

Načela MSRP 9 so bolj usklajena z bonitetnim izračunom pričakovanih izgub v smislu, da MSRP 9 temeljijo na pričakovanih izgubah, in čeprav se metode za računovodsko in bonitetno ocenjevanje v nekaterih elementih nujno razlikujejo, morajo biti določeni ključni elementi sistemov notranjih modelov za oba čim bolj usklajeni:

- po eni strani morata oba sistema temeljiti na ocenjenih prilivih med neplačane transakcije (npr. ocene verjetnosti neplačila), po drugi strani pa na ocenah tokov poplačil v primeru neplačila (z upoštevanjem možnih rezultatov procesov poplačila in ocen izgub, nastalih pri vsakem od njih).
 - vsi ostali ključni elementi sistemov, povezani z njihovo praktično izvedbo, morajo biti usklajeni. Ti elementi med drugim vključujejo opredelitev enotnih skupin tveganj ter uporabljenih baz podatkov in kontrol.
-

6.4 Drugi vidiki, povezani z merjenjem oslabitve slabih posojil

6.4.1 Popravki vrednosti zaradi oslabitve pogodb o finančnem poroštvu in danih obvez iz posojil

Zabilančne postavke, na primer finančna poroštva in obveze iz posojil, predstavljajo morebitne dodatne kreditne izgube. Finančna poroštva in obveze iz posojil se po MRS 39 lahko merijo po pošteni vrednosti, finančna poroštva pa se v skladu z MSRP 9 lahko tudi obračunavajo.

Za merjenje⁴⁶ najverjetnejše črpane izpostavljenosti je treba uporabljati zanesljive napovedi denarnih tokov ali ocenjene kreditne konverzijske faktorje. Zanesljivost je treba potrditi z obstojem natančnih preteklih podatkov in s postopki testiranja za nazaj, ki dokazujejo skladnost preteklih ocen z nastalimi kreditnimi izgubami. Kot alternativo je treba uporabiti kreditne konverzijske faktorje, določene v členu 166(10) uredbe o kapitalskih zahtevah v skladu z razvrstitvijo v Prilogi I uredbe o kapitalskih zahtevah o nominalni vrednosti obveze.

⁴⁶ Priročnik o pregledu kakovosti sredstev (»AQR Manual«), stran 125.

MSRP 9

Pri oceni doživljenjskih pričakovanih kreditnih izgub, natančneje tretje stopnje za nečrpane obveze iz posojil ali dana finančna poroštva, mora banka za finančna poroštva, ki niso obračunana po pošteni vrednosti:

1. oceniti pričakovani del obveze iz posojila, ki se bo črpal;
2. izračunati sedanjo vrednost razlike med pogodbenimi denarnimi tokovi, če se bo to pričakovanje uresničilo, in denarnimi tokovi, za katere subjekt učinkovito pričakuje, da jih bo prejel.

Treba je upoštevati z verjetnostjo tehtane ocene, kot je to zahtevano v MSRP 9. Kar zadeva pogodbe o finančnem poroštvu, bodo pričakovane kreditne izgube ustrezale razliki med z verjetnostjo tehtanimi pričakovanimi plačili, s katerimi se imetniku nadomesti kreditna izguba, ki jo utrpi, zmanjšana za vse zneske, za katere podjetje pričakuje, da jih bo prejelo od imetnika, dolžnika ali katere koli druge osebe.

6.4.2 Pripoznanje in odprava izgub zaradi oslabitve

dodatna oslabitev, ki jo je treba pripoznati, ustreza razliki med knjigovodsko vrednostjo, tj. neto knjigovodsko vrednostjo po pripoznanju oslabitve ali odpisu, in ocenjenim poplačljivim zneskom.

Do razveljavitve oslabitve mora priti, kadar obstajajo objektivni dokazi, da je oslabitev manjša, kot je bilo v preteklosti izračunano s podatki, ki so bili takrat razpoložljivi. To se lahko predpostavlja v naslednjih primerih (seznam ni izčrpen):

- dolжник je odplačal večji del neporavnane dolga, kot je bilo pričakovano v času prejšnje oslabitve;
- dolжник je od prejšnje oslabitve zagotovil dodatno zavarovanje s premoženjem;
- denarni tokovi so se izboljšali;
- vsaj eden od dogodkov kreditne izgube, ki so privedli do preizkusov oslabitve, je bil odpravljen;
- upošteva se vsak drug dogodek, ki je privedel do povečanja poplačljivega zneska od tega dolžnika.

Ko je zaseženo premoženje v skladu z razdelkom 7.5 (»Vrednotenje zaseženega premoženja«) razvrščeno kot premoženje v posesti za prodajo, izguba zaradi oslabitve temelji na razliki med prilagojeno knjigovodsko vrednostjo premoženja in pošteno vrednostjo, zmanjšano za stroške njegove prodaje. Banke morajo izoblikovati notranje politike, v katerih so jasno opredeljene glavne metodologije in

predpostavke za določanje poštene vrednosti zaseženega premoženja kot tudi stroškov njihove prodaje. Te metodologije morajo upoštevati vsaj odbitek od tržne cene v skladu z likvidnostjo vsake vrste premoženja in »stroške prodaje«. Če tržna vrednost na odprtem trgu odraža stanje po prihodnjem dokončanju del, mora odbitek vključevati tudi stroške dokončanja. Pričakuje se, da bodo banke na podlagi zanesljivih empiričnih podatkov razvile svoje predpostavke.

6.5 Odpisi slabih posojil

Mednarodni opazovalci, na primer MDS, so opozorili na to, da morajo bančni nadzorniki uporabljati splošno politiko, v kateri zahtevajo pravočasen odpis neizterljivih posojil, in bankam pomagajo pri oblikovanju učinkovitih kriterijev za odpis.⁴⁷

V tem kontekstu je MDS izpostavil tudi,⁴⁸ da nadzorniki svojo vlogo ocenjevanja kreditnega tveganja in uveljavljanja kapitalske ustreznosti bank deloma opravljajo z zagotavljanjem zadostnega in pravočasnega oblikovanje rezervacij za izgube iz posojil, ter poudaril številne koristi pravočasnega odpisa neizterljivih posojil. Poleg tega Baselski odbor za bančni nadzor v svoji publikaciji iz leta 2015 z naslovom »Sound Credit Risk Assessment and Valuation«, navaja, da se mora neizterljivost v ustreznem obdobju pripoznati s popravki vrednosti in odpisi.⁴⁹

Nadzorniki namenjajo osrednjo pozornost pravočasnemu pripoznanju rezervacij in pravočasnemu odpisu neizterljivih/nepoplačljivih posojil, saj se s tem krepijo bančne bilance in se zato banke lahko (ponovno) osredotočajo na svojo osnovno dejavnost, predvsem na posojanje gospodarstvu. Kadar posojila veljajo za neizterljiva/nepoplačljiva, jih je treba pravočasno odpisati.

Pomembnost odpisov je nakazana v MSRP 7, ki zahtevajo razkritje kriterijev za odpis. MSRP 9 navajajo široko opredelitev odpisa.

Po MSRP 9 je treba »bruto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva zmanjšati, če se upravičeno pričakuje, da finančno sredstvo ne bo povrnjeno.« Odpis predstavlja dogodek odprave pripoznanja in se lahko nanaša na finančno sredstvo v celoti ali na del tega sredstva.

Zato se bruto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva zmanjša za znesek odpisa.

Subjekt mora razkriti pogodbeni znesek odpisanih finančnih sredstev, ki so še vedno v postopku izvršbe.

⁴⁷ Baselski odbor za bančni nadzor, 2006, »Sound Credit Risk Assessment and Valuation for Loans«, stran 13.

⁴⁸ Glej publikacijo MDS z naslovom »Supervisory roles in Loan Loss provisioning in Countries implementing IFRS« (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14170.pdf>).

⁴⁹ Baselski odbora za bančni nadzor, 2015, »Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses«, stran 21.

Subjekt mora odpisati finančno sredstvo ali del finančnega sredstva v obdobju, v katerem se posojilo ali del posojila šteje za nepoplačljivega.

V izogib dvomu se odpis lahko izvede, še preden se povsem zaključi pravni spor proti posojilojemalcu za izterjavo dolga. Banka zaradi odpisa ne izgubi zakonske pravice do izterjave dolga. Odločitev banke, da se odreče pravnemu zahtevku do dolga, se imenuje »odpust obveznosti«.

Ko se znesek odpiše iz bilance stanja, te prilagoditve ni mogoče ponovno vknjižiti/razveljaviti v nasprotju z rezervacijami za oslabitev, ki jih je mogoče ponovno oblikovati v izkazu poslovnega izida, kjer je ocena spremenjena. Odpisi se ne smejo ponovno vknjižiti in če so gotovina ali druga sredstva sčasoma izterjani, se ti izterjani zneski v izkazu poslovnega izida neposredno pripoznajo kot prihodek.

6.6 Pravočasnost oblikovanja rezervacij in odpisov

Nadzorniki namenjajo osrednjo pozornost pravočasnemu pripoznanju rezervacij in pravočasnemu odpisu nepoplačljivih posojil, saj se s tem krepijo bančne bilance in se zato banke lahko (ponovno) osredotočajo na svojo osnovno dejavnost, predvsem na posojanje gospodarstvu.

Vse banke morajo v svoje notranje politike vključiti jasne napotke o pravočasnosti rezervacij in odpisov. Banke morajo zlasti za izpostavljenosti ali dele izpostavljenosti, ki niso krite z zavarovanjem, določiti ustrezna najdaljša obdobja za popolno oblikovanje rezervacij in odpise. Kot najboljša nadzorniška praksa za dele izpostavljenosti, krite z zavarovanjem, velja vzpostavitev minimalne ravni rezervacij glede na vrsto zavarovanja. Pri umerjanju opisanih obdobj oblikovanja rezervacij in odpisov, omenjenih zgoraj, je treba upoštevati empirične podatke in konservativnost. Banke morajo pri ocenjevanju poplačljivosti slabih posojil in določanju internih pristopov k odpisu slabih posojil posebno pozornost namenjati skupinam, prikazanim spodaj, saj lahko predstavljajo višje ravni trajne nepoplačljivosti. To je treba ocenjevati od primera do primera.

- Izpostavljenosti z dolgotrajnimi zamudami: Za različne portfelje so lahko ustrezni različni pragovi. Banke morajo oceniti poplačljivost za izpostavljenosti, ki so zaradi dolgotrajnih zamud razvrščene kot nedonosne. Če se na podlagi ocene izpostavljenost ali del izpostavljenosti šteje za nepoplačljivo, jo je treba pravočasno odpisati.
- Izpostavljenosti v postopku zaradi insolventnosti: Če je raven zavarovanja izpostavljenosti nizka, se za sodne stroške pogosto porabi precejšen del izkupička iz stečajnega postopka, zato je pričakovati, da bodo ocenjena poplačila zelo nizka.
- Delni odpis utegne biti potreben, kadar v kreditni mapi obstajajo utemeljeni finančni dokazi, ki kažejo nesposobnost posojilojemalca, da odplača celoten znesek denarnih sredstev, ki jih dolguje, tj. precejšnjo raven prezadolženosti, za

katero ni mogoče utemeljeno dokazati, da bo izterljiva po uvedbi restrukturiranja oziroma po unovčenju zavarovanja.

6.7 Oblikovanje rezervacij in postopki odpisa

6.7.1 Politike

Oblikovanje rezervacij

V skladu z napotki Baselskega odbora za bančni nadzor o kreditnem tveganju je odgovornost upravljalnega organa banke zagotoviti, da je banka za dosledno določanje ustreznih popravkov vrednosti vzpostavila ustrezne prakse v zvezi s kreditnim tveganjem, vključno z učinkovitim sistemom notranje kontrole.⁵⁰

Poleg tega morajo subjekti sprejeti, dokumentirati in upoštevati zanesljive metodologije, ki se osredotočajo na politike, postopke in kontrole za ocenjevanje in merjenje popravkov vrednosti za slaba posojila.⁵¹

- Te metodologije je treba redno preverjati.
- V metodologijah morajo biti jasno dokumentirani ključni pogoji, presoje, predpostavke in ocene, povezane z ocenjevanjem in merjenjem popravkov vrednosti za slaba posojila (npr. stopnje prehodov, dogodki kreditne izgube, stroški, ki bodo nastali pri unovčenju zavarovanja).⁵² Temeljiti morajo na obsežni analizi, podpirati pa jih morajo objektivni dokazi.
- Jasne napotke glede pravočasnosti rezervacij je treba vzpostaviti po vrstah izpostavljenosti (glej razdelek 6.6).
- Banke morajo sprejeti in upoštevati pisne politike in postopke, v katerih so podrobno opisani sistemi in kontrole v zvezi s kreditnim tveganjem, ki jih uporabljajo v svojih metodologijah za kreditno tveganje.⁵³
- Presojo vodstva, ocene, upoštevane predpostavke in z njimi povezano analizo občutljivosti je treba ustrezno razkriti.

⁵⁰ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses, načelo 1.

⁵¹ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses, načelo 2.

⁵² Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses, odstavek 29.

⁵³ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses, odstavek 31.

Da bi banke delovale v skladu z najboljšo prakso, morajo svoje ocene oslabitev redno za nazaj testirati v primerjavi z dejanskimi izgubami. Pričakovanja nadzornikov so, da se testiranje izvaja vsaj vsakih 6 mesecev.

Poleg tega morajo banke, kadar upoštevajo ponovno vknjižbo/zmanjšanje obstoječih rezervacij, zagotoviti, da popravljene ocene in predpostavke odražajo trenutne gospodarske razmere in trenutni prikaz pričakovanih gospodarskih obetov.

Banke morajo upoštevati tudi pogodbeno obveznost glede pričakovanih denarnih tokov, preden začnejo razmišljati, da bi jih vključile v diskontirane denarne tokove.

MSRP 9

Na znesek popravka vrednosti tako za posamične kot za skupinske ocene vpliva predpostavka, povezana s prihodnjimi dogodki in makroekonomskimi dejavniki, kakršni so ocene BDP, stopnja brezposelnosti in vrednost zavarovanja s premoženjem. Te ocene morajo upoštevati vse relevantne in dokazljive informacije, med katerimi so tudi v prihodnost usmerjenimi informacijami. Subjekti morajo dokumentirati vse ključne predpostavke, vključno s pojasnili o njihovi ustreznosti.

Odpis

Subjekti so odgovorni za opredelitev svoje politike odpisa slabih posojil na podlagi notranjih in zunanjih dejavnikov. Nadzorniki pričakujejo, da bo vsaka banka ob upoštevanju načela sorazmernosti oblikovala jasno opredeljeno politiko odpisa slabih posojil, ki jo bo odobril upravljalni organ. Na zahtevo mora biti ta politika nadzornikom na voljo.

Banke morajo zagotoviti, da interno izvajajo ukrepe za izogibanje vsakršni arbitrarnosti pri izračunu pokritja z rezervacijami zaradi dejavnosti odpisa slabih posojil. Predvsem je odpise treba narediti, kadar jih upravičuje neizterljivost izpostavljenosti v skladu z notranjo politiko odpisa, ne pa da so izpostavljenosti odpisane samo zato, da banke dosežejo predpisano raven bruto slabih posojil ali ohranjajo predpisano raven količnika kritja.

6.7.2 Interna dokumentacija

Oblikovanje rezervacij

Banke morajo hraniti interna dokazila, ki so nadzornemu organu na zahtevo lahko na voljo za pregled. Vključevati morajo:

- kriterije za določanje posojil, ki se ocenjujejo posamično;
- pravila, ki se uporabljajo pri združevanju izpostavljenosti s podobnimi značilnostmi kreditnega tveganja v skupine, ne glede na to, ali so pomembne ali ne, vključno z dokazi v podporo temu, da imajo izpostavljenosti podobne značilnosti;
- podrobne informacije o vhodnih podatkih, izračunih in izhodnih podatkih v podporo vsaki od kategorij predpostavk, ki so oblikovane v povezavi z vsako skupino posojil;
- utemeljitev določanja predpostavk, ki se upoštevajo v izračunu oslabitve;
- rezultate testiranja predpostavk v primerjavi z dejansko nastalimi izgubami;
- politike in postopke, s katerimi je opredeljeno, kako banka oblikuje, spremlja in ocenjuje upoštevane predpostavke;
- ugotovitve in rezultate skupinskih popravkov vrednosti;
- dokazila o upoštevanih dejavnikih, ki vplivajo na pretekle podatke o izgubah;
- podrobne informacije o uporabljeni »presoji in izkušnjah za prilagoditev pomembnih podatkov za skupino finančnih sredstev, da odražajo sedanje okoliščine«.⁵⁴

Odpisi

Banke morajo interno dokumentirati in razkriti upoštevano politiko odpisa, vključno s kazalniki, ki jih uporabljajo za ocenjevanje pričakovanih izgub glede poplačila. Poleg tega morajo posredovati podrobne informacije o tistih finančnih sredstvih, ki so bila odpisana, vendar so še vedno v postopku izvršbe.

Zaradi popolne transparentnosti odpisov morajo banke voditi podrobno evidenco vseh odpisov slabih posojil na ravni posameznih portfeljev, te informacije pa morajo biti nadzornikom na njihovo zahtevo takoj na voljo.

Računalniške baze podatkov

Baze podatkov bank morajo izpolnjevati naslednje zahteve.

- Podrobnost in obsežnost v smislu, da zajemajo vse dejavnike pomembnega tveganja. To bi med drugim moralo omogočati združevanje izpostavljenosti v skupine glede na skupne dejavnike, kakršni so na primer institucionalni sektor, kateremu posojilojemalec pripada, namen transakcije in geografska lokacija

⁵⁴ MRS 39, odstavek 62.

posojilojemalca, zato je mogoča skupna analiza, ki omogoča prepoznavanje subjektive izpostavljenosti tem dejavnikom pomembnega tveganja.

- Natančnost, neokrnjenost, zanesljivost in pravočasnost podatkov.
- Doslednost. Podatki morajo temeljiti na skupnih virih informacij in poenoteni opredelitvah konceptov, ki se uporabljajo za obvladovanje kreditnega tveganja.
- Sledljivost v smislu, da je mogoče določiti vir informacij.

Funkcije notranje kontrole subjekta (npr. oddelek notranje revizije ali oddelek za obvladovanje tveganj) morajo preverjati, da so baze podatkov vedno skladne z značilnostmi, zahtevanimi v notranjih politikah, in predvsem z zgoraj določenimi zahtevami.

Banke morajo vzpostaviti postopke, s katerimi bodo zagotavljale, da so informacije, zbrane v njihovih bazah podatkov, vključene v poslovodno poročanje, ter tako zagotavljale, da poročila in druga dokumentacija (bodisi ponavljajoča bodisi priložnostna), pomembna za odločanje na različnih vodstvenih ravneh, vključno z upravljalnim organom, temeljijo na pravočasnih, popolnih in doslednih informacijah.

Banke morajo vzpostaviti in dokumentirati periodične postopke za primerjanje zanesljivosti in doslednosti razvrstitev transakcij v bazi podatkov in rezultatov ocenjenih popravkov vrednosti in rezervacij na različnih stopnjah cikla obvladovanja kreditnega tveganja. Ocene popravkov vrednosti in rezervacij morajo primerjati periodično s testiranjem za nazaj, pri čemer natančnost omenjenih ocen ocenijo tako, da jih za nazaj primerjajo z učinkovitimi realnimi izgubami, ugotovljenimi pri transakcijah.

Metode in predpostavke, ki se uporabljajo za ocenjevanje popravkov vrednosti in rezervacij, je treba redno preverjati, da bi se zmanjšale razlike med ocenami izgube in dejansko nastalimi izgubami. Upravljalni organ subjekta je odgovoren za odločanje o tem, ali je treba pomembno spremeniti metode, ki se uporabljajo za oceno popravkov vrednosti in rezervacij.

Subjekt mora kot dodatno podporo periodično izvajati:

- analize občutljivosti za spremembe metod, predpostavk, dejavnikov in parametrov, ki se uporabljajo za ocenjevanje popravkov vrednosti in rezervacij;
- primerjavo in primerjalno analizo, pri čemer mora uporabiti vse pomembne razpoložljive informacije, tako notranje kot zunanje.

6.8 Nadzorniško poročanje in javna razkritja

Nadzorniško poročanje

Na zahtevo nadzornikov jim morajo biti banke sposobne posredovati vsaj podatke v zvezi z modeli, ki jih uporabljajo za izračun popravkov vrednosti zaradi oslabitve slabih posojil na skupinski podlagi, kot je navedeno v tabeli 7 v prilogi 7.

Javno razkritje

Da bi uporabniki računovodskih izkazov bolje razumeli kakovost posojilnega portfelja in prakse obvladovanja kreditnega tveganja, morajo banke razkriti podroben niz kvantitativnih in kvalitativnih razkritij, kot je opisano v prilogi 7.

7 Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin

7.1 Namen in kratek pregled

Ugotovitve nadzornikov, vključno s celovito oceno/pregledom kakovosti sredstev in tudi inšpekcijskimi pregledi na kraju samem, so izpostavile pomanjkljivosti pristopov, ki jih banke uporabljajo v zvezi s popolnostjo in natančnostjo vrednotenja nepremičnin.

V preteklosti banke od posojilojemalcev pogosto niso pridobile periodičnih finančnih informacij ali niso posodobile vrednotenja nepremičnin, da bi ocenile kakovost posojil v svojih bilancah stanja in ustreznost zavarovanj s premoženjem. Zato banke niso prepoznale znakov zgodnjega opozarjanja na zniževanje kakovosti sredstev, kar je povzročilo podcenjevanje rezervacij za slaba posojila v bilanci stanja.

Področje uporabe poglavja

V tem poglavju so opredeljena nadzorniška pričakovanja in navedeni najboljši napotki v zvezi s politikami, postopki in razkritji, ki jih morajo banke izvajati pri vrednotenju nepremičnin, zastavljenih kot zavarovanje slabih posojil.

V okviru EMN se morajo banke držati načel, predstavljenih v tem poglavju, in ta načela vključiti v svoje politike, postopke in kontrole.

Za namene napotkov, opredeljenih v tem poglavju, so primerne vse vrste zavarovanj v obliki nepremičnin, ne glede na primernost po uredbi o kapitalskih zahtevah.

Veljata člena 208 in 229 Uredbe (EU) št. 575/2013.⁵⁵

To poglavje se začne s predstavitvijo splošnih pričakovanj v zvezi z upravljanjem (razdelek 7.2), v katerih so zajeti vidiki politik, postopka, spremljanja in kontrol, prav tako pa tudi pričakovanja v zvezi s cenilci. Poleg tega vsebuje tudi napotke o pogostosti vrednotenja (razdelek 7.3) in metodologiji vrednotenja (razdelek 7.4). Na koncu pa obravnava vrednotenje zaseženega premoženja (razdelek 7.5).

⁵⁵ V odstavku 3 člena 208 je še posebej navedeno: »Izpolnjene morajo biti naslednje zahteve glede spremljanja vrednosti nepremičnin in ocenjevanja vrednosti nepremičnin: (a) institucije redno spremljajo vrednost nepremičnine, najmanj pa enkrat letno v primeru poslovnih nepremičnin in enkrat na tri leta v primeru stanovanjskih nepremičnin. Institucije v primeru pomembnih sprememb pogojev na trgu vrednost nepremičnine spremljajo pogosteje; (b) vrednost nepremičnine se pregleda vsakokrat, ko informacije, ki jih imajo institucije na voljo, kažejo, da bi se lahko vrednost nepremičnine bistveno zmanjšala glede na splošne tržne cene; navedeni pregled izvede cenilec, ki ima potrebne kvalifikacije, znanje in izkušnje za izvajanje cenitve, in je neodvisen od postopka odločanja o kreditih. Za kredite, ki presegajo 3 milijone EUR ali 5% kapitala institucije, pregleda neodvisen cenilec vrednost takih nepremičnin vsaj vsaka tri leta.«

7.2 Upravljanje, postopki in kontrole

7.2.1 Splošne politike in postopki

Banka mora vzpostaviti pisne politike in postopke za vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin, ki jih odobri upravljalni organ in so skladni s kriteriji, opredeljenimi v teh politikah.

Treba je opredeliti lastnika dokumentov o politiki in postopkih, ki je odgovoren za njihovo preverjanje in zagotavljanje, da so pomembne spremembe posredovane v odobritev upravljalnemu organu.

Pisne politike in postopki bank v zvezi z vrednotenjem zavarovanj je treba preveriti vsaj enkrat na leto. Banke morajo zagotoviti, da med pregledom ugotovijo morebitne vrzeli v seznanjenosti in pravočasno sprejmejo korektivne načrte za odpravo takšnih vrzeli.

Politike in postopki morajo biti povsem usklajeni z izjavo banke o nagnjenosti k prevzemanju tveganj.

7.2.2 Spremljanje in kontrole

Pričakuje se, da bodo banke redno spremljale in pregledovale vrednotenja, ki so jih izvedli cenilci, kot je opisano v tem poglavju.

Banke morajo oblikovati in izvajati obsežne notranje politike in postopke zagotavljanja kakovosti za kritično presojanje vrednotenj, ki so jih naredili interni cenilci ali zunanji ponudniki. Oblike tega procesa so lahko različne, odvisno od velikosti banke in poslovnega modela, vendar so splošna načela naslednja:

- proces zagotavljanja kakovosti mora izvajati oddelek za obvladovanje tveganj, ki je neodvisen od obdelave posojil, spremljanja posojil in presoje kreditne sposobnosti;
- neodvisnost procesa izbire zunanjega cenilca je treba redno testirati v okviru procesa zagotavljanja kakovosti;
- ustrezen podoben vzorec notranjih in zunanjih vrednotenj je treba redno primerjati s tržnimi ugotovitvami;
- testiranja za nazaj je treba redno izvajati tako za notranja kot zunanja vrednotenja;
- proces zagotavljanja kakovosti mora temeljiti na ustrezno velikem vzorcu.

Poleg tega mora oddelek notranje revizije redno preverjati doslednost in kakovost politik in postopkov za vrednotenje nepremičnin, neodvisnost procesa izbire cenilca in ustreznost vrednotenj, ki so jih izvedli tako zunanji kot notranji cenilci.

Banke morajo zagotoviti diverzifikacijo vrednotenj, dodeljenih cenilcem. Po dveh zaporednih posodobljenih posamičnih vrednotenjih (kot je opredeljeno v naslednjem razdelku) iste nepremičnine, mora cenitev zakrožiti (bodisi k drugemu notranjemu ocenjevalcu vrednosti bodisi k drugemu zunanjemu ponudniku cenitev).

Čeprav se razdelka 7.2.1 in 7.2.2 zgoraj nanašata na zavarovanje za slaba posojila, po mnenju nadzornikov ta dva razdelka predstavljata tudi najboljšo prakso za upravljanje, spremljanje in kontrole donosnih izpostavljenosti.

7.2.3 Posamična in indeksirana vrednotenja

Posamična vrednotenja

Za namene teh napotkov morajo banke uporabljati vsaj spodnje postopke za posodobitev vrednotenj zavarovanj v obliki nepremičnin:

- Banke morajo redno spremljati vrednost zavarovanj v obliki nepremičnin in najmanj tako pogosto, kot je predpisano v členu 208(3) Uredbe (EU) št. 575/2013.
- Posamična vrednotenja nepremičnin (vključno s posodobljenimi posamičnimi vrednotenji nepremičnin) so opredeljena kot cenitve, specifične za nepremičnine, ki jih opravi cenilec na podlagi posamezne nepremičnine in ne temeljijo na indeksaciji ali kakšnem drugem avtomatiziranem procesu. Posamična vrednotenja nepremičnin je treba izvajati v skladu s pričakovanji v tem poglavju.

Indeksirana vrednotenja

Vrednotenja na podlagi indeksacije ali kakšnega drugega avtomatiziranega procesa so opredeljena kot indeksirana vrednotenja in ne pomenijo prevrednotenja ali posamičnega vrednotenja nepremičnin. Vendar se jih lahko uporablja za posodobitev vrednotenja za slaba posojila, katerih bruto vrednost ne presega 300.000 EUR, ki so zavarovana z zavarovanjem v obliki nepremičnin, če je zavarovanje, ki naj bi se ga vrednotilo, mogoče meriti s takšnimi metodami.

Minimalne zahteve iz člena 208(3) uredbe o kapitalskih zahtevah še naprej veljajo kljub obstoju navedenega praga za izjeme.

Poleg tega prag za indeksacijo ne nadomešča nacionalnih pravnih zahtev, ki za posamična vrednotenja določa konservativnejšo zahtevo v zvezi s pragom.

Indeksi, ki se uporabljajo za izvajanje indeksacije, so lahko notranji ali zunanji, če:

- se redno pregledujejo, rezultati tega pregleda pa so dokumentirani in takoj na voljo. Cikel pregledovanja in zahteve v zvezi z upravljanjem morajo biti jasno opredeljeni v dokumentu politike, ki ga je odobril upravljalni organ;
- so dovolj podrobni, metodologija pa mora biti ustrezna in primerna za zadevno kategorijo sredstev;
- temeljijo na zadostni časovni seriji ugotovljenih empiričnih podatkov (dejanske nepremičninske transakcije).

7.2.4 Cenilci

Vsa vrednotenja (vključno s posodobljenimi vrednotenji) morajo opraviti neodvisni usposobljeni cenilci, notranji ali zunanji, »ki imajo potrebne kvalifikacije, znanje in izkušnje za izvajanje cenitve«, kakor je določeno v členu 208(3)(b) Uredbe (EU) št. 575/2013.

Banke morajo imeti ustrezno potrjeno skupino notranjih ali zunanjih neodvisnih in usposobljenih cenilcev na podlagi spodnjih kriterijev. Tekoče morajo ocenjevati uspešnost cenilcev in se odločati, ali cenilec lahko ostane v skupini ali ne.

Banke morajo zagotoviti, da imajo zunanji cenilci primerno raven zavarovanja poklicne odgovornosti, in morajo to zavarovanje enkrat letno preveriti ter se tako prepričati, da je ustrezno in veljavno.

Banke morajo zagotoviti, da vsi notranji in zunanji cenilci in njihovi ožji družinski člani izpolnjujejo zahteve glede neodvisnosti, in sicer:

- cenilec ni vključen v obdelavo posojil, odločanje o posojilih in proces presoje kreditne sposobnosti;
- cenilca ne usmerja ali nanj vpliva dolžnikova kreditna sposobnost;
- pri cenilcu ne obstaja dejansko ali morebitno, trenutno ali prihodnje nasprotje interesov v zvezi z rezultatom vrednotenja;
- cenilec ni lastnik deleža nepremičnine;
- cenilec ni povezan ne s kupcem ne s prodajalcem nepremičnine;
- cenilec pripravi nepristransko, jasno, transparentno in objektivno poročilo o vrednotenju;
- cenilec ne sme prejeti honorarja, povezanega z rezultatom vrednotenja.

Usposobljen cenilec mora:

- biti strokovno usposobljen in imeti vsaj najnižjo stopnjo izobrazbe, ki ustreza nacionalnim zahtevam za opravljanje takšnih vrednotenj;
- imeti ustrezno tehnično znanje in izkušnje za izvedbo cenitve;

- poznati in biti zmožen dokazati, da je sposoben ravnati v skladu z vsemi zakoni, predpisi in standardi vrednotenja nepremičnin, ki veljajo za cenilca in cenitev;
- imeti potrebno znanje o predmetu vrednotenja, nepremičninskem trgu, na katerem se bo z njim trgovalo, in namenu vrednotenja.

Skupina cenilcev mora imeti strokovno znanje o različnih področjih nepremičninskega sektorja, ki ustrezajo kreditnemu poslovanju banke in lokaciji nepremičnine pri posojanju.

7.3 Pogostost vrednotenj

Za namene teh napotkov morajo banke spodaj opisane postopke uporabljati za pregledovanje in spremljanje vrednotenja zavarovanj v obliki nepremičnin.

Banke morajo ne glede na določbe iz razdelka 7.2 redno posodabljeni posamična vrednotenja zavarovanj s premoženjem pri vseh izpostavljenosti, in sicer najmanj enkrat letno v primeru poslovnih nepremičnin in enkrat na tri leta v primeru stanovanjskih nepremičnin.

Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnine je treba posodobiti na posamični podlagi, ko je posojilo razvrščeno kot nedonosna izpostavljenost, in vsaj enkrat letno v času, ko je še naprej razvrščeno kot slabo. To velja vsaj za posojila, razvrščena kot slaba v skladu s poglavjem 5 teh napotkov. Edina izjema od zahteve o posamičnem posodobljenem vrednotenju je, da se pod določenimi pragovi izpostavljenosti (glej razdelek 7.2.3) posodobljena posamična vrednotenja lahko izvajajo z indeksacijo, če je zavarovanje s premoženjem, ki naj bi se ga vrednotilo, mogoče meriti s takšnimi metodami.

Za nepremičnine s posodobljenim posamičnim vrednotenjem, ki se je izvedlo v zadnjih 12 mesecih (v skladu z vsemi veljavnimi načeli in zahtevami, določenimi v tem poglavju), se vrednost nepremičnine lahko indeksira do obdobja preverjanja oslabitve.

Banke morajo izvajati pogostejša vrednotenja v primeru pomembnih negativnih sprememb na trgu oziroma v primeru, da je mogoče zaznati precejšnji upad vrednosti posameznega zavarovanja s premoženjem.

Zato morajo banke v svojih politikah in postopkih za vrednotenje zavarovanj opredeliti kriterije za ugotavljanje, ali je prišlo do precejšnjega upada vrednosti zavarovanja s premoženjem. Ti kriteriji morajo vključevati kvantitativne pragove za vsako vrsto danega zavarovanja s premoženjem, ki temeljijo na ugotovljenih empiričnih podatkih in relevantnih kvalitativnih izkušnjah banke, pri čemer se upoštevajo relevantni dejavniki, kakršni so trendi tržne cene ali mnenja neodvisnih cenilcev.

Banke morajo vzpostaviti ustrezne procese in IT-sisteme, ki bodo opozarjali na zastarela vrednotenja in sprožali zahteve za poročila o vrednotenju.

7.4 Metodologija vrednotenja

7.4.1 Splošen pristop

Banke morajo opredeliti pristope k vrednotenju zavarovanj s premoženjem po vrstah produktov zavarovanja, ki so ustrezni in primerni za zadevno kategorijo terjatev.

Vsa zavarovanja v obliki nepremičnin je treba vrednotiti na podlagi tržne vrednosti ali hipotekarne kreditne vrednosti, kot dopušča člen 229 uredbe o kapitalskih zahtevah. Tržna vrednost je ocenjeni znesek, za katerega mora biti terjatev ali obveznost na datum vrednotenja izmenjano med voljnim kupcem in voljnim prodajalcem na podlagi strogih poslovnih odnosov in po ustreznem trženju, pri čemer vsaka posamezna stranka ravna vestno, preudarno in brez prisile.

Skupnih vrednotenj, ki temeljijo le na diskontirani nadomestitveni vrednosti, se ne sme uporabljati.

Za nepremičnine, ki ustvarjajo prihodke, se lahko uporabljajo cene primerljivih nepremičnin na trgu oziroma diskontirani denarni tokovi.

Pri vrednotenju zavarovanj v obliki nepremičnin je treba spoštovati evropske in mednarodne standarde.⁵⁶ Sprejemljivi so lahko tudi nacionalni standardi, če se držijo podobnih načel.

7.4.2 Pričakovani prihodnji denarni tokovi

V skladu z načeli v poglavju 6 o merjenju slabih posojil se posamična ocenjevanja popravkov vrednosti rezervacij lahko izvajajo z diskontiranjem prihodnjih denarnih tokov, za kar se uporabljata dva širša pristopa:

- scenarij »delujočega podjetja«, po katerem se denarni tokovi iz poslovanja dolžnika nadaljujejo in se lahko uporabijo za odplačevanje finančnega dolga, zavarovanje s premoženjem pa se lahko unovči do takšne mere, da ne vpliva na denarne tokove iz poslovanja;
- scenarij »nedelujočega podjetja«, po katerem denarni tokovi iz poslovanja dolžnika prenehajo, zavarovanje s premoženjem pa se unovči.

Ker ocena popravka vrednosti temelji na predpostavki o denarnih tokovih iz poslovanja dolžnika, vključno z denarnimi tokovi, ki so prejeti od zavarovanja s premoženjem, so za takšno oceno po scenariju delujočega podjetja potrebne posodobljene in zanesljive informacije. Glej poglavje 6 – Merjenje slabih posojil – v katerem je scenarij delujočega podjetja še dodatno obravnavan.

⁵⁶ Ti vključujejo European Valuation Standards EVS-2016 (Blue Book) in standarde Royal Institute of Chartered Surveyors (RICS).

7.4.3 Pristop nedelujočega podjetja

Po scenariju nedelujočega podjetja morajo biti prihodnji prihodki od prodaje ob unovčenju zavarovanja s premoženjem prilagojeni, pri tem pa je treba upoštevati ustrezne likvidacijske stroške in odbitek od tržne cene za tržno vrednost na odprtem trgu.

Likvidacijski stroški/stroški prodaje

Likvidacijski stroški so opredeljeni kot denarni odlivi, ki nastanejo med unovčenjem zavarovanja s premoženjem in procesom prodaje, vključujejo pa:

- vse relevantne pravne stroške;
- stroške prodaje, davke in druge izdatke;
- dodatne stroške vzdrževanja, ki jih bo imela banka v zvezi z zasegom in prodajo zavarovanja s premoženjem;
- denarne prilive do datuma likvidacije.

Če je potrebno, je treba poleg zgoraj omenjenih likvidacijskih stroškov za posodobljeno vrednotenje uporabiti tudi odbitek od tržne cene, kot je opisano spodaj.

V ceni nepremičnine (npr. tržni vrednosti na odprtem trgu) v času likvidacije je treba upoštevati trenutne in pričakovane tržne razmere.

Če je potrebno, je treba upoštevati tudi čas do prodaje, ki temelji na temeljnem nacionalnem pravnem okviru o prodaji nepremičnin pod hipoteko, zlasti če so sodni postopki dolgotrajni.

Unovčenje zavarovanja s premoženjem lahko vključuje tako sporazumne kot nesporazumne (prisilne) likvidacijske strategije.

Obseg/višina likvidacijskih stroškov, kot so opredeljeni zgoraj, mora biti v neposredni povezavi z načinom unovčenja zavarovanja s premoženjem, in sicer ali je sporazumno oziroma ni.

Odbitek od tržne cene

Odbitki od tržne cene, ki se uporabijo za ceno nepremičnin (tržna vrednost na odprtem trgu v času likvidacije) ali za pošteno vrednost na podlagi modelov poštene vrednosti, so pomembni iz naslednjega ekonomskega razloga: empirični podatki in praktične izkušnje kažejo, da obstaja negativna korelacija med pogostostjo neplačil in vrednostjo zavarovanja s premoženjem. Poleg tega se likvidnost trga navadno zmanjša, če morajo banke v številnih primerih unovčiti zavarovanje s premoženjem, v obdobjih visokih stopenj neplačil pa se pogosto srečujejo s kapitalskim pritiskom, da naj pospešijo likvidacijo zavarovanj s premoženjem, četudi jih morajo prodati po

neugodnih cenah. Uporaba odbitka ni izraz arbitrarne konservativne pristranskosti, temveč odraža ekonomsko realnost napovedovanja denarnih tokov. Zato mora odbitek od tržne cene odražati likvidnost trga in likvidacijsko strategijo. Ne sme pa odražati razmer prisilne prodaje, razen če je prisilna prodaja dejansko del predvidene likvidacijske strategije.

Nadzorniki pričakujejo, da bodo banke uporabljale ustrezne odbitke od tržne cene za namene MRS 39 in MSRP 9, za izračun regulatornega kapitala in za namene obvladovanja tveganj. Odbitek od tržne cene je lahko skoraj nič za visoko likvidne in neproblematične vrste zavarovanj s premoženjem, na katere ne vplivajo pomembna korelacijska tveganja. Če je zavarovanje s premoženjem prodano na avkciji, je treba upoštevati odbitek v višini najmanj 10%.

Od vseh bank se pričakuje, da bodo na podlagi ugotovljenih empiričnih podatkov razvile svoje predpostavke v zvezi z likvidacijskimi stroški in odbitkom od tržne cene. Če nimajo na voljo dovolj empiričnih podatkov, morajo biti diskontne predpostavke dovolj konservativne in morajo temeljiti vsaj na likvidnosti, časovnem obdobju in kakovosti/starosti cenitve. Če se banka sooča z zamrznjenim nepremičninskim trgom in je bilo prodanih le malo nepremičnin ali mora preteklo prodajo šteti kot nezadostno, mora upoštevati konservativnejši odbitek od tržne cene.

Primer izračuna pričakovanih prihodnjih denarnih tokov

Spodnji delovni primer opisuje, kako se upoštevajo likvidacijski stroški/stroški prodaje in odbitek od tržne cene. Kaže tudi, da lahko na neto sedanjo vrednost zavarovanja s premoženjem poleg odbitka od tržne cene in likvidacijskih stroškov vplivajo tudi drugi dejavniki, kakršni so na primer stroški vzdrževanja in diskontiranje (še posebno za daljši čas do prodaje).

Primer

Odbitek od tržne cene v višini 10%

Čas do likvidacije/prodaje: 5 let

Stroški prodaje (vključno z davki in drugimi izdatki) 10%

Stroški vzdrževanja: 5%

Efektivna obrestna mera: 5%

	T=0	T=1	T=2	T=3	T=4	T=5
Bruto vrednost posojila	300 EUR					
Tržna vrednost zavarovanja na odprtem trgu						200 EUR
Odbitek od tržne cene						-20 EUR
Stroški prodaje						-18 EUR
Stroški vzdrževanja		-10 EUR	-10 EUR	-10 EUR	-10 EUR	-10 EUR
Pričakovani prihodnji denarni tokovi		-10 EUR	-10 EUR	-10 EUR	-10 EUR	152 EUR
Sedanja vrednost zavarovanja	84 EUR					
Znesek oslabitve	216 EUR					

Dodatne ugotovitve o ocenjevanju denarnih tokov iz likvidacije zavarovanj v obliki nepremičnin

Banke morajo pri ocenjevanju denarnih tokov iz likvidacije zavarovanj v obliki nepremičnin uporabljati ustrezne in realistične predpostavke. Poleg tega morajo biti kreditne institucije pozorne na zahteve v zvezi z vrednotenjem denarnih tokov iz MSRP 13 o merjenju poštene vrednosti. Zlasti morajo finančne institucije izpolnjevati naslednje zahteve.

- Določiti morajo predpostavljen čas prodaje, pri čemer morajo upoštevati trenutne in pričakovane tržne razmere, prav tako pa tudi temeljni nacionalni pravni okvir o prodaji nepremičnin pod hipoteko.
- Zagotoviti morajo, da cena nepremičnine, ki se uporablja za določanje ocenjene tržne vrednosti zavarovanja v obliki nepremičnine v času likvidacije, ni bolj optimistična kot napovedi mednarodnih organizacij in se zato trenutne tržne razmere ne izboljšajo.
- Zagotoviti morajo, da se ne predpostavlja, da bodo prihodki iz naslova zavarovanj v obliki nepremičnin povzročili zvišanje sedanjih ravni, razen če obstaja pogodbeni dogovor za takšno zvišanje. Poleg tega je treba pri izračunu denarnih tokov prilagoditi trenutne prihodke od nepremičnin, tako da odražajo pričakovane gospodarske razmere. Morda na primer ni primerno napovedati nespremenjenih prihodkov od najemnin v okolju recesije, v katerem se povečuje število praznih nepremičnin, s čimer se ustvarja pritisk na znižanje ravni najemnin.
- Strategija »držanja v posesti« za nepremičnine ni sprejemljiva. Strategija držanja v posesti je opredeljena kot posedovanje sredstva po vrednosti nad tržno vrednostjo in pri tem predpostavljati, da se bo sredstvo prodalo, ko bo trg okreval.

Kadar se za ocenjevanje poplačljivega zneska izpostavljenosti uporablja vrednost zavarovanja s premoženjem, je treba dokumentirati vsaj naslednje:

- kako je bila določena vrednost, vključno z uporabo cenitev, predpostavk v zvezi z vrednotenjem in izračunov;
- utemeljitev prilagoditev ocenjenih vrednosti, če obstajajo;
- določanje stroškov prodaje, če je to potrebno;
- strokovno znanje in neodvisnost cenilca;
- predpostavljeno časovnico poplačila.

Kadar se za ocenjevanje poplačljivega zneska izpostavljenosti uporablja tržna cena, je treba v mapi dokumentirati tudi znesek, vir in datum tržne cene.

Banke morajo biti sposobne utemeljiti uporabljene predpostavke tako, da na zahtevo pristojnemu organu posredujejo podrobnosti o vrednosti na trgu nepremičnin, odbitku

od tržne cene, nastalih sodnih stroškov in stroškov prodaje ter času, ki je preteklo do likvidacije. Banke morajo biti sposobne povsem upravičiti svoje predpostavke, tako kvalitativno kot kvantitativno, in pojasniti dejavnike za svoja pričakovanja ter pri tem upoštevati pretekle in tekoče podatke.

Testiranje za nazaj

Banke morajo z učinkovitim testiranjem za nazaj dokazati, da so uporabljene predpostavke razumne in utemeljene na ugotovljenih podatkih. V tem kontekstu morajo banke redno za nazaj testirati pretekla vrednotenja (zadnje vrednotenje, preden je bila izpostavljenost razvrščena kot slabo posojilo) in pretekle prodaje (neto prodajno ceno zavarovanj s premoženjem). Banka mora glede na svojo velikost in poslovni model razlikovati med vrstami objektov (npr. enodružinska hiša, stanovanje, skladišče), pristopi/modeli vrednotenja, vrsto prodaje (prostovoljna/prisilna) in regijami za svoj proces testiranja za nazaj. Rezultate testiranja za nazaj mora uporabljati za določanje diskontov za vrednotenja zavarovanj s premoženjem, kar omogoča, da izpostavljenosti ostanejo v bilanci stanja. Banke, ki uporabljajo pristop A-IRB, lahko namesto tega za določitev diskontov uporabijo izgube ob neplačilu.

Zahteve o računalniški bazi podatkov v zvezi z zavarovanji s premoženjem

Banke morajo imeti baze podatkov transakcij, ki jim omogočajo ustrezno ocenjevanje, spremljanje in obvladovanje kreditnega tveganja ter pripravo poročil in druge pravočasne in celovite dokumentacije tako za vodstvo kot tudi za obveščanje tretjih oseb in izpolnjevanje zahtev nadzornikov. Zlasti morajo baze podatkov izpolnjevati naslednje zahteve:

- podrobnost in obsežnost v smislu, da zajemajo vse dejavnike pomembnega tveganja;
- natančnost, neokrnjenost, zanesljivost in pravočasnost podatkov;
- doslednost – temeljiti morajo na skupnih virih informacij in poenoteni opredelitvah konceptov, ki se uporabljajo za obvladovanje kreditnega tveganja;
- sledljivost v smislu, da je mogoče določiti vir informacij.

Te baze podatkov morajo vključevati vse relevantne informacije o nepremičninah in drugih zavarovanjih s premoženjem za transakcije bank ter o povezavah med zavarovanji s premoženjem in posameznimi transakcijami.

7.5 Vrednotenje zaseženega premoženja⁵⁷

Banke naj zasežene nepremičnine razvrstijo kot nekratkoročna sredstva v posesti za prodajo iz MSRP 5.⁵⁸ Ta računovodska obravnava pomeni, da mora vodstvo odobriti individualni načrt prodaje sredstva v kratkem časovnem obdobju (navadno v enem letu) in da mora voditi politiko aktivne prodaje (MSRP 5.8), kar torej spodbuja poplačila.

V skladu s to predpostavko je treba zaseženo premoženje vrednotiti po nižji od naslednjih dveh vrednosti:

- knjigovodski vrednosti finančnega sredstva, ko je sredstvo, ki je bilo zaseženo ali prejeeto kot plačilo dolga, še služilo kot zavarovanje;
- pošteni vrednosti zaseženega premoženja, zmanjšani za stroške prodaje.

Kadar poštena vrednost ni pridobljena na delujočem trgu, ampak temelji na tehniki vrednotenja (bodisi raven 2 bodisi raven 3), utegne biti potrebna prilagoditev zaradi naslednjih dejavnikov:

- Stanje ali lokacija premoženja. Tveganje in negotovost v zvezi s premoženjem je treba vključiti v oceno poštene vrednosti.
- Obseg in raven dejavnosti trgov za to premoženje. Vključiti je treba pretekle subjektive izkušnje o unovčenjih ter razlikah med tehniko vrednotenja in končnim prejetim zneskom pri unovčenju. Predpostavke, ki so oblikovane za merjenje te prilagoditve je treba dokumentirati in morajo biti na zahtevo na voljo nadzorniku. Lahko se upoštevajo diskonti za nelikvidnost.

V redkih primerih banke pridobijo stavbe, ki so še v gradnji, in se odločijo, da bodo gradnjo dokončale, preden prodajo stavbo. V takšnih primerih mora banka dokazati koristi takšne strategije, stroški pa ne smejo presežati poštene vrednosti, zmanjšane za stroške dokončanja in prodaje premoženja, pri čemer mora upoštevati ustrezne diskonte za nelikvidnost, kot je opisano zgoraj. Zasegi nepremičnin so le posledica odobritve posojil, ki so bila pozneje neplačana. Zato takšni zasegi niso izraz poslovne strategije, osredotočene na naložbe v nepremičnine, kot je opredeljena v MRS 40. Prav tako pa tudi težave, s katerimi se soočajo banke pri prodaji zaseženih nepremičnin, niso dokaz takšne naložbene strategije. Zato bankam v takšnih primerih odločno odsvetujemo uporabo MRS 40 in jim svetujemo uporabo MSRP 5, kot je navedeno na začetku tega razdelka.

Dolga obdobja vzdrževanja za zaseženo premoženje so dokaz težav pri njihovi prodaji, denimo zaradi nelikvidnosti trga. Zato morajo banke, kadar zaseženo premoženje preseže povprečno obdobje posedovanja podobnega premoženja, za katero veljajo politike aktivne prodaje, popraviti diskont za nelikvidnost, uporabljen v zgoraj omenjenem procesu vrednotenja, in ga ustrezno povečati. V takšnih

⁵⁷ Opredelitev zaseženega premoženja, ki se uporablja v okviru teh napotkov, je v prilogi 1.

⁵⁸ MSRP navajajo številne pristope k vrednotenju zaseženega premoženja (MRS 2, MRS 16, MRS 40 in MSRP 5). Vendar nadzorniki bankam svetujejo, naj iz zgoraj opisanih razlogov uporabljajo MSRP 5.

okoliščinah se mora banka vzdržati pripoznanja ponovnih vknjižb/razveljavitev obstoječe akumulirane oslavitve premoženja, saj njegova dolgotrajna prisotnost v bilanci stanja dokazuje, da banka ne more prodati premoženja po zvišani vrednosti.

Pogostost vrednotenja zaseženega premoženja in relevantni postopki so usklajeni z obravnavo nepremičnin, kot je opredeljena v razdelkih 7.3 in 7.2.2.

7.6 Nadzorniško poročanje in javna razkritja

V prilogi 7 so opisana nadzorniška pričakovanja o javnih razkritjih v zvezi z zavarovanjem s premoženjem.

Priloga 1

Glosar

Kratica/izraz	Opredelev	Napotilo
BCBS (Baselski odbor za bančni nadzor)	Odbor Banke za mednarodne poravnave, ki predstavlja forum za redno sodelovanje v zadevah, ki se nanašajo na bančni nadzor. Njegov cilj je poglobiti razumevanje ključnih nadzornih vprašanj in izboljšati kakovost bančnega nadzora po vsem svetu. Najpomembnejša regulativna okvira sta Basel II in Basel III. Člani Baselskega odbora so predstavniki centralnih bank in nadzornih organov iz različnih držav.	https://www.bis.org/bcbs
BDP (bruto domači proizvod)	Standardno merilo vrednosti končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v neki državi v določenem obdobju minus vrednost uvoza.	https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm
CRD IV (direktiva o kapitalskih zahtevah IV)	Direktiva 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES. Besedilo velja za Evropski gospodarski prostor.	Uradno besedilo direktive o kapitalskih zahtevah IV
CRR (uredba o kapitalskih zahtevah)	Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012. Besedilo velja za Evropski gospodarski prostor.	Uradno besedilo uredbe o kapitalskih zahtevah.
Donosna izpostavljenost	Izpostavljenosti, ki ne ustrezajo kriterijem nedonosnih izpostavljenosti, kot so opredeljeni zgoraj.	
Družba za upravljanje	Nosilec s posebnim namenom za čiščenje bančnih bilanc. Kreditna institucija lahko nedonosna sredstva ob izpolnjevanju določenih zahtev in pogojev prenese na družbo za upravljanje. Družbe za upravljanje so pogosto bolj znane kot »slabe banke«.	
EBITDA (prihodki pred obrestmi, obdavčitvijo, deprecijacijo in amortizacijo)	Koristno merilo za primerjavo prihodka podjetij z različnimi strukturami kapitala. Zlahka je mogoče primerjati podjetja s precejšnjimi osnovnimi sredstvi, kakršna so proizvodna podjetja, ali podjetja, ki imajo visoke stroške amortizacije, ali podjetja s precejšnjimi neopredmetenimi sredstvi, zaradi katerih imajo visoke stroške amortizacije. Merilo je koristno tudi za upnike podjetja, saj kaže prihodek, razpoložljiv za plačila obresti.	
Ekvivalent polnega delovnega časa/zaposleni s polnim delovnim časom	Enota, oblikovana s primerjavo povprečnega števila opravljenih delovnih ur zaposlenega s povprečnim številom delovnih ur zaposlenega s polnim delovnim časom. Oseba, zaposlena s polnim delovnim časom, se torej šteje kot en ekvivalent polnega delovnega časa, delež zaposlenega s krajšim delovnim časom pa je sorazmeren s številom ur, ki jih opravi.	http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Full-time_equivalent_(FTE)
EMN (enotni mehanizem nadzora)	Steber bančne unije EU, ki je odgovoren za bančni nadzor. Sestavljajo ga ECB in nacionalni nadzorni organi sodelujočih držav. Njegovi glavni cilji so: (i) varnost in trdnost evropskega bančnega sistema, (ii) večja finančna integracija in stabilnost v Evropi, (iii) enotno izvajanje nadzora.	https://www.bankingsupervision.europa.eu
ICAAP (proces ocenjevanja ustreznosti notranjega kapitala)	Strategije in procesi za redno ocenjevanje in zagotavljanje zneskov, vrst in razdelitve notranjega kapitala, za katerega banke menijo, da je ustrezen za kritje narave in stopnje tveganj, katerim so ali bi lahko bile izpostavljene. Te strategije in procesi so predmet rednega notranjega pregledovanja zaradi zagotovitve, da ostanejo celoviti in sorazmerni z vrsto, obsegom in zapletenostjo dejavnosti zadevne institucije. Glej tudi člen 73 Direktive 2013/36/EU, ki od institucij zahteva, da vzpostavijo zanesljiv, učinkovit in celovit proces ICAAP.	Uradno besedilo Direktive 2013/36/EU – direktiva o kapitalskih zahtevah IV
Izjava o nagnjenosti k prevzemanju tveganj	Izjava v pisni obliki o zbirni ravni in vrstah tveganj, ki jih je finančna institucija pripravljena prevzeti ali se jim izogniti, da bi dosegla svoje poslovne cilje. Vključuje kvalitativne izjave in kvantitativna merila glede prihodkov, kapitala, meril tveganja, likvidnosti in drugih relativnih meril, če je to potrebno. Obravnavati mora tudi tveganja, ki jih je težje kvantificirati, kakršna so na primer tveganja v zvezi z izgubo ugleda in ravnanjem zaposlenih, prav tako pa tudi pranje denarja in neetične prakse.	Publikacija Odbora za finančno stabilnost Principles for An Effective Risk Appetite Framework
Izpostavljenosti na opazovalnem seznamu	Izpostavljenosti, ki kažejo značilnosti nedavnega povečanja kreditnega tveganja in jih banka okrepljeno spremlja in pregleduje.	
Kazalniki za zgodnje opozarjanje	Kvantitativni in kvalitativni kazalniki, ki temeljijo na kakovosti sredstev, kapitalu, likvidnosti, dobičkonosnosti, tržnih in makroekonomskih merilih. V kontekstu okvira za obvladovanje tveganj lahko institucija uporabi progresivna merila (»semaforizacija tveganj«) ali kazalnike za zgodnje opozarjanje, ki obveščajo vodstvo o možnem nastanku stresnih razmer (»rdeči sprožilci«).	
Ključni kazalnik uspešnosti	Kazalniki, s katerimi lahko vodstvo banke ali nadzornik oceni uspešnost institucije.	
LGD (izguba ob neplačilu)	»Izguba ob neplačilu« ali »LGD« pomeni razmerje med izgubo na izpostavljenosti, ki je posledica neplačila nasprotne stranke, in vrednostjo izpostavljenosti ob neplačilu. »Izguba« pomeni ekonomsko izgubo, ki vključuje pomembne učinke diskontiranja, vključno s pomembnimi neposrednimi in posrednimi stroški, povezanimi z izterjavo vsake posamezne izpostavljenosti.	Uredba (EU) 575/2013, člen 4(1)(55) in člen 5(2)
LTV (razmerje med posojilom	Razmerje, ki se uporablja v okviru hipotekarnega kreditiranja in izraža vrednost posojila v	

in vrednostjo zavarovanja)	primerjavi z ocenjeno vrednostjo nepremičnine, uporabljene kot zavarovanje.	
Majhna verjetnost plačila	Glej člen 178(3) Uredbe (EU) 575/2013 za dogodke, ki kažejo majhno verjetnost plačila.	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R0575
MDS (Mednarodni denarni sklad)	Mednarodna organizacija, katere primarni namen je zagotavljati stabilnost mednarodnega monetarnega sistema – sistema deviznih tečajev in mednarodnih plačil, ki državam (in njihovim državljanom) omogoča opravljanje transakcij med sabo. Leta 2012 je bil mandat sklada spremenjen, tako da zdaj vključuje vsa makroekonomska vprašanja in vprašanja finančnega sektorja, ki vplivajo na svetovno stabilnost. Ima 186 držav članic.	http://www.imf.org
MRS (Mednarodni računovodski standardi)	Pravila, ki jih je določil Odbor za mednarodne računovodske standarde (IASB) – neodvisen organ mednarodnih računovodskih strokovnjakov. Glavni namen standardov je spodbujati kakovost, transparentnost in primerljivost – tudi na mednarodni ravni – računovodskih izkazov, ki jih pripravljajo različna podjetja ali eno podjetje za različna obdobja. Javna podjetja s sedežem v EU morajo v skladu z Uredbo (EU) 1606/2002 pripravljati konsolidirane računovodske izkaze v skladu z Mednarodnimi računovodskimi standardi. Ker je Odbor za mednarodne računovodske standarde mednarodno združenje po zasebnem pravu, njegovi standardi ne morejo biti neposredno pravno zavezujoči. Za vsak standard je treba izvesti postopek priznanja, da postane pravno zavezujoč na ravni EU in v drugih državah. Pred 1. aprilom 2001 se je organ imenoval Odbor za mednarodne računovodske standarde (OMRS), pravila, ki jih je objavljala, pa so se imenovala Mednarodni računovodski standardi (MRS). Ta pravila so še vedno veljavna in se še vedno enako imenujejo. Vsa pravila, objavljena po tem datumu, se imenujejo Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP).	http://www.ifrs.org/Pages/default.aspx
MSRP (Mednarodni standardi računovodskega poročanja)	Niz mednarodnih računovodskih standardov, ki določajo, kako je v računovodskih izkazih treba poročati določene vrste transakcij in drugih dogodkov. Glej tudi MRS (Mednarodni računovodski standardi) zgoraj.	http://www.ifrs.org/Pages/default.aspx
Nedonosna sredstva	Nedonosne izpostavljenosti in zaseženo premoženje	
Nedonosne izpostavljenosti	Izpostavljenosti (posojila, dolžniški vrednostni papirji, zabilančne postavke), razen tistih v posesti za trgovanje, ki izpolnjujejo eno ali obe od spodnjih meril: (a) pomembne izpostavljenosti, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni; (b) za dolžnika se ocenjuje, da je malo verjetno, da bo v celoti poplačal svoje kreditne obveznosti brez unovčenja zavarovanja s premoženjem, ne glede na obstoj katerega koli zapadlega zneska ali število dni zamude pri odplačevanju. Nedonosne izpostavljenosti vključujejo neplačane in oslABLJENE izpostavljenosti. Skupne nedonosne izpostavljenosti se izračunajo kot vsota slabih posojil, nedonosnih dolžniških vrednostnih papirjev in nedonosnih zabilančnih postavk. Glej tudi izvedbene tehnične standarde EBA o nadzorniškem poročanju (restrukturiranje in nedonosne izpostavljenosti).	Izvedbeni tehnični standardi EBA o nadzorniškem poročanju (restrukturiranje in nedonosne izpostavljenosti)
Neto sedanja vrednost	Neporavnani nominalni znesek minus vsota vseh prihodnjih obveznosti servisiranja obstoječega dolga (obresti in glavnica), diskontirana po obrestni meri, ki se razlikuje od pogodbene obrestne mere.	
Oddelki za izterjavo	Posebne in ločene organizacijske enote v banki, ki se ukvarjajo le s procesi izterjave slabih posojil. Na področje delovanja teh enot lahko spadajo tudi dejavnosti v zvezi s krajšimi zamudami (tj. izpostavljenosti, ki še niso razvrščene kot slaba posojila) ali zaseženo premoženje.	
Okvir nagnjenosti k prevzemanju tveganj	Splošen pristop, vključno s politikami, procesi, kontrolami in sistemi, s katerimi se določa, sporoča in spremlja nagnjenost k prevzemanju tveganj. Vsebuje izjavo o nagnjenosti k prevzemanju tveganj, omejitve tveganj ter opis vlog in odgovornosti tistih, ki nadzirajo vzpostavitev in spremljanje okvira nagnjenosti k prevzemanju tveganj. V okviru nagnjenosti k prevzemanju tveganj je treba upoštevati pomembna tveganja za finančno institucijo in za ugled institucije v odnosu do zavarovancev, imetnikov vlog, vlagateljev in komitentov. Okvir nagnjenosti k prevzemanju tveganj je skladen s strategijo institucije.	Publikacija Odbora za finančno stabilnost Principles for An Effective Risk Appetite Framework
PD (verjetnost neplačila)	»Verjetnost neplačila« ali »PD« pomeni verjetnost neplačila nasprotne stranke v obdobju enega leta.	Uredba (EU) 575/2013, člen 4(1)(54)
Pomembna institucija	V kontekstu enotnega mehanizma nadzora (EMN) je pomembna institucija banka, ki velja za tako pomembno, da jo neposredno nadzira Evropska centralna banka (ECB). Naslednje banke se štejejo za »pomembne«: tri največje banke v sodelujoči državi članici, banke, ki prejemajo neposredno pomoč Evropske družbe za finančno stabilnost/Evropskega mehanizma za stabilnost (EFSF/ESM), in banke, katerih bilančna vsota presega 30 milijard EUR ali 20% bruto domačega proizvoda (z bilančno vsoto vsaj 5 milijard EUR). V izjemnih primerih lahko ECB kot pomembno razglasi banko, ki posluje prek nacionalnih meja. Na splošno je ECB s 1. januarjem 2016 kot pomembne opredelila približno 129 bank, katerih bilančna vsota znaša več kot 80% bilančne vsote v agregirani bilanci stanja vseh nadzorovanih kreditnih institucij. Neposredni nadzor je mikroboniteten, kar pomeni, da je po svoji naravi specifičen za posamezno institucijo, za »sistemsko pomembne finančne institucije« pa se izvaja mikroboniteten pregled, kar pomeni, da je specifičen za posamezen sistem.	https://www.bankingsupervision.europa.eu
Pregled kakovosti sredstev	Ocenjevanje, ki ga izvajajo nadzorniki, za povečanje transparentnosti izpostavljenosti banke, vključno z ustreznostjo sredstev in vrednotenjem zavarovanj ter povezanimi rezervacijami.	Rezultati pregleda kakovosti sredstev ECB v letih 2014 in 2015
Preklicana posojila	Preklicano posojilo, kot se izraz na primer uporablja v kontekstu grških slabih posojil, pomeni, da je posojilodajalec prekinil posojilno pogodbo, posojiljemalec pa je bil ustrezno obveščen o tej prekinitvi.	
Pričakovana izguba	»Pričakovana izguba (EL)« pomeni razmerje med zneskom, ki bo po pričakovanih izgubljen na izpostavljenosti zaradi morebitnega neplačila nasprotne stranke ali zmanjšanja vrednosti v obdobju enega leta, ter vrednostjo izpostavljenosti ob neplačilu. »Izpostavljenost« pomeni aktivno ali zunajbilančno postavko.	Uredba (EU) 575/2013, člen 5(3)

	»Izguba« pomeni ekonomsko izgubo, ki vključuje pomembne učinke diskontiranja, vključno s pomembnimi neposrednimi in posrednimi stroški, povezanimi z izterjavo vsake posamezne izpostavljenosti.	
Rezervacija za slaba posojila	Znižanje knjigovodske vrednosti sredstva zaradi zmanjšane kreditne sposobnosti.	
Sanacijski načrt	Dokument pripravijo kreditne institucije in investicijska podjetja, vsebuje pa ukrepe, ki jih morajo sprejeti za ponovno vzpostavitev svojega finančnega položaja po precejšnjem poslabšanju finančnega stanja, kot to zahteva nov okvir na ravni Unije za preprečevanje krize, krizno upravljanje in reševanje.	Glej člen 5(10) Direktive 2014/59/EU in končni osnutek regulativnih tehničnih standardov EBA, ki določajo vsebino načrtov sanacije.
Slaba posojila	Posojila, razen tistih v posesti za trgovanje, ki izpolnjujejo eno ali obe od spodnjih meril: (a) pomembna posojila, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni; (b) za dolžnika se ocenjuje, da je malo verjetno, da bo v celoti poplačal svoje kreditne obveznosti brez unovčenja zavarovanja s premoženjem, ne glede na obstoj katerega koli zapadlega zneska ali število dni zamude pri odplačevanju. Slaba posojila vključujejo neplačana in oslajbena posojila. Slaba posojila so del nedonosnih izpostavljenosti. Glej tudi izvedbene tehnične standarde EBA o nadzorniškem poročanju (restrukturiranje in nedonosne izpostavljenosti). Vendar velja opozoriti, da se v teh napotkih na splošno uporablja izraz »slaba posojila«, saj je to uveljavljen izraz v vsakodnevni interakciji med bankami in nadzorniki. Z vidika strokovnih izrazov se napotki nanašajo na vse nedonosne izpostavljenosti v skladu z opredelitvijo EBA in tudi na zaseženo premoženje. Deloma obravnavajo tudi donosne izpostavljenosti, za katere obstaja veliko tveganje, da bodo postale nedonosne, kot so denimo izpostavljenosti na opazovalnem seznamu in donosne restrukturirane izpostavljenosti.	Izvedbeni tehnični standardi EBA o nadzorniškem poročanju (restrukturiranje in nedonosne izpostavljenosti)
Stopnja ozdravite	Odstotek posojil, ki so imeli v preteklosti zamude, po restrukturiranju pa zamud nimajo več.	
Stresni test	Stresni testi, ki jih izvajajo nadzorni organi, da bi nadzornikom, bankam in drugim udeležencem na trgu zagotovili skupen analitičen okvir za dosledno primerjanje in ocenjevanje odpornosti bank na gospodarske šoke.	Stresni test EBA 2016 na ravni EU Stresni test ECB 2016 – sporočilo za javnost
Teksaški kazalnik	Teksaški kazalnik se na splošno izračuna tako, da se bruto vrednost nedonosnih sredstev banke deli z vsoto njenega opredmetenega navadnega lastniškega kapitala in rezervami za izgube iz posojil.	
Tržna vrednost na odprtem trgu	Cena, po kateri bi se trgovalo s sredstvom v okolju konkurenčnih avkcij. Izraz tržna vrednost na odprtem trgu se uporablja enakovredno z izrazom tržna vrednost.	https://www.ivsc.org/
Upravljavski informacijski sistem	Informacijski sistemi upravljanja tveganj za zbiranje in poročanje relevantnih podatkov na ravni poslovnih področij in celotne banke.	Glej Principles for effective risk data aggregation and risk reporting , Banka za mednarodne poravnave
Zaseženo premoženje	Za namene teh napotkov je zaseženo premoženje opredeljeno kot sredstva v bilanci stanja kreditne institucije, ki jih je ta pridobila s prevzemom zavarovanja s premoženjem ali z unovčenjem podobnih kreditnih izboljšav. To premoženje lahko pridobi s sodnim postopkom (»zaseženo« v strogem pomenu besede), z dvostranskim dogovorom z dolžnikom (zamenjava ali prodaja) ali z drugimi vrstami prenosa zavarovanja s premoženjem od dolžnika k upniku. Zaseženo premoženje obsega tako finančno kot nefinančno premoženje. in vključujejo vsa pridobljena zavarovanja s premoženjem, ne glede na njihovo razvrstitev v računovodske namene (npr. vključno s sredstvi za lastno uporabo in za prodajo).	

Priloga 2

Primeri kriterijev za segmentacijo slabih posojil malih posojilojemalcev

1. Fizična ali pravna oseba
 - (a) prebivalstvo
 - (b) samostojni podjetnik
 - (c) mala podjetja in samostojni poklici
 - (d) mala in srednje velika podjetja (prekrivanje s podjetji)
2. Skupina zamud/število dni zamude (čim večja je zamuda, tem manjši je nabor možnih rešitev)
 - (a) krajša zamuda (>1 dan in ≤90 dni)
 - (b) daljša zamuda (>90 dni in <180 dni)
 - (c) oddelek za izterjavo > 180 dni zamude, vključno s sodnimi postopki (posojilojemalci, za katere je bil opravljen ali poteka sodni postopek)
3. Ponovno restrukturirana posojila (restrukturirana posojila z zamudo, pokazatelj vztrajnosti težav pri odplačevanju oziroma neuspešnost ponujene rešitve restrukturiranja)
 - (a) število prejšnjih restrukturiranj
4. Stanje izpostavljenosti
 - (a) velika vrednost
 - (b) majhna vrednost
 - (c) več izpostavljenosti
5. Raven tveganja (na podlagi ocene banke/točkovanja vedenja komitenta/notranjih podatkov o vedenju komitenta/zgodovine transakcij/ocene kreditne sposobnosti). Komitenti z boljšo zgodovino odplačevanja se bolj verjetno pozitivno odzovejo na ponudbo za restrukturiranje.
 - (a) zelo visoka raven tveganja
 - (b) visoka raven tveganja
 - (c) srednja raven tveganja

- (d) nizka raven tveganja
6. Na podlagi vedenja posojilojemalca
- (a) sezonska odplačila
 - (b) kooperativen ali nekooperativen (komitente, ki niso kooperativni, je treba poslati v izterjavo dolga)
 - (i) število izpolnjenih/neizpolnjenih obljub
 - (ii) število neuspešnih klicev
 - (iii) datum zadnjega uspešnega stika
7. Namen kredita (po produktih)
- (a) stanovanjsko posojilo za nakup glavnega bivališča
 - (b) posojilo za nakup drugega bivališča/počitniške hiše
 - (c) posojilo za nakup naložbene nepremičnine/posojilo za nakup za oddajanje v najem
 - (d) osebno posojilo
 - (e) prekoračitev stanja na računu
 - (f) zakupljeno premoženje
 - (g) kreditna kartica
 - (h) posojila samostojnim podjetnikom, mikro podjetjem, malim in srednje velikim podjetjem
 - (i) za zagon delovanja: poslovni prostori, infrastruktura, stroji, obnova
 - (ii) obratni kapital
8. Valuta posojila (euro, švicarski frank, dolar itd.)
9. Obrestna mera posojila (možnost znižanja obrestne mere za posojila, obremenjena z visoko obrestno mero, kjer je to mogoče)
10. Obeti za prihodnost komitenta (starost, zdravstveno stanje, vrsta zaposlitve in poklicna zgodovina, možnosti za zaposlitev, strokovna usposobljenost, panoga).
11. Država prebivališča/sedeža
- (a) rezidenti
 - (b) nerezidenti

12. Nahajališče premoženja, uporabljenega kot zavarovanje
 - (a) podeželje ali mesto
 - (b) prvovrstna lokacija, mestno središče, predmestje itd.
13. Vrsta uporabljenega zavarovanja
 - (a) zemljišče
 - (i) gradbena parcela
 - (ii) kmetijsko zemljišče
 - (b) zgradba
 - (i) hiša
 - (ii) trgovina
 - (iii) tovarna
14. Na podlagi razmerja med vrednostjo posojila in vrednostjo zavarovanja (LTV)
 - (a) za posojila z nizkim razmerjem je prednostna možnost lahko prodaja zavarovanja, za razliko od posojil z visokim razmerjem
15. Primeri stisk (zdravstvene težave, razhajanje, ločitev)
16. Ocena dostopnosti restrukturiranja za posojilojemaleca
 - (a) si lahko oz. si ne more privoščiti odplačila dolga
 - (b) prihodki minus izdatki – razumni življenjski stroški – obroki za posojilo
17. Vzdržna zadolženost posojilojemaleca (je ali ni vzdržno zadolžen)

Priloga 3

Referenčne vrednosti meril za spremljanje slabih posojil

Banke morajo vzpostaviti zanesljiv sklop meril za merjenje napredka pri izvajanju strategije za nedonosna posojila in zaseženo premoženje. V spodnji tabeli je za ponazoritev predstavljen seznam takšnih meril, ki vključuje glavne elemente, opisane v razdelku 3.5 teh napotkov. Seznam ne vsebuje vseh možnih meril.

Osnovna merila za slaba posojila	
Raven in tokovi nedonosnih izpostavljenosti (NDI)	<p>Stanje NDI / skupni obseg izpostavljenosti</p> <p>Stanje NDI + zaseženo premoženje + donosne restrukturirane / skupni obseg izpostavljenosti + zaseženo premoženje</p> <p>Četrletni tok NDI (+/-) / skupno stanje NDI</p> <p>Četrletni tok iz DI v NDI</p> <p>Četrletni tok iz donosnih restrukturiranih v NDI</p> <p>Četrletni tok iz NDI v DI</p> <p>Četrletni tok iz NDI v donosne restrukturirane</p> <p>Četrletni tok iz donosnih restrukturiranih v DI</p> <p>Četrletni tok iz DI v donosne restrukturirane</p>
Rezervacije	<p>Četrletno povečanje stanja rezervacij</p> <p>Četrletna raven ponovnih vknjižb rezervacij</p> <p>Četrletna sprememba v stanju rezervacij (+/-) / skupno stanje NDI</p> <p>Akumulirane skupne rezervacije / skupno stanje NDI</p> <p>Po skupinah (npr. število let od razvrstitve med slaba posojila, zavarovana/nezavarovana)</p>
Proračun za izgube	<p>Skupne izgube zaradi dejavnosti restrukturiranja</p> <p>Skupne izgube v razmerju do proračuna</p>
Dejavnosti izterjave	
Dejavnosti zaposlenih	<p>Število stikov s komitenti na četrletje v primerjavi z načrtom</p> <p>Število stikov s komitenti, ki so privedli do dogovora o restrukturiranju</p>
Poplačilo	<p>Število stikov s komitenti, ki so privedli do poplačila</p> <p>Četrletna poplačila iz NDI / skupno stanje NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz obresti za NDI / skupno stanje NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz kapitala in provizij za NDI / skupno stanje NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz likvidacij v zvezi z nepremičninami, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz likvidacij, ki niso v zvezi z nepremičninami, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz prodaje NDI, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI</p> <p>Četrletna poplačila iz NDI, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI</p>
Dejavnosti restrukturiranja	
Oprostitev dolga	<p>Četrletne oprostitve dolga</p> <p>Četrletne oprostitve dolga / specifične dodeljene rezervacije</p> <p>Četrletne oprostitve dolga / skupno stanje NDI</p>
Računovodski odpisi	<p>Četrletni računovodski odpisi (popolni in delni)</p> <p>Četrletni računovodski odpisi (popolni in delni) / specifične dodeljene rezervacije</p>

Dejavnosti restrukturiranja	Četrletni računovodski odpisi (popolni in delni) / skupno stanje NDI
	Vrednost NDI trenutno v kratkoročnem restrukturiranju
	Vrednost NDI trenutno v dolgoročnem restrukturiranju
	Vrednost nedavno dogovorjenih rešitev restrukturiranja po značilnostih (npr. odlog plačila > 12 mesecev)
	Vrednost posojil trenutno v restrukturiranju / skupno stanje NDI
	Vrednost DI trenutno v restrukturiranju
	Četrletne nedonosne restrukturirane izpostavljenosti / skupno stanje NDI
	Skupne nedonosne restrukturirane izpostavljenosti / skupno stanje NDI
	Vrednost nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti trenutno v finančnih težavah
	Stopnja povratnikov med neplačniki
	Stopnja povratnikov med neplačniki za donosne restrukturirane izpostavljenosti
Zamenjava dolga za premoženje	Četrletne zamenjave dolga za lastniški kapital, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI
	Četrletne zamenjave dolga za premoženje, tudi kot odstotek skupnega stanja NDI
Sodni postopki	
Sodni postopki	Vrednost in število posojil trenutno v sodnem postopku
	Vrednost in število nedavno zaseženih sredstev
	Četrletna vrednost in število novih posojil, ki vstopajo v sodni postopek
	Četrletna vrednost in število posojil, ki izstopajo iz sodnega postopka
	Povprečno trajanje nedavno zaključenih sodnih postopkov
	Povprečni znesek poplačila iz nedavno zaključenih sodnih postopkov (vključno s skupnimi stroški)
	Stopnja izgube pri posojilih, ki izstopajo iz sodnega postopka
Postavke izkaza poslovnega izida, ki izvirajo iz slabih posojil	
Obresti od slabih posojil	Plačila obresti od slabih posojil, pripoznana v izkazu poslovnega izida
	Odstotek dejansko prejetih pripoznanih plačil obresti od slabih posojil

Priloga 4

Primeri kazalnikov za zgodnje opozarjanje

Kazalniki na ravni posojilojemalca iz zunanjih virov	
Zunanji viri	<p>Povečanje dolga in zavarovanja v drugih bankah</p> <p>Zamuda pri odplačevanju ali druge razvrstitve med slaba posojila v drugih bankah</p> <p>Neplačilo dajalca jamstva</p> <p>Dolg v zasebnem centralnem registru (če obstaja)</p> <p>Sodni postopek</p> <p>Stečaj</p> <p>Spremembe v strukturi družbe (npr. združitve, zmanjšanje kapitala)</p> <p>Dodelitev bonitetne ocene in trendi</p> <p>Druge negativne informacije v zvezi z glavnimi strankami/nasprotnimi strankami dolžnika/dobaviteljev</p>
Kazalniki na ravni posojilojemalca iz notranjih virov	
Gospodarske družbe	<p>Negativen trend notranje bonitetne ocene</p> <p>Neplačani čeki</p> <p>Velika sprememba v likvidnostnem profilu</p> <p>Finančni vzvod (npr. delniški kapital/skupna sredstva < 5% ali 10%)</p> <p>Število dni zamude</p> <p>Število mesecev v limitu/prekoračitev limita</p> <p>Dobiček pred obdavčitvijo/prihodki (npr. količnik < -1%)</p> <p>Vztrajne izgube</p> <p>Vztrajni visoki diskonti za komercialne zapise</p> <p>Negativen kapital</p> <p>Zamujanje s plačili</p> <p>Upad prometa</p> <p>Zmanjšanje kreditnih linij v zvezi z odkupljenimi terjatvami (npr. medletne spremembe, 3-mesečno povprečje/ 1-letno povprečje)</p> <p>Nepričakovano zmanjšanje neizkoriščenih kreditnih linij (npr. neizkoriščeni znesek/celotna kreditna linija)</p> <p>Negativen trend v točkovanju vedenja družbe</p> <p>Negativen trend v verjetnosti neplačila in/ali notranji bonitetni oceni</p>
Posamezniki	<p>Obročno plačilo hipotekarnega posojila > x-kratnik stanja na transakcijskem računu</p> <p>Št. dni zamude pri hipotekarnih in potrošniških posojilih</p> <p>Zmanjšanje kreditnega salda > 95% v zadnjih 6 mesecih</p> <p>Povprečni skupni kreditni saldo < 0,05% skupnega salda dolga</p> <p>Restrukturiranje</p> <p>Državljanstvo in s tem povezana stopnja izgube v preteklosti</p> <p>Zmanjšanje plače v zadnjih 3 mesecih</p> <p>Brezposelnost</p> <p>Krajša zamuda (npr. 5–30 dni od datuma zapadlosti, odvisno od vrste portfelja/komitenta)</p> <p>Zmanjšanje bančnih nakazil na tekočih računih</p> <p>Povečanje obročnega plačila za posojilo nad delež mesečnega obroka v mesečni plači</p> <p>Število mesecev v limitu, prekoračitev limita</p> <p>Negativen trend v točkovanju vedenja posojilojemalca</p>

Negativen trend v verjetnosti neplačila in/ali notranji bonitetni oceni

Kazalniki na ravni portfelja/segmenta	
Razpršitev portfelja	<p>Razpršitev po velikosti in stopnja koncentracije</p> <p>Prvih X (npr. 10) skupin povezanih komitentov in s tem povezani kazalniki tveganja</p> <p>Razpršitev po razredih sredstev</p> <p>Razčlenitev po panogah, sektorjih, vrstah zavarovanja, državah, zapadlostih itd.</p>
Parametri tveganja	<p>Gibanje verjetnosti neplačila/izgube ob neplačilu (PD/LGD) (skupno in po segmentih)</p> <p>Napovedi in projekcije verjetnosti neplačila/izgube ob neplačilu</p> <p>Skupaj pričakovana izguba</p> <p>Izpostavljenost ob neplačilu</p>
Podatki o rezervacijah za slaba posojila	<p>Stanja in tokovi rezervacij za slaba posojila (skupno in po segmentih)</p> <p>Obseg in trendi rezervacij za pomembna tveganja na individualni ravni</p>
Slaba posojila/status restrukturiranja/zaseg	<p>Obseg slabih posojil po kategorijah (> 90 dni zamude, rezervacije za slaba posojila, itd.)</p>
Slaba posojila/status restrukturiranja/zaseg	<p>Obseg restrukturiranja in segmentacija (restrukturiranje, izterjava, prisilno podaljšanje, druge spremembe, odlogi > 90 dni zamude, rezervacije za slaba posojila)</p> <p>Zaseženo premoženje od vseh izpostavljenosti</p> <p>Delež slabih posojil brez zaseženega premoženja</p> <p>Delež slabih posojil z zaseženim premoženjem</p> <p>Pokritje slabih posojil (rezervacije za slaba posojila, zavarovanje, druga jamstva)</p>

Kazalniki po vrsti komitenta/sektorjih	
Splošno	<p>Prilagodljivi indeksni podatki (BDP, borzni trgi, cene surovin, cene zamenjav kreditnega tveganja itd.)</p>
Ladijski promet	<p>Indeksi ladijskega prometa (npr. indeks Baltic Dry Index)</p> <p>Količnik kritja servisiranja dolga (DSCR) in razmerje med vrednostjo posojila in vrednostjo zavarovanja (LTV)</p>
Letalstvo	<p>Kazalniki, specifični za letalski promet (zasedenost, prihodek na potnika itd.)</p>
Nepremičnine	<p>Indeksi v zvezi z nepremičninami (segment, regija, mesta, podeželska območja itd.)</p> <p>Točkovanja najemniškega trga in pričakovane spremembe tržne vrednosti</p>
Energetika	<p>Podatki iz indeksov o regionalnih alternativnih virih energije (npr. količina vetra za vetrno energij itd.)</p> <p>Sistem za zbiranje informacij o možnih tehničnih in političnih tveganjih za energetiko</p>
Infrastruktura/letališča	<p>Podatki o letaliških potnikih</p>

Priloga 5

Splošne politike v zvezi s slabimi posojili

Banke morajo razviti politike v zvezi z okvirom za upravljanje slabih posojil, jih redno preverjati in spremljati njihovo izvajanje. V bankah z velikim obsegom slabih posojil mora upravljalni organ te politike in procese preverjati vsaj enkrat letno in jih po potrebi prilagoditi.

V skladu s strategijo banke (vključno s strategijo za slaba posojila in operativnim okvirom, če obstajata) ter načelom sorazmernosti morajo banke oblikovati naslednje politike:

Politika za upravljanje zamud

Namen te politike je predpisati operativni model slabih posojil (glej razdelek 3.3), ki vključuje vsaj naslednje elemente:

- struktura in pristojnosti oddelka izterjave in drugih oddelkov, ki sodelujejo pri upravljanju zamud (vključno s slabimi posojili), ter jasna opredelitev sprožilcev za predajo in povezava na segmentacijo portfeljev;
- postopek, ki ga morajo izvesti udeležene funkcije, mora vsebovati vsaj naslednje elemente:
 - postopek predaje in kriterije za predajo, ki se izvede na vsaki stopnji zamude, tj. primeri, v katerih še ni prišlo do zamud, krajše zamude in daljše zamude.
 - postopek, ki se izvede v primerih, ko je posojilojemalec opredeljen kot nekooperativen oziroma kot nevzdržno zadolžen, ter kriterije, po katerih se posojilojemalec opredeli kot tak;
 - komunikacija⁵⁹ s posojilojemalcem na vsaki stopnji;
 - orodja in metode, ki naj se uporabijo;
- potrebni kadrovske in tehnične viri;
- minimalna raven poročil upravljalnih informacijskih sistemov, ki se pripravljajo interno za namene spremljanja in redna poročila upravljalnemu organu.

⁵⁹ Komunikacija s posojilojemalcem mora biti usklajena z zakonodajnim okvirom (npr. kodeks ravnanja) ustrezne države.

Politika restrukturiranja

Namen te politike je določiti okvir, znotraj katerega banka lahko odobri ukrepe restrukturiranja za posojilojemalce, ki imajo ali bi v prihodnosti lahko imeli finančne težave (glej poglavje 4).

Ta politika mora okvirno določati vsaj naslednje elemente:

1. Zahtevana finančna in nefinančna dokumentacija, ki jo mora predložiti posojilojemalec,⁶⁰ da kreditni referent lahko dokaže sposobnost odplačevanja glavnice in obresti.
2. Minimalna ključna merila in stopnje finančne sposobnosti odplačevanja, ki jih uporabi kreditni referent, podrobno opredeljena za portfelj/produkt, da je mogoče celovito oceniti posojilojemalecovo sposobnost odplačevanja.
3. Postopek, po katerem se določi in izvede rešitev restrukturiranja, ki je za posojilojemalca najprimernejša:
 - (a) za posojilojemalce iz segmenta prebivalstva naj bo to ponazorjeno z odločitvenim drevesom, podobnim tistemu, ki je predstavljen v poglavju o restrukturiranju. Za posojilojemalce iz segmenta gospodarskih družb odločitveno drevo morda ni primerno, vseeno pa mora politika vsebovati jasna navodila, kako naj kreditni referent oceni primernost restrukturiranja za posojilojemalce iz tega segmenta;
 - (b) za posojilojemalce, pri katerih ni mogoče doseči rešitve (nevzdržno zadolženi ali nekooperativni), časovno omejen proces in postopki za prenos teh posojilojemalcev v oddelek izterjave, pristojen za likvidacijo.
4. Nabor orodij za kratkoročne in dolgoročne rešitve, kot so opredeljene v poglavju 4.
 - (a) V vsaki rešitvi restrukturiranja je treba ponovno oceniti tveganje posojilojemalca, da se določi vzdržna struktura dolga in dokaže sposobnost odplačevanja glavnice in obresti.
5. Jasna navodila kreditnemu referentu glede zahtev za prevrednotenje zavarovanja v skladu s poglavjem 7.
6. Proces odločanja, ravni odobritve in postopki za vsako vrsto rešitve restrukturiranja in raven izpostavljenosti vse do ravni upravljalnega organa.
7. Proces in postopki za spremljanje odobrenih rešitev restrukturiranja in uspešnost odplačevanja s strani posojilojemalca po zaključku restrukturiranja.
 - (a) V teh procesih in postopkih mora biti jasno določeno, kako pogosto naj se preverja posojilojemalec, kaj se šteje za ponovno neplačilo, kakšen je

⁶⁰ Zahtevana dokumentacija se navadno razlikuje glede na vrsto posojilojemalca (fizična ali pravna oseba).

postopek za ponovno oceno in katere so zahteve za poročanje ponovnega neplačila.

8. Razpon cen v skladu s predlagano rešitvijo in vrsto posojilojemalca.

Za točko 2 zgoraj morajo banke oblikovati za posamezen sektor specifične smernice (vsaj na ravni kategorij izpostavljenosti, predpisanih za poročanje), ki določajo glavna finančna merila in stopnje za vsak sektor (mala in srednje velika podjetja in podjetja). Na primer, v hotelskem sektorju ocena lahko zajema povprečno ceno za sobo, prihodek na prosto sobo, stopnjo zasedenosti, zamenjavo gotovine, fiksne stroške kot odstotek skupnih stroškov, variabilne stroške kot odstotek skupnih stroškov, izdatke za vzdrževanje kapitala itd.

Politika izterjave dolga

Oddelek izterjave, ki je pristojen za izterjavo dolgov, mora pravočasno sprejeti najustreznejše ukrepe za izboljšanje izterjave dolga in povrnitev čim večjega dela dolga oz. zmanjšanje izgube. Procesi in postopki na tem področju morajo biti oblikovani v skladu s strategijo za slaba posojila v politiki izterjave dolgov, ki mora vsebovati vsaj naslednje elemente:

- Nabor možnosti za rešitev primera. Načeloma so oddelku za izterjavo na voljo naslednje možnosti (vrstni red ni predpisan):
 - prostovoljna prodaja premoženja (posojilojemalec ponovno sodeluje in soglaša s prodajo premoženja);
 - prisilna prodaja premoženja s prisilno poravnavo/sodnim postopkom (premoženja ni v bilanci stanja kreditne institucije);
 - zaseg premoženja (premoženje je v bilanci stanja kreditne institucije);
 - izterjava dolga (interno ali eksterno);
 - zamenjava dolga za premoženje/lastniški kapital;
 - prodaja posojila/posojilnega portfelja tretji stranki.
- Postopek, po katerem se določi najustreznejša možnost poplačila, in skupine strokovnjakov (npr. kreditni referent, pravniki, strokovnjaki za nepremičnine, obvladovanje tveganj), ki naj pomagajo pri sprejemanju odločitve.
- V izbrani možnosti poplačila je treba upoštevati obstoj zavarovanja, vrsto pravne dokumentacije, vrsto posojilojemalca, lokalne tržne pogoje in makroekonomske obete, zakonodajni okvir in morebitno preteklo stopnjo poplačila za izbrano obliko v primerjavi s stroški za to možnost.
- Jasno opredelitev nekooperativnih posojilojemalcev ali povezavo na povezane politike, ki vsebujejo takšno opredelitev.

- Jasno opredeljen postopek odobritve za vsako fazo procesa izterjave dolga za različne možnosti poplačila, ki so banki na voljo.
- Vlogo oddelkov za obvladovanje tveganj in notranjo revizijo v postopku in v procesu spremljanja primera.

V zvezi z likvidacijo zavarovanja mora biti v politiki opredeljeno naslednje:

- Pristop pri vrednotenju premoženja (v skladu s poglavjem 7), vključno s stroški likvidacije, ki se zaračunajo pri soglasni in nesoglasni prodaji premoženja. Stroški likvidacije morajo biti skladni z zahtevami, navedenimi v razdelku 7.4.3.
- Sodelovanje notranjih in zunanjih strokovnjakov.
- Morebitne omejitve zneska zaplenjenega ali zaseženega premoženja, ki ga bo banka pridobila v določenem obdobju, in morebitne omejitve zneska premoženja, ki ga banka ob katerem koli času lahko drži v posesti.⁶¹
- Postopek po zaplembi ali zasegu, s katerim se oblikuje in izvede strategija prodaje, in enota v okviru banke, ki prevzame upravljanje zadevnega premoženja (se lahko opredeli tudi v ločeni politiki za zaplenjeno/zaseženo premoženje).

Razvrstitev slabih posojil in politika oblikovanja rezervacij

Banke morajo sprejeti, dokumentirati in upoštevati zanesljive metodologije, ki obravnavajo politike, postopke in kontrole za ocenjevanje in merjenje popravkov vrednosti za slaba posojila.⁶²

- Metodologije je treba preverjati vsaj enkrat letno.
- V metodologijah morajo biti jasno dokumentirani glavni pogoji, presoje, predpostavke in ocene, povezane z ocenjevanjem in merjenjem popravkov vrednosti za slaba posojila (npr. stopnja prehodov, dogodki kreditne izgube, stroški likvidacije zavarovanja).⁶³ Metodologije morajo biti ustrezno konservativne in podprte z ugotovljenimi empiričnimi podatki.
- Jasni napotki o pravočasnosti rezervacij po vrsti zakonsko določenih kategorij izpostavljenosti, kjer je to relevantno (glej razdelek 6.6).

⁶¹ Da se upošteva tveganje koncentracije v panogi, npr. v nepremičninskem sektorju.

⁶² Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor o kreditnem tveganju in obračunavanju pričakovanih kreditnih izgub (*Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses*), načelo 2.

⁶³ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor o kreditnem tveganju in obračunavanju pričakovanih kreditnih izgub (*Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses*), odstavek 29.

- Banke morajo v pisni obliki sprejeti in izvajati politike in postopke, v katerih so podrobno opisani sistemi in kontrole, ki jih uporabljajo v svojih metodologijah v zvezi s kreditnim tveganjem.⁶⁴
- Presojlo vodstva, ocene, upoštevane predpostavke in z njimi povezano analizo občutljivosti je treba ustrezno razkriti.
- Banke morajo kot dobro prakso redno za nazaj testirati svoje ocene stopnje oslabitve. Nadzorniki pričakujejo, da se ti testi izvajajo vsaj vsakih 6 mesecev.
- Poleg tega morajo biti banke dovolj previdne, ko razmišljajo o ponovni vknjižbi ali zmanjšanju obstoječih rezervacij, in zagotoviti, da popravljene ocene in predpostavke odražajo trenutne gospodarske razmere in trenutne ocene gospodarskih razmer, ki jih pričakujejo v prihodnosti.
- Banke morajo upoštevati tudi pogodbeno obveznost glede pričakovanih denarnih tokov, preden začnejo razmišljati o tem, da bi jih vključile v diskontirane denarne tokove.

Politika glede odpisa slabih posojil

Kot je določeno v razdelku 6.6, morajo imeti vse banke oblikovano politiko odpisa, ki zagotavlja pravočasno oceno »poplačljivosti« slabih posojil.

Zaradi vpliva na kapital banke in moralnega hazarda, ki ga odpisi lahko povzročijo, mora banka imeti konkretna in jasna pravila, ki zagotavljajo, da so odpisi usklajeni s strateškimi načrti banke, poleg tega pa mora biti vzpostavljen mehanizem stalnega nadzora, s katerim se ugotavlja, kako odpise ustrezno in previdno izvajati.

Dokumentacija za politiko odpisa in postopke na tem področju mora zajemati vsaj naslednje elemente:

- pristop k odpisu, ki se uporabi za posamezen portfelj oziroma kategorijo izpostavljenosti, tj. pod katerimi pogoji ali v katerih okoliščinah se izvede odpis;
- ali je dovoljena individualna obravnava primerov in kakšen je postopek v tem primeru;
- podporna dokumentacija, ki se zahteva pri odločitvi o odpisu;
- ali bo za posameznega posojilojemalca (povezane posojilojemalce) in za posamezen portfelj določen največji dovoljeni znesek odpisa;
- omejitve največjega zneska, ki ga je mogoče odpisati.

⁶⁴ Napotki Baselskega odbora za bančni nadzor o kreditnem tveganju in obračunavanju pričakovanih kreditnih izgub (*Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses*), odstavek 31.

Priporočljivo je tudi, da se zaradi hudih posledic, ki jih imajo napačne odločitve na finančno stanje in ugled, določijo smiselne omejitve pooblastil pri izvajanju postopkov odpisa in oprostitev dolgov.

Politika glede problematičnih dolžnikov s slabimi posojili pri več bankah

Banke morajo za posojilojemalce s slabimi posojili pri več bankah, ki so navadno podjetja, predvideti tudi interakcijo z drugimi upniki. Zato morajo oblikovati jasen postopek za pogajanja in interakcijo z drugimi finančnimi institucijami (ali drugimi tretjimi strankami), pri katerih je posojilodajalec zadolžen.

Politike glede zavarovanj

Ker je v procesu izterjave slabega dolga zelo pomembno, da se ustrezno zmanjša kreditno tveganje, morajo banke razviti jasno in konsistentno politiko glede zavarovanj. Ta mora celovito obravnavati upravljanje, vrednotenje in poročanje vseh vrst zavarovanj, ki jih ima banka v posesti kot zavarovanje za slaba posojila. Zaradi kompleksnosti in specializiranosti nekaterih vrst zavarovanj bi morale banke za pripravo in redno preverjanje teh politik pridobiti pomoč zunanjih strokovnjakov. S pripravo politike glede zavarovanj bodo banke zagotovile, da se pri upravljanju in vrednotenju uporablja enoten pristop pri upravljanju in vrednotenju podobnih oblik zavarovanj v celotnem portfelju, kot je opredeljeno v poglavju 7 teh napotkov.

Politika glede zgodnjega opozarjanja in opazovalnih seznamov

Oblikovati je treba posebno politiko, ki med drugim navaja naslednje:

- vrste ukrepov, ki se zahtevajo pri različnih vrstah alarmov v sistemu zgodnjega opozarjanja – skrbniki komitentov ne smejo imeti možnosti, da izključijo sprožilce v sistemu zgodnjega opozarjanja, razen če je bil sprejet in dokumentiran ustrezen ukrep;
- postopke eskalacije;
- ključne elemente, pogostost poročanja in prejemnike poročil;
- kriterije za predajo oz. povezavo na postopke v zvezi s slabimi posojili.

Politika glede predaje slabih posojil zunanjim izvajalcem in glede servisiranja slabih posojil

Banke morajo oblikovati posebno politiko za oddajo storitev tretjim strankam, kjer je to relevantno. Opredeliti mora zahtevane postopke za izbiro zunanjih izvajalcev,

obvezno vsebino pogodbe, ki se sklene z njimi, ter proces odločanja za dogovore o zunanjem izvajanju in za spremljanje teh dogovorov.

Priloga 6

Ocena dostopnosti za posojilojemalce iz segmentov prebivalstva in gospodarskih družb

Posojilojemalci iz segmenta prebivalstva

V primerih, ko ima posojilojemalec pri banki različne kategorije kreditov (npr. stanovanjsko posojilo, kreditna kartica, potrošniško posojilo itd.) naj banka skuša »razvezati« različne kredite ter tokove zavarovanj oziroma prihodkov. V svoji oceni naj te kategorije obravnava ločeno in kot celoto ter tako izbere najustreznejšo skupno rešitev oz. rešitve restrukturiranja. Obravnavati je treba tudi vidike, naštetih spodaj.

- Osebne finančne in nefinančne informacije posojilojemalca.
- Skupna zadolženost posojilojemalca, še zlasti zaveze za odplačevanje nezavarovanega dolga in posledice neodplačevanja.
- Dogovorjeni program odplačevanja dolga bi moral biti enak preostalemu razpoložljivemu dohodku po odštetju vseh izdatkov in obveznosti ali manjši od njega.
- Analiza/ocena podatkov iz preteklosti, da se ugotovijo razlogi za finančne težave posojilojemalca in da se na splošno oceni vzdržnost ponujene rešitve restrukturiranja dolga.
- V oceni obsega izdatkov posojilojemalca je treba upoštevati verjetna povečanja izdatkov v prihodnosti. Kot minimum mora biti banka sposobna dokazati, da je upoštevala povečanja v skladu z inflacijo, vendar pa mora biti sposobna dokazati tudi to, da je upoštevala povečanja, ki so specifična za posojilojemalca in njegove konkretne okoliščine (npr. povečanje števila vzdrževanih družinskih članov ali prihodnje izdatke za izobraževanje itd.).
- V primerih, ko banka upošteva prihodnja in specifična zmanjšanja izdatkov (npr. vzdrževani družinski člani zaključijo izobraževanje in se zaposlijo), mora biti sposobna dokazati, da je bila pri oceni zmanjšanja konservativna, da so zmanjšanja verjetna in praktično izvedljiva v toku revidirane rešitve in da ne bodo ustvarila nerazumnega bremena za posojilojemalca.
- Ocena usklajenosti predlagane rešitve restrukturiranja z individualnimi potrebami posojilojemalca, da bi ta lahko vzdrževal določen življenjski standard.
- Ocena posojilojemalčeve tekoče in prihodnje sposobnosti odplačevanja.

Za tekočo sposobnost odplačevanja je načeloma treba upoštevati naslednje:

- osebne finančne in nefinančne informacije (npr. vzdrževani družinski člani, potrebe gospodinjstva, zaposlitvev, dohodek, izdatki itd.);
- skupno zadolženost;
- trenutno sposobnost odplačevanja;
- podatke o odplačevanju v preteklosti;
- razloge za zamude (npr. znižanje plače, izguba zaposlitve itd.);
- trajanje in raven zamude;
- primernost velikosti nepremičnine za stanovanjske potrebe posojilojemalca.

Za prihodnjo sposobnost odplačevanja je načeloma treba upoštevati naslednje:

- dohodek;
- leta do upokojitve v odnosu do trajanja posojila;
- življenjsko obdobje;
- vzdrževane družinske člane in njihovo starost;
- zaposlitveni status in obete za prihodnost;
- gospodarsko panogo;
- prihranke in premoženje;
- posojila in druge obveznosti;
- prihodnjo zmožnost odplačevanja;
- minimalni življenjski standard;
- relevantne kazalnike trga dela;
- znane prihodnje spremembe življenjskih pogojev posojilojemalca.

Poleg tega je treba upoštevati tudi dejavnike, naštetje spodaj.

- Za kapitalizacijo zapadle glavnice mora banka oceniti in biti sposobna predložiti dokaze, da je preverjana raven dohodkov in izdatkov posojilojemalca zadostna za to, da bo posojilojemalec zmožni odplačevati posojilo v celotnem obdobju spremenjenega načrta odplačevanja ter da je posojilojemalec pred kapitalizacijo 6 mesecev redno izvajal plačila po spremenjenem načrtu.
- Za podaljšanje obdobja odplačevanja je treba upoštevati starost posojilojemalca. Če se bo moral posojilojemalec pri določeni starosti obvezno upokojiti, velja podaljšanje zapadlosti hipoteke onkraj datuma upokojitve za vzdržno samo v primerih, ko je banka ocenila in lahko pokaže ter predloži dokaze, da bo posojilojemalec zmožni odplačevati spremenjene obroke s

pokojnino ali drugimi viri preverjenih prihodkov v celotnem obdobju do zapadlosti hipoteke.

- Ocena dostopnosti za dajalce jamstva (če je relevantno).

Vrste dokumentacije

Pri restrukturiranju posojila v segmentu prebivalstva je treba pridobiti vsaj naslednje informacije:

- osebne finančne in nefinančne informacije posojilojemalca (npr. vzdrževani družinski člani, potrebe gospodinjstva, zaposlitev, dohodek, izdatki itd.);
- skupna zadolženost;
- poročilo zadnjega neodvisnega vrednotenja morebitnih nepremičnin pod hipoteko, s katerimi je zavarovano posojilo;
- informacije o morebitnem drugem zavarovanju, s katerim je zavarovano posojilo (npr. fiksni stroški, življenjsko zavarovanje, jamstva tretjih strank);
- zadnje vrednotenje vsakršnega drugega zavarovanja, s katerim je zavarovano posojilo;
- preveritev spremenljivih elementov sedanjega dohodka;
- predpostavke, ki se uporabijo za diskontiranje spremenljivih elementov;
- relevantni kazalniki trga dela;

Posojilojemalci iz segmenta gospodarskih družb

- V primerih, ko ima posojilojemalec pri banki različne kategorije kreditov (npr. posojilo malim in srednjim podjetjem, posojilo za poslovne nepremičnine itd.) naj banka skuša »razvezati« različne kredite ter tokove zavarovanja oziroma prihodkov. V svoji oceni naj te kategorije obravnava ločeno in kot celoto ter tako izbere najustreznejšo skupno rešitev oz. rešitve restrukturiranja.
- Skupna zadolženost posojilojemalca, kot je prikazana v nacionalnem kreditnem registru, še posebej kar zadeva posojilojemalčeve zaveze glede odplačevanja nezavarovanega posojila in posledice neodplačevanja.
- Analiza/ocena podatkov iz preteklosti, da se ugotovijo razlogi za finančne težave posojilojemalca in da se na splošno oceni vzdržnost njegovega poslovnega modela.
- Analiza/ocena:

- poslovnega načrta gospodarske družbe (npr. analiza prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in groženj (SWOT), analiza predvidenega finančnega kazalnika, analiza gospodarske panoge);
- preteklih finančnih podatkov družbe, ki so lahko v pomoč pri ugotavljanju dogodka, ki je sprožil finančne težave družbe, in lahko pokažejo, da je njen poslovni model vzdržan.
- Pregled napovedi denarnega toka, ki jo predloži posojilodajalec, pri čemer se upošteva:
 - napoved denarnega toka, ki mora zajeti vse ponavljajoče postavke dovolj podrobno, da se zagotovi maksimalno pokritje;
 - poslovni model/poslovno dejavnost posojilojemalca ali gospodarsko okolje tako v sedanjosti kot tudi v preteklosti;
 - podroben pregled in ocena verodostojnosti napovedi in predpostavk;
 - kreditne obveznosti posojilojemalca pri drugih bankah, večji izdatki, investicijski odhodki, odtujitve, kapitalski vložki, drugi odhodki (globe, davki, socialno zavarovanje, zavarovanje, pokojninski skladi) itd.
- Analiza stopnje denarnega toka:
 - na podlagi zadnjih računovodskih izkazov (revidirani izkazi ali poslovno poročilo);
 - na podlagi napovedi denarnega toka.
- Dogovorjeni program odplačevanja dolga je glede na napoved denarnega toka enak predvidenim razpoložljivim prostim denarnim tokom .
- Ocena dostopnosti za dajalce jamstva (če je relevantno).

Vrste dokumentacije

Pri restrukturiranju posojila za segment gospodarskih družb je treba pridobiti vsaj naslednje informacije:

- zadnje revidirane računovodske izkaze oziroma zadnje poslovno poročilo;
- preveritev spremenljivih elementov sedanjih prihodkov;
- predpostavke, ki se uporabijo za diskontiranje spremenljivih elementov;
- skupno zadolženost;
- poslovni načrt oziroma napoved denarnega toka, odvisno od velikosti posojilojemalca in ročnosti posojila;

- poročilo zadnjega neodvisnega vrednotenja morebitnih nepremičnin pod hipoteko, s katerimi je zavarovano posojilo;
- informacije o morebitnem drugem zavarovanju, s katerim je zavarovano posojilo (npr. fiksni stroški, življenjsko zavarovanje);
- zadnje vrednotenje vsakršnega drugega zavarovanja, s katerim je zavarovano posojilo;
- finančne podatke za pretekla obdobja;
- relevantne tržne kazalnike (stopnja brezposelnosti, BDP, inflacija itd.).

Priloga 7

Povzetek nadzorniškega poročanja in razkritij v zvezi s slabimi posojili

Postopek popravila bilanc zahteva ustrezno prepoznavanje in upravljanje slabih posojil. Pomemben gradnik tega upravljanja je transparentnost.

Posebna razkritja relevantnih vidikov prepoznavanja, oslabitve in plačila slabih posojil bodo povečala zaupanje deležnikov v bančne bilance in s tem povečala pripravljenost trgov, da sodelujejo pri upravljanju slabih posojil, o katerih so na voljo visoko kakovostne informacije.

Da bi banke svoj profil tveganosti celovito predstavile tržnim udeležencem, ECB priporoča, da naj poleg informacij v zvezi s slabimi posojili, ki jih morajo razkriti v skladu z delom 8 uredbe o kapitalskih zahtevah (člen 431), razkrijejo tudi dodatne informacije. V nadaljevanju je povzetek dodatnega nadzorniškega poročanja in razkritij v zvezi s slabimi posojili.

Poglavje 2: Strategija slabih posojil

Primer/izvleček predloge o strategiji nedonosnih izpostavljenosti in zaseženega premoženja.⁶⁵

Kreditna institucija:		Dejan- sko	Projekcije				
xxxx			1. pol. 2017	2017	2018	2019	2020
Operativni CILJI in ključni kazalniki uspešnosti		2016					
DEL A: Stanja & tokovi							
1	Obseg nedonosnih izpostavljenosti (bruto)						
2	od katerih: Zamuda > 90 dni						
3	od katerih majhna verjetnost plačila						
4	Obseg nedonosnih izpostavljenosti (neto)						
5	od katerih: Zamuda > 90 dni						
6	od katerih majhna verjetnost plačila						
7	Skupna posojila (bruto)						
8=1/7	Delež nedonosnih izpostavljenosti						
9=2/7	delež 90 dni zamude						
10=3/7	delež majhne verjetnosti plačila						
11=12+19	Tokovi nedonosnih izpostavljenosti (bruto)						
12=13+16	Prehodi nedonosnih izpostavljenosti (+/-)						
13=14+15	Iz donosnih v nedonosne(+)						
14	od katerih: iz nerestrukturiranih donosnih v nedonosne izpostavljenosti						
15	od katerih: iz restrukturiranih donosnih v nedonosne izpostavljenosti						
16=17+18	Iz nedonosnih v donosne(-)						
17	od katerih: iz nedonosnih izpostavljenosti v nerestrukturirane donosne						
18	od katerih: iz nedonosnih izpostavljenosti v restrukturirane donosne						
19=20+29	Zmanjšanje/povečanje nedonosnih izpostavljenosti						
20=21+22+23+24+25+26+27+28	Viri zmanjšanja nedonosnih izpostavljenosti v bilanci stanja (-)						
21	Poplačila						
22	Prodaja nedonosnih izpostavljenosti (bruto)						
23	Odpisi						
24	Likvidacije zavarovanj s premoženjem (gotovina)						
25	Zaseg						
26	Zamenjave dolga za lastniški kapital						
27	Prenos pomembnega deleža kreditnega tveganja						
28	Druge prilagoditve						
29=30+31+32	Drugi viri povečanja nedonosnih izpostavljenosti (+)						
30	Nakup posojil						
31	Dodatna izplačila komitentom z nedonosno izpostavljenostjo						
32	Kapitalizacija zapadle glavnice						
33=34+37+38+39	Poplačila iz nedonosnih izpostavljenosti						
34=35+36	Poplačila iz izterjav nedonosnih izpostavljenosti						

⁶⁵ Bankam bodo relevantne predloge posredovale njihove skupne nadzorniške skupine. Zgornja predloga je samo vzorec/izvleček. Dejanska predloga bo verjetno vsebovala še dodatne tabele, vključno z zaseženim premoženjem, makropredpostavkami in informacijami o letih nastanka posojil.

Kreditna institucija:		Dejan- sko	Projekcije					
xxxx			2016	1. pol. 2017	2017	2018	2019	2020
Operativni CILJI in ključni kazalniki uspešnosti		2016	1. pol. 2017	2017	2018	2019	2020	2021
35	od katerih: znesek glavnice							
36	od katerih: znesek obresti							
37	Poplačila iz likvidacij nedonosnih izpostavljenosti							
38	Poplačila iz prodaje nedonosnih izpostavljenosti							
39	Druga poplačila							
Proračun izgub								
40=41+42+43								
41	Predvidena uporaba popravka vrednosti zaradi oslabilve							
42	Predvidena uporaba kapitala (znesek, ki ga ne krije popravek vrednosti zaradi oslabilve)							
43	Učinek povezanih davkov							
44	Ocenjen učinek izvajanja strategije nedonosnih izpostavljenosti na znesek navadnega lastniškega temeljnega kapitala							
45	Ocenjen učinek izvajanja strategije nedonosnih izpostavljenosti na tveganju prilagojeno aktivo							
Restrukturirane izpostavljenosti (bruto)								
46=47+48								
47	od katerih: Restrukturirane nedonosne izpostavljenosti							
48	od katerih: Restrukturirane donosne izpostavljenosti							
56	Nedonosne izpostavljenosti (bruto), če je sklenjena pogodba z neodvisnim izterjevalcem slabih posojil							
57	Skupna preklicana posojila (bruto)							
58	Preklicana posojila, v zvezi s katerimi je bil sprožen sodni postopek (bruto)							

Dokumentacijo o strategiji slabih posojil, vključno s povezanimi predlogami, je treba predložiti nadzorniku brez pričakovanja, da bo razkrita.

Poglavje 4: Restrukturiranje

Javna razkritja – restrukturiranje

Da bi banke svoj profil tveganosti celovito predstavile tržnim udeležencem, ECB priporoča, da naj poleg tistih informacij, ki jih morajo razkriti v skladu z delom 8 uredbe o kapitalskih zahtevah (člen 431), razkrijejo tudi naslednje kvantitativne informacije:

- Kreditna kvaliteta restrukturiranih izpostavljenosti: z ločenim prepoznavanjem restrukturiranih izpostavljenosti, ki so na datum razkritja donosne, nedonosne, neplačane in oslabiljene, s povezanim zneskom oslabilve, narejene ločeno za donosne in nedonosne izpostavljenosti. Po potrebi se prepoznavanje po kreditni kvaliteti lahko razčleni na ravni kategorij izpostavljenosti z uporabo bodisi zakonsko določenih kategorij izpostavljenosti iz Uredbe (EU) 575/2013 bodisi

drugih ustreznih kategorij izpostavljenosti. Nefinančne družbe je treba dodatno razčleniti po sektorju in lokaciji, gospodinjstva pa je treba dodatno razčleniti po poslovni dejavnosti in lokaciji, če obstajajo specifične koncentracije.

- Kakovost restrukturiranja: vključno z restrukturiranimi izpostavljenostmi po številu ukrepov restrukturiranja, odobrenih do datuma razkritja, in povratnikov med neplačniki v zadnjih 12 mesecih (uporaba 12-mesečnega obdobja ozdravitve, kot je opredeljeno v razdelku 3.5.3).
- Staranje restrukturiranih izpostavljenosti: čas, ki je pretekel od odobritve ukrepov restrukturiranja, v zadostnem številu časovnih razponov (<3 meseci, 3-6 mesecev itd.).
- Vpliv na neto sedanjo vrednost ukrepov restrukturiranja, odobrenih v zadnjih 6/12/24 mesecih.

Za večjo doslednost razkritij v vseh bankah so spodaj primeri tabel, ki naj bankam služijo kot napotki.

Namen spodnjih predlog je institucijam posredovati napotke o izvajanju zgoraj navedenih priporočil. Institucije lahko za razkritje zgoraj navedenih informacij uporabijo drugačno obliko, vendar mora ta drugačna oblika zagotavljati vsaj podobno raven podrobnosti teh razkritij za elemente, ki so relevantni in pomembni – njihova pomembnost se ocenjuje v skladu z relevantnimi smernicami EBA.

Tabela 5

Primeri tabel javnih razkritij za restrukturiranje

a. Kreditna kvaliteta restrukturiranih izpostavljenosti

	Vse restrukturirane izpostavljenosti (v mio EUR)				Oslabitev, rezervacije in popravki vrednosti				Zavarovanja in finančna poroštva, prejeta za restrukturirane izpostavljenosti
	od katerih: donosne v zamudi	od katerih: nedonosne	od katerih: oslabiljene	od katerih: neplačane	Donosne restrukturirane izpostavljenosti		Nedonosne restrukturirane izpostavljenosti		
						od katerih: popravki vrednosti		od katerih: popravki vrednosti	
Dolžniški vrednostni papirji (tudi po odplačni in pošteni vrednosti)									
Centralne banke									
Širše opredeljene države									
Kreditne institucije									
Druge finančne družbe									
Nefinančne družbe									
Posojila in druga finančna sredstva (tudi po odplačni in pošteni vrednosti)									
Centralne banke									
Širše opredeljene države									
Kreditne institucije									
Druge finančne družbe									
Nefinančne družbe (priporočena razčlenitev)									
Gospodinjstva (priporočena razčlenitev)									
DOLŽNIŠKI INSTRUMENTI, ki niso v posesti za trgovanje									
DANE OBVEZE IZ POSOJIL									
VSE IZPOSTAVLJENOSTI Z UKREPI RESTRUKTURIRANJA									

b. Kakovost restrukturiranja

	Restrukturirane izpostavljenosti (v mio EUR)
Restrukturirane več kot enkrat	
Restrukturirane več kot dvakrat	
Ponovno neplačilo v zadnjih 12 mesecih	

c. Restrukturirane izpostavljenosti po kreditni vrsti

	< 3 mesece	3-6 mesecev	6-12 mesecev	> 12 mesecev
SKUPNE IZPOSTAVLJENOSTI Z UKREPI RESTRUKTURIRANJA				
od katerih: donosne izpostavljenosti				
od katerih: nedonosne izpostavljenosti				

d. Vpliv na neto sedanjo vrednost izpostavljenosti, restrukturiranih v zadnjih 6/12/24 mesecih

	Zadnjih 6 mesecev	Zadnjih 12 mesecev	Zadnjih 24 mesecev
Neto sedanja vrednost izvirmih pogodbenih denarnih tokov			
Neto sedanja vrednost restrukturiranih pogodbenih denarnih tokov			
Opis diskontiranja, ki ga banka uporablja			

Nadzorniško poročanje – restrukturiranje

Razčlenitev restrukturiranih izpostavljenosti po pomembnejših vrstah možnosti restrukturiranja, ločeno za ukrepe kratkoročnega in dolgoročnega restrukturiranja (če

restrukturiranje bolj vpliva na nekatere kategorije izpostavljenosti kot na druge, se po potrebi lahko razčlenijo na ravni kategorij izpostavljenosti ali se kategorije izpostavljenosti lahko določijo ločeno), je treba posredovati nadzornikom vsaj enkrat letno (razen če nadzornik zahteva, da se jo posreduje pogosteje), kot je prikazano v spodnji tabeli.

Tabela 6

Dodatno nadzorniško poročanje o uporabi različnih vrst možnosti restrukturiranja

Pri restrukturiranju je mogoče uporabiti več možnosti za eno izpostavljenost, za vsako relevantno možnost pa je treba navesti znesek, zato »Skupaj« ne bo vsota vseh odobrenih možnosti.

	Leto t		Leto t-1	
	Vse restrukturirane izpostavljenosti (v mio EUR)		Vse restrukturirane izpostavljenosti (v mio EUR)	
	od katerih: nedonosne		od katerih: nedonosne	
Odobrene kratkoročne možnosti				
od katerih	<ul style="list-style-type: none"> Plačevanje samo obresti Nižja plačila Odlog plačila/moratorij na plačilo Kapitalizacija zapadle glavnice/obresti Drugo (če je pomembno, navedite podrobnosti) 			
Odobrene dolgoročne možnosti				
od katerih	<ul style="list-style-type: none"> Nižja obrestna mera Podaljšanje ročnosti Dodatno zavarovanje Spremenjen načrt odplačevanja Oprostitev dolga Prostovoljna prodaja Drugo (če je pomembno, navedite podrobnosti) 			
Skupaj				

Poglavji 5 in 6: Nedonosne izpostavljenosti, oslabitev in odpis

Javna razkritja

Evropski organ za vrednostne papirje in trge je spodbudil finančne institucije, da naj opredelivijo nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranja iz Izvedbene uredbe Komisije (EU) 680/2014 uporabijo za razkritja računovodskih izkazov in da naj pojasnijo razmerje med slabimi, oslabljenimi in neplačanimi posojili, ki jih institucija uporablja.⁶⁶ V zvezi z razkritji morajo banke kot merilo upoštevati zahteve glede nadzorniškega poročanja iz izvedbenih tehničnih standardov EBA, kot so določene v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 680/2014.

Banke naj v skladu z delom 8 uredbe o kapitalskih zahtevah in z ustreznimi napotili na svoje računovodske izkaze razkrijejo informacije, ki so navedene spodaj:

⁶⁶ Glej ESMA PS in ESMA, Review of Accounting Practices – Comparability of IFRS Financial Statements of Financial Institutions in Europe (2013).

- Predpostavke, na katerih temelji opredelitev nedonosnih izpostavljenosti, in kakšne so v primerjavi s predpostavkami, ki se uporabljajo za prepoznanje oslabljenih finančnih sredstev in neplačanih izpostavljenost, vključno s
 - pragovi pomembnosti za opredelitev nedonosnih izpostavljenosti na podlagi kriterija zamude 90 dni;
 - metodami, ki se uporabljajo za štetje dni zamude;
 - uporabljenimi kazalniki majhne verjetnosti plačila;
 - efektivnim povprečnim trajanjem obdobja ozdravitve in poskusne dobe;
 - politiko oslabitve za nedonosne izpostavljenosti:
 - sprožilci oslabitve in pragovi, ki se upoštevajo pri ocenjevanju tega, ali je nastal dogodek kreditne izgube;
 - ključne presoje vodstva, ocene in predpostavke, uporabljene pri določanju skupinskih rezervacij;
 - politika glede razveljavitve oslabitve;
 - analiza občutljivosti za spremembe ključnih predpostavk.
- Informacije o tem, ali se skupinske in posamične oslabitve donosnih in nedonosnih izpostavljenosti obravnavajo kot posebni popravki zaradi kreditnega tveganja ali kot splošni popravki zaradi kreditnega tveganja.
- Uskladitev opredelitev nedonosnih, oslabljenih, neplačanih, restrukturiranih/spremenjenih sredstev in restrukturiranih izpostavljenosti. Ta uskladitev mora obsegati konceptualno razlago razlik in kvantitativne podatke o učinkih teh konceptualnih razlik.
- Donosne, donosne v zamudi in nedonosne izpostavljenosti z ločenim prepoznavanjem izpostavljenosti v zamudi več kot 90 dni, izpostavljenosti z majhno verjetnostjo plačila, oslabljenih in neplačanih izpostavljenosti po kategorijah izpostavljenosti.
- Staranje donosnih in nedonosnih izpostavljenosti, ki so v zamudi.
- Popravek vrednosti zaradi skupinske in posamične oslabitve, narejen za donosne in nedonosne izpostavljenosti po kategoriji izpostavljenosti, sektorju in lokaciji, in po potrebi razlikovanje med oslabitvijo, ki se šteje za poseben popravek zaradi kreditnega tveganja, in tako, ki se šteje za splošen popravek zaradi kreditnega tveganja.
- Izgube iz posamičnih in skupinskih oslabitev, pripoznani za donosne in nedonosne izpostavljenosti po kategoriji izpostavljenosti, sektorju in lokaciji.
- Če računovodski standardi na podlagi modela pričakovanih izgub pripoznajo oslabitev vseh sredstev, je treba razčleniti donosne in nedonosne

izpostavljenosti ter povezano akumulirano oslabitev in izgube iz oslabitve po stopnjah in po potrebi razlikovati med oslabitvijo, ki se šteje za poseben popravek zaradi kreditnega tveganja in tako, ki se šteje za splošen popravek zaradi kreditnega tveganja. Razčlenitev na stopnje mora biti narejena po kategoriji izpostavljenosti, sektorju in lokaciji.

Odpisi

- Znesek akumuliranih odpisanih nedonosnih izpostavljenosti in znesek nedonosnih izpostavljenosti, odpisanih v poročevalskem obdobju, z učinkom teh odpisov na znesek oslabitve in izkaz poslovnega izida po kategoriji izpostavljenosti, sektorju in lokaciji. Znesek nedonosnih izpostavljenosti, odpisanih v poročevalskem obdobju, je treba hkrati razčleniti po starosti.

Poplačila

- Plačila, izterjana iz nedonosnih izpostavljenosti, in njihov pripis na izkaz poslovnega izida:
 - poplačila nedonosnih izpostavljenosti, ločeno za poplačila, ki izvirajo iz posojilojemalčevih odplačil, in poplačila, ki izvirajo iz unovčenja zavarovanja (prodaja zaseženega zavarovanja);
 - delitev gotovinskih plačil na zneske, razporejene za odplačilo obresti, in zneske, razporejene za odplačilo glavnice;
 - znesek natečenih obresti od nedonosnih izpostavljenosti;
 - primerjava med zneskom natečenih obresti in zneskom poplačila za nedonosne izpostavljenosti.
- Razčlenitev prejetih in obračunanih plačil na kategorije izpostavljenosti, kreditne segmente, sektorje in lokacije bi bila lahko koristna v primeru posebne koncentracije problemov kakovosti sredstev.

Nadzorniško poročanje

V povezavi z ocenjevanjem popravkov vrednosti na skupinski podlagi morajo biti banke sposobne posredovati vsaj podatke v tabeli 7 o modelih, ki jih uporabljajo za izračun popravkov vrednosti zaradi oslabitev nedonosnih izpostavljenosti na skupinski podlagi. Podatke morajo posredovati enkrat letno ali pogosteje, če to zahtevajo nadzorniki. O elementih v stolpcih C, D in E morajo poročati na ravni segmentov, opisanih v stolpcu B (več podrobnosti je spodaj).

Tabela 7

Nadzorniško poročanje o ocenjevanju popravkov vrednosti na skupinski podlagi

A. Portfelj		B. Segment	C. Izguba ob neplačilu				D. Stopnja ozdravite				E. Nedonosna neplačana izpostavljenost
A.1 Sektor nasprotne stranke	A.2 Prebivališče nasprotne stranke		C.1 Stopnja v %	C.2 Obdobje kalibracije	C.3 Prilagoditev za trenutne razmere	C.4 Alternativen pristop	D.1 Stopnja v %	D.2 Obdobje kalibracije	D.3 Prilagoditev za trenutne razmere	D.4 Alternativen pristop	

Pojasnilo vsebine tabele:

A. Opis portfeljev nedonosnih izpostavljenosti, na katere se nanašajo segmenti, opisani v stolpcu B:

- A.1 Sektor nasprotne stranke, kot je opredeljen v FINREP 20.4;
- A.2 Država prebivališča nasprotne stranke.

B. Opis vsake podrobne skupine izpostavljenosti s skupnimi značilnostmi kreditnega tveganja, ustvarjene za skupinsko ocenjevanje rezervacij. Tukaj je treba opredeliti uporabljene kriterije za segmentacijo (npr. vrsta produkta, zavarovanje, skupina komitentov itd.).

C. Opis izgube ob neplačilu, kot se uporablja na ravni segmenta, opisanega v stolpcu B:

- C.1 Izguba ob neplačilu, izražena v %;
- C.2 Obdobje kalibracije za pretekle podatke (npr. »2010–2015«), uporabljene za ocenjevanje C.1;
- C.3 Po potrebi opis prilagoditev preteklih podatkov, uporabljenih za ocenjevanje (ki na primer odražajo trenutne razmere);
- C.4 Če C.1 ni bila ocenjena na podlagi preteklih podatkov (če C.2/C.3 nista relevantna), opis uporabljenega alternativnega pristopa.

C. Stopnja ozdravitve slabih posojil, kot se uporablja na ravni segmenta, opisanega v stolpcu B:

- D.1 Stopnja ozdravite, izražena v %;
- D.2 Obdobje kalibracije za pretekle podatke (npr. »2010-2015«), uporabljeno za ocenjevanje D.1;
- D.3 Po potrebi opis prilagoditev preteklih podatkov, uporabljenih za ocenjevanje (ki na primer odražajo trenutne razmere);
- D.3 Če D.1 ni bila ocenjena na podlagi preteklih podatkov (če D.2/D.3 nista relevantna), opis uporabljenega alternativnega pristopa.

C. Skupna nedonosna neplačana izpostavljenost v milijonih EUR na ravni segmenta, opisanega v stolpcu B.

Natečene obresti – slaba posojila

Banke morajo biti v zvezi z natečenimi obrestmi od slabih posojil vsaj enkrat letno ali pogosteje, če to zahtevajo nadzorniki, sposobne posredovati podatke v tabeli 8 spodaj o natečenih obrestih od slabih posojil.

Tabela 8

Nadzorniško poročanje o natečenih obrestih od slabih posojil

mio EUR	Izvirni efektivni obrestni prihodki v izkazu poslovnega izida (pred oslabitvijo)	Natečeni efektivni obrestni prihodki ob upoštevanju oslabitve in odprave diskonta	Poplačila (samo tista, povezana z obrestmi)
Skupna posojila			
Donosna posojila			
Specifično/posamično ocenjena slaba posojila, od katerih			
- oslabljena			
- neoslabljena			
- restrukturirana			
Restrukturirana neoslabljena slaba posojila			
≤90 dni zamude			
>90 dni zamude			
Nerestrukturirana neoslabljena slaba posojila			
≤90 dni zamude			
>90 dni zamude			
Skupinsko ocenjena slaba posojila			
Oslabljen slaba posojila			
Neoslabljena slaba posojila			
Restrukturirana neoslabljena slaba posojila			
≤90 dni zamude			
>90 dni zamude			
Nerestrukturirana neoslabljena slaba posojila			
≤90 dni zamude			
>90 dni zamude			

Poglavje 7: Vrednotenje zavarovanj s premoženjem

Institucije morajo kot del svojih javnih razkritij posredovati, najbolje z napotili na razkritja v svojih računovodskih izkazih, kvantitativne informacije o sledečem:

1. Zavarovanja s premoženjem in jamstva za donosne in nedonosne izpostavljenosti po kategoriji izpostavljenosti, sektorju in lokaciji.
2. Za najbolj relevantne portfelje zavarovanih nedonosnih izpostavljenosti in za skupne nedonosne izpostavljenosti razčlenitev zavarovanj s premoženjem (najnovejše posodobljeno vrednotenje (v skladu s poglavjem 7)), pričakovana neto sedanja vrednost ob upoštevanju časa prodaje in stroškov do prodaje ter rezervacije po vrsti terjatev in različnih letih nastanka nedonosnih

izpostavljenosti (in sicer koliko časa je preteklo v letih od razvrstitve izpostavljenosti kot nedonosne).

3. Vrednosti zaseženega premoženja po vrstah premoženja in trajanju nedonosnega statusa ter povezane rezervacije. Razčlenitev zakonsko določenih kategorij izpostavljenosti na kreditne segmente bi bila lahko koristna za predstavitev smiselnih rezultatov.

Priloga 8

Prenos tveganja slabih posojil

Pri listinjenju in drugih oblikah prenosa slabih posojil v netranširani obliki je zelo pomembno, da so banke pozorne na naslednje elemente:

- realistična ocena denarnih tokov, s katerimi se poplačajo obveznosti iz listinjenja in ki v primeru slabih posojil večinoma niso redni;
- vrednotenje s tem povezanega zavarovanj za slaba posojila (v skladu s poglavjem 7 teh napotkov);
- vsi stroški strukturiranja, povezani s transakcijo;
- zakonske zahteve.

Pri transakcijah listinjenja je treba oceniti prenos pomembnega deleža kreditnega tveganja, izvajati dodatno poročanje in razkritja ter zadržati vsaj 5% ekonomskega deleža. Vsaj podrejene tranše imajo navadno utež tveganosti 1250%. Institucija mora listinjenje zajeti tudi v svojih procesih ICAAP in ILAAP ter upoštevati operativno tveganje (tj. pravno tveganje pri prenosu slabih posojil), tveganje izgube ugleda in druga tveganja, ki bi se utegnila povečati zaradi transakcije. Prenos pomembnega deleža kreditnega tveganja je treba izvesti v skladu z Javnimi napotki o priznavanju prenosa pomembnega deleža kreditnega tveganja z dne 24. marca 2016.⁶⁷

V nekaterih primerih lahko pri transakcijah prenosa tveganja veljajo uteži tveganosti za posebne kreditne aranžmaje (npr. za tiste transakcije, pri katerih je osnovna izpostavljenost stvarno premoženje, posojilodajalec pa ima precejšen nadzor nad tem stvarnim premoženjem, pod pogojem, da so izpolnjeni pogoji, ki so naštet v členu 147 (8) uredbe o kapitalskih zahtevah). Zato je bonitetno obravnavo teh transakcij treba določiti za vsak primer posebej.

Možno je, da je za prenose tveganj, ki niso razvrščeni kot listinjenja za namene bonitetne obravnave,⁶⁸ treba pridobiti tudi dovoljenje pristojnih organov ali drugih teles, odvisno od nacionalnih pravnih zahtev (na primer za odprodajo sredstev ali za večje spremembe v profilu tveganosti banke).

Čeprav v takih primerih ni mogoče doseči prenosa pomembnega deleža kreditnega tveganja, lahko z regulatornega vidika prenosi tveganja pri slabih posojilih razen listinjenj v določenih okoliščinah vseeno privedejo do odprave pripoznanja in dekonsolidacijo. Te okoliščine so ponavadi povezane z računovodsko obravnavo

⁶⁷ https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_significant_risk_transfer.sl.pdf.

⁶⁸ Kot je opredeljeno v členu 4(1)(61) CRR, listinjenje, ki vključuje tranširanje kreditnega tveganja, pri čemer so odplačila vezana na ekonomsko uspešnost osnovne izpostavljenosti, izgube pa se razporejajo v celotnem trajanju transakcije.

transakcij. V tej zvezi ECB pričakuje, da se bodo banke z njo posvetovale o vseh transakcijah prenosa tveganja že v zgodnji fazi vsakega primera.

Pri ugotavljanju, ali takšne transakcije prenosa tveganja pri slabih posojilih (razen listinjenj) izpolnjujejo pogoje za regulatorno dekonsolidacijo/odpravo pripoznanja, bo ECB preverila, ali so zadržana preostala tveganja ustrezno pokrita. Če niso, lahko za transakcije sprejme regulatorno obravnavo, ki je drugačna od računovodske obravnave, in naloži dodatne kapitalske zahteve. To se lahko zgodi, če na primer banka, ki izvaja prenos, zagotavlja tudi financiranje naložbenemu nosilcu, zaradi česar bi lahko prišlo do zamude pri pripoznanju izgube za banko, ali če se od banke pričakuje, da bo za transakcijo prenosa tveganja zagotovila tudi podporo, ki ni predvidena v pogodbi.

© Evropska centralna banka, 2017

Poštni naslov 60640 Frankfurt na Majni, Nemčija
Telefon +49 69 1344 0
Spletno mesto www.bankingsupervision.europa.eu

Vse pravice so pridržane. Razmnoževanje v izobraževalne in nekomercialne namene je dovoljeno pod pogojem, da je naveden vir.